

**Gardeners'
World**

Gardeners' World

Groene school**Monty's zomerse
moestuin****Biodiversiteit****Help jonge vogels
een pootje****Breng leven met water****Onze tips voor
vijverplanten**

Maak
je eigen
**PLANTEN-
VOEDING**

Vier de zomer met rozen

Zo snoei je voorjaarsbloeiende struiken • Kweek meer groenten in verhoogde bedden
De leukste Vaderdag-cadeaus • Maak creatieve zomerpotten voor bestuivers

€6,99

BP8 720618 398024
FL

HEX

Outdoor
Garden
Festival

02-03-04

J U N E

2 0 2 3

I N F O

Tickets

www.hex.be

Loopbaanadvies

Bijna tien jaar geleden reed ik in een rammelende oude auto barstensvol plantgoed over de Veluwe. Ik ervoer een lichte paniek, want wat had ik in godsnaam gedaan?! Gestopt met mijn baan en nu – na jaren schipperen en werken in het weekend – fulltime als tuinontwerper aan de bak om mijn droom te volgen. De minst constructieve gedachten spookten door m'n hoofd, steeds terugkerend bij die gloednieuwe hypotheek voor ons stokoude huis die we net waren aangegaan en hoe die te betalen als zzp-er.

Totdat Herman Brood mij tot redding kwam. 'I'll never be clever' schalde er uit de autoradio. Op dat moment – al meeblèrend – keek ik in de achteruitkijkspiegel. 76 biologische planten staarden terug. Ik rook het frisse groen en de diepe geur van biologische bladaarde en voelde een intens geluk. Dit kwam goed. Hoe dan ook. En dat deed het.

Ik moet hier nog vaak aan denken, en de laatste tijd steeds meer. Vooral als ik biologische kwekers, duurzame tuiniers en tuinontwerpers hoor over hoe we echt veel te weinig goed (onbespoten en sterk) plantgoed hebben in Nederland en België. Kwekerijen als De Hessenhof en Van Houtum worden nog net niet leeggeroofd en deze kwekers verzuchten stuk voor stuk hoe ze wel toe zijn aan wat nieuwe concurrentie. Vandaar mijn loopbaanadvies ... hunker je naar buiten zijn, naar een mooiere wereld maken en een steriele kantooromgeving ontlopen? Word duurzaam kweker! We beloven als redactie plechtig ook jouw kwekerij leeg te komen roven.

Geniet van dit gloednieuwe nummer, barstensvol tips, gemaakt door een groep tuinliefhebbers pur sang.

Liefs,

Anne

awieggers@fnl.nl

Anne is ook op Instagram te vinden via @anne_wieggers

juni 2023

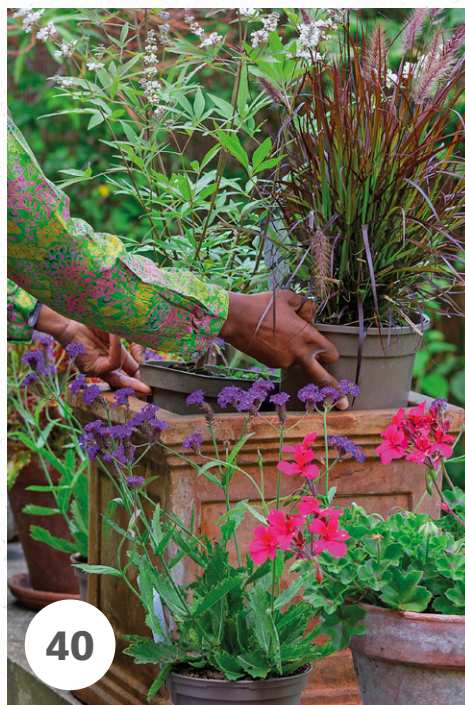
Inhoud

Seizoen

- 10 Wij houden van juni**
In juni laat de tuin zich van zijn mooiste kant zien.
- 15 The Full Monty**
Hoe gaan we als tuiniers om met oorlog, recessie en hoge energieprijzen?
- 16 Topkeuze**
Geurpelargoniums zijn een heerlijke weldaad voor de neus.
- 18 Red de bij**
Tips van De Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
Het koevinkje (*Aphantopus hyperantus*).
- 22 Vers uit de tuin**
Rekha geniet van de eerste oogst en kweekt aardbeien.
- 25 Vliegen om te overleven**
Zo help je jonge vogels.

Op de cover

- 25** Help jonge vogels een pootje
- 30** Monty's zomerse moestuin
- 36** Zo snoei je voorjaarsbloeiende struiken
- 40** Maak creatieve zomerpotten voor bestuivers
- 58** Onze tips voor vijverplanten
- 72** Vier de zomer met rozen
- 86** De leukste Vaderdag-cadeaus
- 92** Kweek meer groenten in verhoogde bedden
- 103** Maak je eigen plantenvoeding

Groene school

- 30 Monty's moestuin**
Monty vertelt wat de beste junigroenten zijn en wat je nu kunt zaaien.
- 36 Jouw snoeimaand**
Zo snoei je voorjaarsbloeiende struiken.
- 40 Markante zomerpotten**
Creatieve potten voor bestuivers en andere tuindieren.
- 43 Vergroot je tomatenoogst**
Geef je tomaten de perfecte verzorging.
- 46 Waar moet ik beginnen? Deel 10**
Alan legt uit hoe je je gazon verzorgt.
- 51 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op de meestgestelde tuin vragen.

Inspiratie

- 58 Planten met een missie, deel 4**
Vul je vijver met leven en kleur met zorgvuldig gekozen planten.
- 63 Alles over kamerplanten**
De ZZ-plant (*Zamioculcas zamiifolia*).
- 68 Besparen op water**
Minder water gebruiken heeft tal van voordelen.
- 72 Een roos voor iedereen**
Adam Frost vertelt je hoe je jouw rozen op hun allermooist krijgt.
- 78 Ondergedoken schoonheden**
Rogier en Marieke over waterplanten.
- 86 Groene cadeaus voor Vaderdag**
Kweek heerlijke groenten die goed zijn voor jou, je portemonnee en de natuur.
- 89 Inheemse held**
Grote centaurie (*Centaurea scabiosa*) stelt zichzelf voor.
- 90 Juni is voor rozen**
Onze favoriete rozen voor geur, kleur én smaak.
- 92 Klein budget, grote oogst**
Zo blijf je tot in de herfst oogsten uit je moestuin.

Aan de slag

- 100** Monty's maand
- 103** De basis
- 104** Bloemen in juni
- 106** Groente en fruit
- 108** In de kas
- 110** Algemene tuintaken

En verder

- 6** Prikbord
- 77** Puzzel en win
- 112** Colofon

"Juni is voor rozen! Mijn tuin staat er vol mee, mijn dochter Rosa is jarig, en ik bak geurige taarten met mijn favoriete, eetbare roos. Blz. 90-91"

Anne Wiegers - hoofdredacteur

"Juni is de maand van de delicatessen en er is geen groente die zo sterk de sfeer van luxe fijnproeverij ademt als asperges."

Monty Don - tuinexpert en presentator

"Elk jaar probeer ik weer nieuwe en nóg lekkerdere soorten tomaten te kweken, dus de kweektips op pagina 43 komen goed van pas."

Helga Kluiter - redacteur

"Ik hou van de ZZ-plant (pagina 63). Hij is enorm vergevingsgezind als ik hem eens vergeet. Voor mij is het een ZZ Top-plant!"

Jos Heijmans - redacteur

"Water heeft een betoverend effect en geeft een tuin een nieuwe dimensie."

Carol Klein - tuinexpert

"Sinds vorig jaar let ik extra op het slim gebruiken van water. Ik installeerde pas mijn tweede regenton. Lees over watergebruik op pagina 68."

Linda Passies - redacteur

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Ontdek je stekje

Al je zaadjes die je in het voorjaar hebt gezaaid, verspeend en verplant, staan inmiddels te pronken in de tuin. Mocht je afkickverschijnselen hebben nu de voorjaarsdrukte voorbij is: ga stekken! Dat is minstens zo leuk als zaaien en het levert snel massa's nieuwe planten op.

1 Kopstekken

Een van de populairste en makkelijkste vormen van planten stekken zijn kopstekken. Deze vorm van stekken wordt ook wel scheutstekken of zomerstekken genoemd. Dit zijn stekjes van het snelgroeïende bovenste deel van de stengel, ofwel de kop. Je snijdt of knipt een stuk van ongeveer 10 cm van een niet-bloeiende stengel af. Snijd ook de onderste bladeren af om vochtverlies te voorkomen. De stengel van de stek zet je dan tot ongeveer een derde in wat grond in een pot. Je kunt in een pot meerdere stekjes kwijt door ze aan de randen te zetten.

Wanneer stekken? In het voorjaar en de vroege zomer.

Welke planten? De meeste eenjarige en kruidachtige vaste planten, zoals *Verbena*, *Pelargonium*, Spaanse margriet (*Osteospermum*), fuchsia, vlinderstruik en hortensia.

2 Bladstekken

Een aantal planten kun je uit een (stuk van een) blad stekken. Dat geldt vooral voor allerlei soorten vetplanten, maar ook bijvoorbeeld voor bladbegonia's. Wanneer de plant actief groeit, kun je bladstekken nemen. Zorg dat het stekmateriaal goed contact maakt met de grond en houdt het vochtig. Al snel zullen er dan vanuit het blad nieuwe scheuten, knoppen en wortels ontstaan. Het originele blad valt meestal weg zodra het nieuwe plantje goed groeit.

Wanneer stekken? Het hele jaar door, maar in het voorjaar en begin zomer heb je de meeste kans op succes.

Welke planten? Veel vetplanten en cactussen, bladbegonia's, *Streptocarpus*, *Peperomia*, *Sansevieria*.

3 Stengelstekken

Bij stengelstekken snijdt je de stek niet bij een knop of bladoksel af, maar snijdt je jonge scheuten helemaal aan de grond af, zo dicht mogelijk bij de wortel. Vaak zit op die plek een lichte verdikking en moet je hier doorheen knippen. Op die manier zit er een stukje van de ouderplant onderaan de stek. Bij planten waarvan de takken hol worden, zoals ridderspoor en lupine, is dit de enige manier om ze vegetatief te vermeerderen.

Wanneer stekken? Eind winter of begin voorjaar, tot en met april
Welke planten? Planten met holle stengels (*Delphinium*, *Lupine*), dahlia's, brem.

Lekker blijven stekken!

Benieuwd naar nog meer manieren om te stekken? Ga naar gardenersworldmagazine.nl/tag/stekken/

Agenda | De leukste tuinevents van de komende tijd

FOTO: BIJENSTICHTING

Open tuinendag Bijenstichting

Wanneer: 11 juni (11:00-16:00 uur)

Waar: Bijen Educatiecentrum, Vorden

Info: bijenstichting.nl/open-tuinendagen/

Op zondag 11 juni kun je de demonstratietuin van de Bijenstichting in Vorden bezoeken. In de tuin zijn diverse veldjes ingezaaid met allerlei inheemse bloemen voor bijen en vlinders. Achterin de tuin zijn borders aangeplant met vaste planten die veel bijen lokken. Bovendien worden er in de middag een aantal rondleidingen door de tuin gegeven. In de informatiestand kun je al je vragen stellen over bijvriendelijk tuinieren en wat je kunt doen om bijen te helpen. Verder kun je meedoen met de bijentuinquiz om kans te maken op leuke prijzen en kun je diverse 'bijen'-artikelen kopen, zoals zaden en boekjes. Kom bij voorkeur met de fiets naar de tuin, want er is maar beperkt parkeerruimte voor auto's. En al fietsend kun extra van de prachtige omgeving genieten ...

Tuinieren in Flevoland

Wanneer: 10-11 juni

Waar: Diverse tuinen

Op zaterdag 10 en zondag 11 juni zijn liefhebbers welkom in drie boerderijtuinen: Het Zwaluwshuis in Ens (hetzwaluwshuis.nl), De Pegasushof in Bant (pegasushof.nl) en De Stekkentuin in Espel (destekkentuin.nl). Deze tuinen zijn geheel naar eigen smaak en inzicht ontworpen en aangelegd, waardoor ze totaal verschillend zijn en elk hun eigen uitstraling hebben.

Elk jaar worden er borders veranderd, planten verplant en nieuwe bollen gepoot.

Geniet ook van bijzondere plantencollecties in de kleurrijke, harmonieuze borders. Of van de stijlvolle vijvers, strak geschoren hagen en uitnodigende zitjes. Juni is een erg kleurrijke maand en de poldertuinen zijn in deze tijd op en top gevuld met heel veel moois. Deze tuinen liggen niet echt ver uit elkaar en zijn daardoor eventueel ook (gedeeltelijk) op de fiets te bezoeken.

Kijk voor tijden en entreeprijzen op de betreffende websites.

Overige evenementen

Hex Garden Festival

2 t/m 4 juni

Kasteel Hex, Heers (België)

www.hex.be

Pioenwandeling Plantentuin Merksplas

4 juni 2023

Plantentuin De Kleine Boerderij, Merksplas (België)

facebook.com/plantentuindekleineboerderij

Tour de Brocante

9-10 juni

Kwekerij/Tuin De Boschhoeve, Wolfheze

www.boschhoeve.nl

Vet(te) planten en kekke cactussen

10-11 juni

Trompenburg Tuinen & Arboretum, Rotterdam

www.trompenburg.nl

Open Tuinen Dagen Amsterdam

16 t/m 18 juni

Museum van Loon, Amsterdam

www.opentuinendagen.nl

Appeltern Plantenfestijn

24-25 juni

De Tuinen van Appeltern, Appeltern

www.appeltern.nl

Nationale Tuinweek 2023

Tuinvereniging Groei & Bloei organiseert van 10 tot en met 18 juni de Nationale Tuinweek 2023, met dit keer als thema 'de klimaatvriendelijke tuin'. Daarvoor heeft Groei & Bloei onder meer een tienpuntenplan gemaakt van dingen die je als tuinier kunt doen om een bijdrage te leveren aan het tegengaan van klimaatverandering – inclusief allerlei handige tips. Op groeinl.nl vind je het complete plan. Ook worden er diverse activiteiten georganiseerd om mensen te inspireren om hun tuin, balkon, dak- of buurttuin te vergroenen.

De tuinweek wordt afgesloten met het Open Tuinenweekend, op 17 en 18 juni, waarin meer dan duizend particulieren hun privétuinen openstellen voor publiek. Zo ontdek je de mooiste groenparadijsjes van Nederland. In veel regio's is er zelfs een speciaal routeboekje beschikbaar. Kijk voor een overzicht van alle open tuinen op www.groeinl.nl/tuinweek.

In de tuin van ... *Frans Nienhuis*

uit Dieren

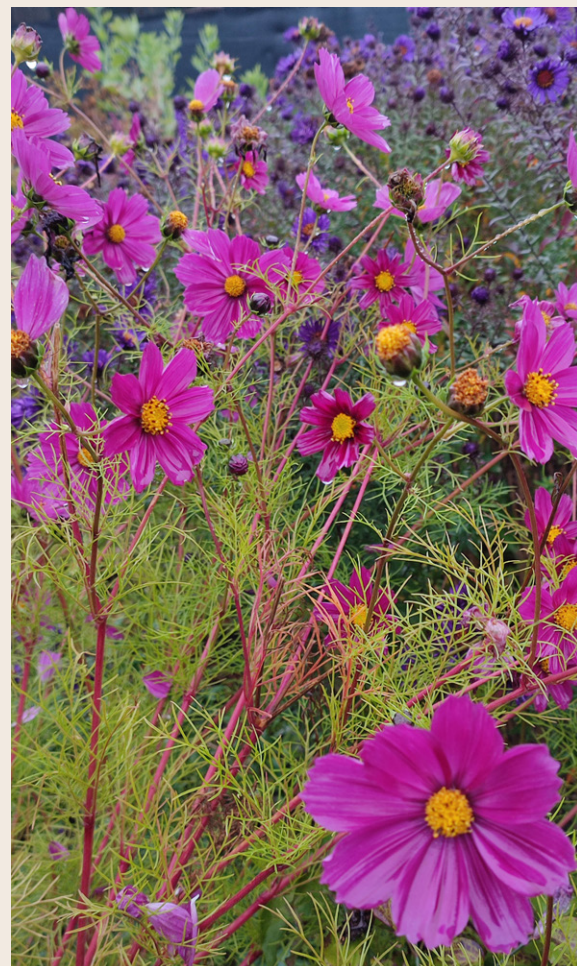
"Van jongs af aan hebben bloemen en planten mijn interesse. Vaak was ik samen met mijn moeder in de tuin van mijn ouderlijk huis te vinden en ik weet zeker dat zij het zaadje van tuinieren en de liefde voor alles wat groeit en bloeit in mij heeft geplant."

"In het jaar 2020 verhuisden mijn vrouw en ik vanuit de Achterhoek terug naar een kleine woning in Dieren. De tuin die wij daar aantrouwen was deze naam eigenlijk niet waard. De kleine voortuin bestond uit een armzalig grasveldje met twee zieltogende hortensia's in verhoogde bakken. De achtertuin was geheel betegeld met oude betontegels en deed pijn aan mijn ogen. Toen het huis was ingericht heb ik alle moed bij elkaar geraapt en ben begonnen met de voortuin. Het gras en de hortensia's eruit, de grond bemest en vervolgens een aantal van de meeverhuisde planten erin. Vervolgens de achtertuin aan-

gepakt, wat een hele klus was. Tegels eruit, zand afvoeren en vervolgens nieuwe tuintaarde aanbrengen. Ook hier kon ik putten uit de voorraad meeverhuisde planten uit onze vorige tuin. Een klein wonder geschiedde; was er eerst geen insect of vlinder te bespeuren, na een aantal maanden, toen de eerste planten begonnen te bloeien, gonsde het dat het een lieve lust was. Een steentuin was omgetoverd in een klein paradijs!"

"De buurt was het ook opgevallen dat er iets veranderd was. Veel voorbijgangers stopten om even een blik op de bloemenpracht in de voortuin te werpen. Als ik aanwezig ben, nodig ik ze ook graag uit voor een bezoek aan de achtertuin, waar ik ook mijn hobbykwekerij heb. Verder is men ook welkom op de grote volkstuin, waar ik experimenteer met vaste planten en dahlia's. Zo probeer ik enerzijds de bezoeker te laten zien dat er meer mogelijk is dan een steentuin, en anderzijds probeer ik zo mijn passie voor planten over te brengen, om zo het zaadje dat ooit door mijn moeder in mij is geplant door te geven."

Volg Frans op Instagram:
@plantenwinkeltje.van.frans

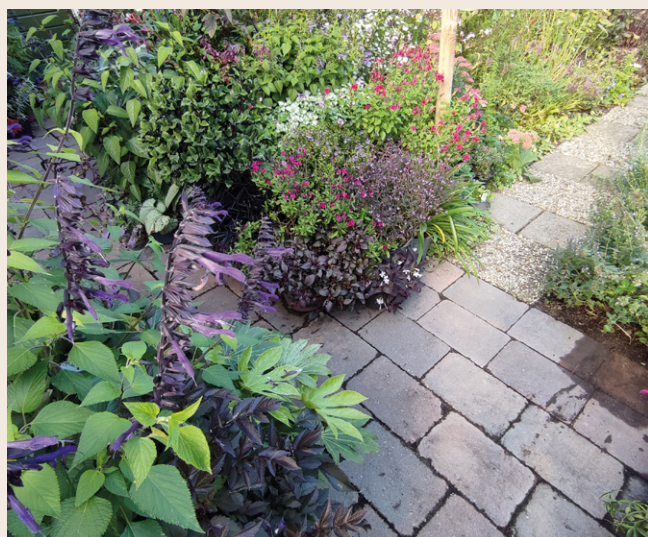

*“Ik probeer te laten zien dat er
meer mogelijk is dan een
steentuin.”*

IN JOUW TUIN

Wil jij iets vertellen
over jouw tuin? Ga naar
[gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin](https://www.gardenersworld.nl/jouw-tuin)
en stuur ons jouw
verhaal.

*“Ik durf het slechts met
aarzeling te noemen, daar
iedereen al op de hoogte is.
Maar overal hoort men insecten
zoemen, de zomer komt als ik
me niet vergis.”*

Drs. P (Juni)

Wij houden van juni

Er is zoveel te zeggen over juni. Het tuinierjaar lijkt wel een flashmob: het begint met een eenzaam sneeuwklompje in januari en bouwt dan elke week laag na laag op. Steeds meer dingen verschijnen tot we in juni aankomen, wanneer iedereen meedoet – struiken, bomen, rozen, groenten, eenjarigen en meer. Of zoals alleen Drs. P het kan verwoorden: “Daar u hier nu toch bent, nodig ik u gaarne uit. Om mijn vele bloemen en mijn plantjes te bekijken. Roomse kervel, Engelgras en Benedictus-kruid staan er prachtig bij zoals u ziet. Bij die Paternoster-boom ziet u de Papenschoen, Kandelaartje, Monnikskap en Rozenkransje prijken, Mijtertje en Slofje, die het ook uitstekend doen. En allicht ontbreekt het Kaarsje niet.”

STER VAN DE MAAND

Astrantia 'Shaggy' (wit Zeeuws knoopje)

Een van de leukste dingen van deze maand is dat er zoveel te kiezen valt! Er is helaas te weinig ruimte om over alle planten op deze foto te schrijven, dus moeten we een keuze maken. Maar hoe kies je een favoriet als er zoveel zijn? Hier staan drie soorten *Astrantia*'s, twee *Salvia*'s en een grassoort op één foto. We voelen ons als een kind in een snoepwinkel, letterlijk. Pak maar wat je pakken kan in de Jamin-winkel. Zoveel suiker, zo weinig tijd.

Een van de beste uit dit mooie ras. Goed in lichte schaduw met veel aarde.

Hoogte x Breedte 80 cm x 35 cm

HET GROENE LICHT GEZIEN

Kanariegras is een van die planten die vrijwel overal groeit, wat zowel een zegen als een vloek kan zijn. Je kunt hem in een ruiger stukje tuin zetten of in een pot in de kruidenborder kweken. De *Salvia* is gemakkelijk en zal voor niemand een probleem zijn.

Phalaris arundinacea picta (kanariegras)

Deel de pollen in het voorjaar of de zomer. Eind najaar terugknippen. Verdraagt een drassige bodem. **H x B** 100 cm x 1,5 m

Salvia nemorosa 'Caradonna'

Neem halfrijpe stekken in de zomer. Uitstekende plant voor bijen en in grindtuinen. Na de bloei terugknippen en hij zal opnieuw uitlopen.

H x B 50 cm x 30 cm

KLEUR IN DE SCHADUW

Deze anemoon is een beetje speciaal. Hij is verfijnder en eleganter dan andere anemonen. Hij komt van de rand van de Himalaya, dus hij is goed gewend aan wat schaduw en een koude winter. Hij is kleurrijk en houdt van een beetje schaduw; wat wil je nog meer van een plant?

Anemone obtusiloba

Bloeit na de eerste bloei in het voorjaar gedurende de hele zomer met minder bloemen. Liefst in wat schaduw onder bomen of struiken.

H x B 15 cm x 25 cm

MET DE VLAM IN DE PIJP

Iedereen houdt van een lupine. Zoveel vrolijke kleuren en een gemakkelijke manier om een feestelijk tintje toe te voegen aan elke zonnige border. Ja, we gaan niet ontkennen dat ze na de bloei nogal rommelig zijn en een beetje te aanlokkelijk zijn voor bladluizen, maar alles bij elkaar is het leven met een paar lupines leuker dan zonder.

Lupinus 'Towering Inferno'

Liefst in de zon, maar verdraagt enige schaduw. Als je hem na de bloei kopt, zou je een tweede bloei moeten krijgen. **H x B** 90 cm x 60 cm

KORT MAAR HEVIG

Soms moet je moeilijke keuzes maken. Wil je steeds een klein beetje genieten, of ga je voor alles tegelijk? Eet je je chocola zuinigjes of moet alles in één keer op? Als je bij de tweede groep hoort, dan is deze weigelia de struik voor jou. In plaats van zijn liefde in voorzichtige, hapklare brokjes over vele maanden te verspreiden, geeft hij korte tijd een glorieuze bloemenzee.

Weigela 'Bristol Ruby'

Stekken kan in het voorjaar, de zomer of de herfst. Snoei na de bloei indien nodig.

H x B 2 m x 2 m

KONINKLIJKE ROOS

Rosa 'Princess Anne' is een ongewone rozensoort, afkomstig uit een andere veredelingslijn dan de meeste moderne cultivars. Ze behoudt de klassieke, volle bloemen en de theeroosgeur van de traditionele Engelse rozen, maar heeft een rechtopstaande, bossige groeiwijze en een uitzonderlijke weerstand tegen rozenziekten. De bloemen beginnen lichtroze en verkleuren naar dieproze naarmate ze ouder worden, met een vleugje geel aan de onderkant.

Rosa 'Princess Anne'

Voor het beste resultaat de grond goed voorbereiden en jaarlijks mulchen met goed verteerde mest of tuincompost. **H x B** 1,25 m x 1,25 m

FOTO'S: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS

The Full Monty

Oorlog, recessie en hoge energieprijzen zijn verschrikkelijk, maar volgens **Monty** zitten er misschien ook voordelen aan.

FOTO: JASON INGRAM

Deze wereld verandert zo snel dat de productietijd van een tijdschrift ons snel achterhaalt. Gebeurtenissen van een week geleden zijn geschiedenis en het nieuws van vanmorgen is oud nieuws. Toch zijn er, ondanks alle drukte, trage trends die niet gemakkelijk zullen verschuiven of veranderen. Sommige, zoals het ritme van de seizoenen, zijn in toenemende mate essentieel voor ons welzijn en zelfs onze geestelijke gezondheid, maar andere zijn minder goed voor ons. Ik vrees dat het trage herstel van de recessie daar één van is.

De energiekosten zijn torenhoog en dalen slechts langzaam. Dit heeft gevolgen voor alle aspecten van ons leven en dus ook voor de tuin. Ik verwarm twee kassen met elektriciteit, samen met twee verwarmde kweekbakken, verlicht er twee met elektriciteit en verwarm de grote kas met gas. Andere schuren waar ik grotere planten zoals bananen laat overwinteren, worden ook verwarmd en verlicht. Er worden voortdurend goederen geleverd en hoewel we zoveel mogelijk vermeederen, kopen we toch elk jaar veel planten. Kortom, Longmeadow draait in een of andere vorm op olie.

Elk aspect van commerciële plantenproductie – van plastic potten, tot de levering van planten – is nu duurder. Het is onvermijdelijk dat dit aan de klanten wordt doorberekend als men niet failliet wil gaan – en sommige, doorgaans oude, lang bestaande, heerlijk eigenzinnige en deskundige familiebedrijven, zullen dat zeker doen. In het kort komt het er voor jou en mij op neer dat planten, van een zakje zaad tot een grote architecturale plant en alles wat daartussen zit, aanzienlijk duurder worden.

Hoe zal dat onze tuinen veranderen? In deze tijd van het jaar, nu de midzomer nadert, niet veel. Velen van ons hebben de meeste planten vorig jaar al gekocht en degenen onder ons met een kas hebben de meeste planten zelf opgekweekt. Maar deze extra kosten gaan niet snel verdwijnen en ikzelf zou moeite hebben om veel belangrijke tuinplanten te laten overleven zonder verwarming in de winter. Ik zou ook de manier waarop ik in het voorjaar planten kweek radicaal moeten veranderen, zonder warmte voor ontkieming en verwarming om jonge zaailingen te beschermen. In april was het hier nog onder nul en, klimaatverandering of niet, -10°C in de winter kan, hoewel steeds zeldzamer, nog steeds voorkomen.

Zestig jaar geleden werden de meeste vaste planten buiten gekweekt en met kale wortel verkocht, besteld en per post bezorgd. Dat verbruikt veel minder energie, maar ik vraag me af of we terug willen naar die tijd. Misschien moeten we de meeste bananen, gevoelige salvia's, canna's, citrusvruchten, olijven en andere gevoelige planten beschouwen als een luxe die we ons letterlijk niet kunnen veroorloven. Niet omdat we ze niet kunnen kopen, maar omdat het de helft van het jaar een steeds groter fortuin kost om ze in leven te houden. Ik vermoed dat goedkopere eenjarigen, waar we blij van worden, nog wel verkocht zullen worden, maar dat duurdere planten, die meer tijd en bescherming vergen met bijbehorend energieverbruik, onbetaalbaar worden voor veel tuiniers.

Maar achter de wolken schijnt de zon. Elke verandering, zowel nadelig als voordelig, leidt tot aanpassing. En misschien zal de stijging van de olieprijs de ontwikkeling van duurzame producten versnellen en leiden tot het verdwijnen van plastic uit onze tuinen. Klimaatverandering hangt al tientallen jaren als een

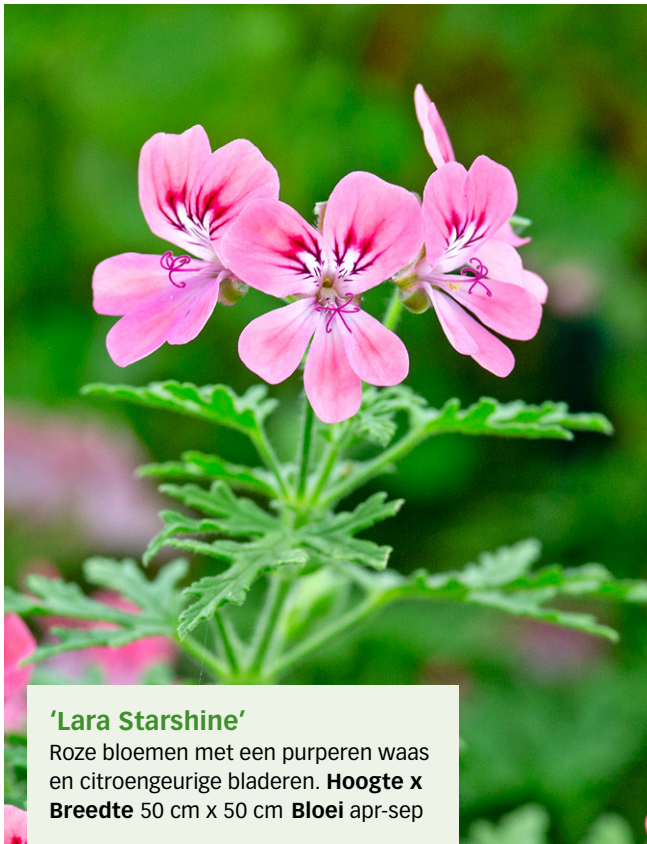
donkere wolk boven ons en de gebeurtenissen in Oekraïne maken het alleen maar urgenter om er iets aan te doen.

Ik heb het vaak over de voordelen van zaaibeden in de open lucht,

maar afgezien van incidentele halfslachtige uitstapjes heb ik de afgelopen decennia niet echt veel op deze manier gekweekt. Misschien is het tijd om te doen wat in de tuin van mijn ouders volkomen normaal was, en alle winterharde eenjarigen, alle koolsoorten, alliums en de meeste tweejarigen buiten in een zaaibed te kweken. Dat scheelt veel verspenen en op-potten, potgrond, plastic zaaibakken, ruimte en energie in kassen en koude bakken. Daarnaast heeft het als niet te onderschatten voordeel dat de planten van meet af aan een sterke band met het ecosysteem van de bodem aangaan.

Het leven wordt moeilijker. Gedwongen verandering voelt als iets verliezen, maar de tuin zou wel eens als voorbeeld kunnen dienen voor hoe we die kunnen gebruiken om ons aan te passen en de manier waarop we dingen doen te veranderen. En om ons veerkrachtiger te maken.

Monty

'Lara Starshine'

Roze bloemen met een purperen waas en citroengeurige bladeren. **Hoogte x Breedte** 50 cm x 50 cm **Bloei** apr-sep

'Concolor Lace'

Compacte plant met dieproze bloemen. Bladeren hebben een lichte hazelnootgeur. **H x B** 60 cm x 40 cm **B** apr-sep

'Cophthorne'

Donker blad met de geur van cederhout en paarsgestreepte bloemen. **H x B** 100 cm x 80 cm **B** apr-okt

'Deerwood Lavender Lass'

Compact en halfhangend, met olijfgroen blad en open trossen lichtroze bloemen. **H x B** 60 cm x 25 cm **B** apr-sep

Geurpelargoniums

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Blad, geur en bloemen												
Stekken nemen												

"Dit is mijn absoluut favoriete pelargonium. Ik maak er graag een rustgevende thee en een geweldig lekkere limonade van. Voor die laatste voeg ik wat honing toe aan de afgekoelde thee. Dit geeft een heerlijk zomerse rozensmaak".

Topkeuze

Geur-pelargoniums

Deze vorstgevoelige planten zijn een heerlijke weldaad voor de neus.

We gaan het hier niet hebben over het hele geranium/pelargonium-gedoe. Soms worden ze welriekende geraniums genoemd, maar botanisch gezien zijn het pelargoniums. Maar we weten allemaal wat we bedoelen, dus zand erover (niet letterlijk!).

Deze maand richten we ons op één bepaalde subgroep: pelargoniums met geurende bladeren die ook kleurrijke bloemen hebben. Veel pelargoniums hebben aantrekkelijke bladeren, met heerlijke aroma's, maar hun bloemen zijn klein of bloeien nauwelijks.

Maar wij willen natuurlijk graag alles hebben, loof, geur en bloemen! Hierbij moeten we ons ervan bewust zijn dat bij het streven naar betere bloemen het aroma van de bladeren kan verminderen. De juiste keuze is cruciaal.

Het scala aan geuren is verbazingwekkend: er is appel, citrus, dennen- en cederhout, peper-munt, roos, vers gemaaid gras, kaneel en lavendel – om nog maar te zwijgen van rijke geuren die we eigenlijk niet nauwkeurig kunnen beschrijven.

In een warme serre of kas zullen deze aromatische oliën op natuurlijke wijze verdampen en soms de lucht vullen. Op koelere plaatsen volstaat een beetje wrijven over een blad. Maar als je dat te vaak doet, zul je merken dat de pelargoniums een paar weken rust nodig hebben om nieuwe bladeren te laten groeien en te herstellen van deze aromatische aandacht.

■ **Standplaats** Liefst in een terracotta of geglazuurde pot op een zonnig terras in de zomer en in de bescherming van een vorstvrije kas of serre in de winter.

■ **Planten** Als de ruimte beperkt is, neem je stekken in de nazomer en laat je de jonge planten overwinteren.

■ **Verzorging** Bestand tegen koude buitenlucht (vooral als ze naast de woningmuur staan), maar niet tegen vorst. Af en toe toppen uitnemen kan de vorm van veel variëteiten verbeteren. Koppen zorgt ervoor dat de planten er verzorgd uitzien.

■ **Te koop bij o.a.** Bastin (bastin.nl), Morningglory (kwekerijmorningglory.nl), Kwekerij Van der Velde (fuchsia-kwekerij.nl)

'Attar of Roses'

Lichtgroen blad met een rozen-aroma en roze bloemen. H x B 30 cm x 50 cm
B jan-dec (mits beschermd)

Bijenportret De blauwe metselbij

De blauwe metselbij is een klein metselbijtje. Het vrouwtje van de blauwe metselbij heeft een zwarte buikschuier. Haar lichaam is ook zwart, maar heeft een blauwe metaalglans. Zij is spaarzaam behaard met korte, witte haren (op kop, borststuk en poten) en lichte bandjes op het achterlijf. Haar kop is in verhouding erg fors. Het mannetje heeft ook een metaalachtige glas maar dan groengoud van kleur. Zijn beharing is lichtbruin. De lengte van zowel het mannetje als het vrouwtje is ongeveer 9 millimeter. De blauwe metselbij komt nog wijd verspreid

in Nederland voor, ook in de steden.

Deze metselbij nestelt vooral bovengronds in bestaande gangen. In de nestgang liggen de broedcellen achter elkaar. De tussenwandjes worden gemaakt van gekauwd plantenmateriaal (blaadjes). Het bijenbroodje, een pakketje van stuifmeel en nectar, ligt tegen de achterwand van de broedcel aan en neemt ongeveer de helft van de hele cel in beslag. Is het vrouwtje klaar met het nest en zijn de eitjes gelegd, dan sluit het vrouwtje de gang af, opnieuw met gekauwde blaadjes. Deze 'afsluitprop' is

wat dikker dan de tussenwandjes van de broedcellen.

Vanaf april zijn de eerste blauwe metselbijen te zien. In mei zijn de vrouwtjes meestal volop in bedrijf. Ze zijn druk bezig met voedsel zoeken en nestbouw. Zelfs tot ver in de zomer kun je vrouwtjes zien die nestjes bouwen. Want in die periode komt een deel van de nieuwe generatie blauwe metselbijen al naar buiten gekropen. Het andere deel overwintert als imago in het nest en komt pas het jaar daarop tevoorschijn. Dit betekent dat de blauwe metselbij twee generaties per jaar kent.

Red de bij

Bijen en tuinen

De blauwe metselbij haalt stuifmeel bij lipbloemen, vlinderbloemen en slangenkruid. En ze bezoekt kruipend zenegroen, hondsdrif, andoornsoorten, slangenkruid, rolklavers, witte en paarse dovenetel en wilde marjolein. De blauwe metselbij help je door in je eigen tuin bijenhôtels te maken van holle stengels en houtblokken met gaten met een diameter van 4-5 millimeter.

Wat is er mis mee om in juni ook nog je maaimachine binnen te laten staan en (een deel) van je gazon nog steeds niet te maaien? Wacht tot de nazomer als alle bloemen zijn uitgebloeid. Maai dan en voer het maaisel af zodat de grond voedsel- armer wordt. Dan verschijnen er in jouw gazon volgend jaar nog meer bloemen.

Help de metselbij

Koop nu een insectenmengsel met o.a. slangenkruid en andere vlinderbloemige en lipbloemige inheemse planten en zaai in de nazomer. www.bijenlint-shop.nl

**10%
korting**

Koop inheemse zaden met 10% korting. Ga naar www.bijenlint-shop.nl en gebruik de code **GW2023**.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken. www.bijenstichting.nl

Tuingast

van de maand

Het draait allemaal om baby's: vogels, kikkers, salamanders, lieveheersbeestjes, schuimbeestjes (verpakt in hun beschermende laag 'koekoeksspuug'), vlinders (rupsen) en libellen (nimfen).

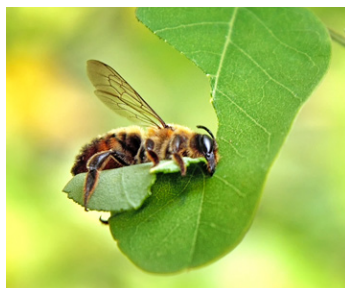
Onze tuinen wemelen van het gekwetter van vogels en het gezoem van bijen, en we zijn huiverig om ons gazon te maaien omdat er zoveel beestjes in leven.

Wij hopen dat het in jouw tuin ook zo is. Als het bij jou nog te stil is, probeer dan inheemse struiken zoals meidoorn en hazelaar te kweken, laat een stukje gras lang groeien en graaf een vijver.

Een tuin vol tuindieren is waar je wilt zijn in deze tijd van het jaar. Elke vleugelslag en elk gezoem, gehuppel en gekwetter straalt hoop uit. En dat kunnen we allemaal wel gebruiken.

Dit kun je tegenkomen **Koevinkje (*Aphantopus hyperantus*)**

Het koevinkje is een bruine vlinder met ringen of cirkels op de vleugels, meestal drie op de voorvleugels en vijf op de achtervleugels. Het is een algemene standvlinder en van een afstand zou je hem kunnen verwarren met een bruin of oranje zandoogje. Pas uitgekomen exemplaren hebben eerder een fluweelachtig chocoladekleur dan bruin en in rust zie je de ringen op de vleugels duidelijk. De vrouwtjes voeden zich met braam, koninginnenkruid en akkerdistel, dus grote kans dat je ze op een van deze planten vindt.

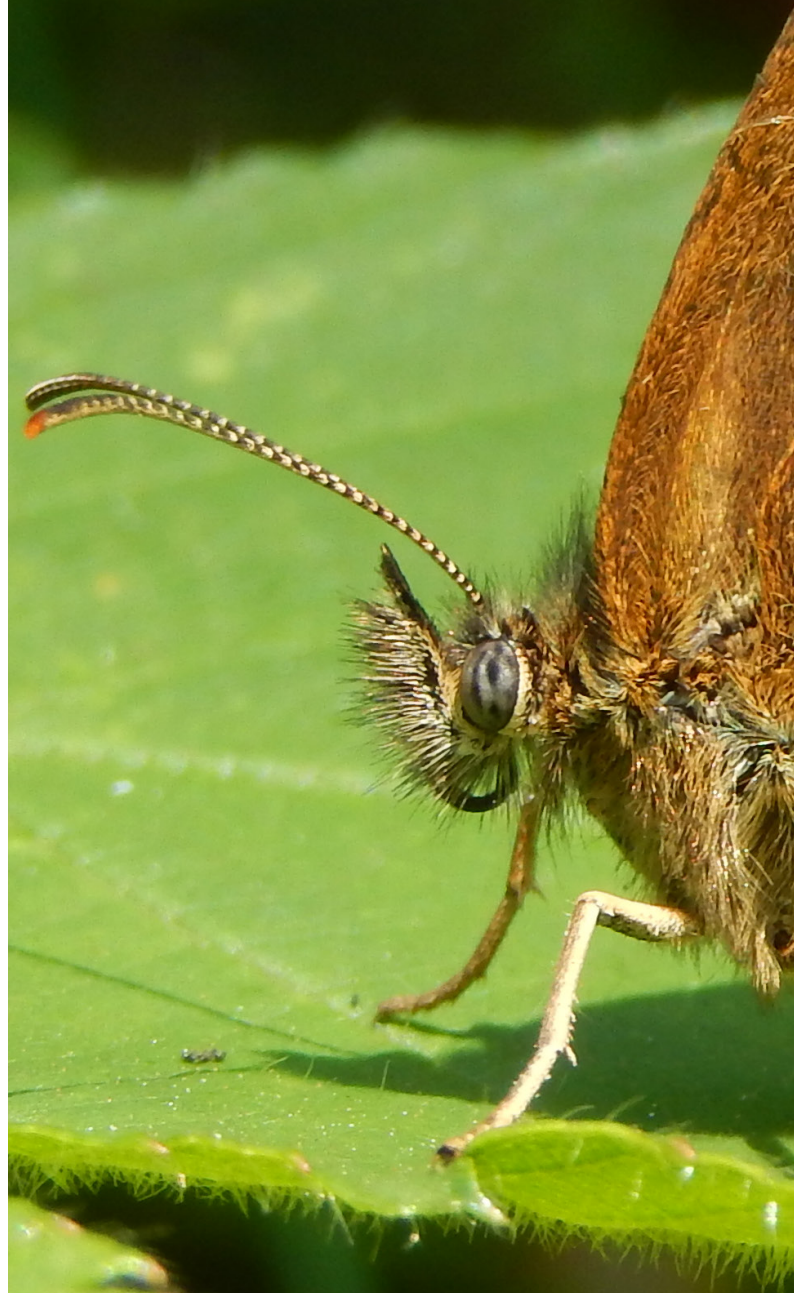

Een behangersbij met een blaadje.

De volwassen vlinders komen in juni tevoorschijn. Na de paring legt het vrouwtje eitjes door op een grasstengel te gaan zitten en haar eitjes in het gras te laten vallen. De rupsen zijn nachtdieren en houden zich overdag verborgen. Ze overwinteren als rupsen en gaan in het voorjaar verder met eten, voordat ze zich verpoppen in een losse pop aan de basis van een waardplant. Ze komen een paar weken later uit, klaar om de cyclus opnieuw te beginnen.

Kijk ook uit naar ...

- Boerenwaluwen, die te onderscheiden zijn van huiswaluwen door hun gevorkte staart en rood/oranje keel.
- Dagpauwogen die nectar zoeken op diverse bloemen.
- Behangersbijen die hun eitjes leggen in bijenhôtels en ze in een cocon van bladeren van planten als roos en blauweregen wikkelen.

“Koevinkjes voeden zich met braam, koninginnenkruid en akkerdistel.”

Vers uit de tuin

In de vroege juni-ochtenden is het extra genieten voor **Rekha** nu ze kan gaan genieten van de eerste oogst. Maar ze kijkt ook altijd vooruit, want nu is de perfecte tijd om met de aardbeien van volgend jaar te beginnen.

Eindelijk is de zomer begonnen. Het harde werken in het najaar om de grond klaar te maken voor het zaaien en planten in het voorjaar begint pas echt zijn vruchten af te werpen zodra juni ingaat.

De vroege ochtend tovert altijd een glimlach op mijn gezicht. De stilte is al verbroken door het gezang van vogels en terwijl ik over het pad loop, kijken mijn ogen naar de weelderige, groene groei van de aardappelplanten in het ochtendlicht.

Wanneer ik de torenhoge bonenstaken passeer, zie ik roze en paarse bloemen. Over een maand zitten ze vol met sperziebonen en er zullen er nog meer volgen. Als ik de kas bereik en de deur open, word ik begroet

door de warme en kruidige geur van de peper- en paprikaplanten. Maar ik ben momenteel gefixeerd op de opkomende auberginebloemen en denk terug aan de rampzalige oogst van vorig seizoen – ik zal toch geen twee jaar achter elkaar pech hebben? Duimen maar!

Ik leun even achterover en geniet van het uitzicht voordat de zon boven de boomtoppen komt en mijn werkdag begint. Water geven en onkruid wieden wacht. Maar eerst verzamel ik een paar van mijn vroege aardappelen voor de lunch. Hoe klein de oogst ook is, het is seizoensgebonden en vers, en dat is wat mijn tuin voor mij betekent.

“Wanneer ik de torenhoge bonenstaken passeer, zie ik roze en paarse bloemen.”

Verwijder de bloemen van aubergineplanten zodra de eerste vijf vruchten zijn verschenen. Dit zorgt voor grotere aubergines.

Zo kweek ik aardbeien

Aardbeien hebben een enorme aantrekkingskracht. Die sappige, smakelijke vruchten, direct van de plant geplukt en gegeten, zijn het ultieme moestuincadeau. Ik merk dat de planten het productiefst zijn in de eerste twee jaar, dus vervang en ververs ik ze regelmatig uit mijn eigen voorraad. Dat kost mij helemaal niets!

Begin zomer, als de gevestigde planten uitlopers hebben, zet ik elk van de kleine, nieuwe plantjes over de lengte van de uitloper vast in een eigen pot van 7 cm gevuld met potgrond. Het kroontje laat ik boven de grond. Vervolgens geef ik ze water, waarbij ik erop let dat de uitloper aan de moederplant blijft zitten.

Binnen een maand of twee vullen de wortels van de plant de potten. Dat is een teken dat ze zich vestigen en voor jou het sein om de uitloper van de moederplant los te snijden. Je moet ze vervolgens snel oppotten in grotere potten van 11 cm.

Gedurende de wintermaanden gaan de planten in rust.

In het voorjaar vervang ik de oudste planten door deze nieuwe, en vul de potten aan met verse potgrond. Zodra er bloemen verschijnen, begin ik met een wekelijkse potasvoeding, en voor je het weet bungelen die vruchten boven de plantenbak. Zet ze in de volle zon en de vruchten verkleuren snel van groen naar verleidelijk rood.

PROBEER OOK

Heb je de smaak te pakken? Probeer dan een makkelijke soort, zoals **‘Daroyal’**. De planten produceren eenmaal per jaar gedurende 3-4 weken heerlijke aardbeien. Wil je de hele zomer door kunnen oogsten, probeer dan een doordragende soort, zoals **‘Mara des Bois’**. De vruchten hiervan zijn kleiner maar je kunt er tot wel drie keer per seizoen van oogsten.

BOVEN In de volle zon rijpen de vruchten het beste. **RECHTS** Planten in potten hebben minder te duchten van slakken en zijn makkelijker te oogsten.

TIP

Kweek aardbeien in potten met universele, turfvrrije potgrond. Mulch de potgrond (bijv. met stro) om onkruid tegen te gaan en het water beter vast te houden.

Aardbeigemberkoekjes

Heerlijk voor bij de thee, om mee te nemen of om te serveren met ijs.

VOOR 4-6 PERSONEN

- 150 g havermout
- 100 g patentbloem
- 60 g lichtbruine basterdsuiker
- 1 tl gemberpoeder
- 100 g gesmolten boter
- 280 g verse aardbeien, in stukjes (mengen met 1 el limoensap)
- 1 tl maizena
- 1 el demerara-suiker

Glazuur (optioneel)

- 4 el poedersuiker
- 1 el gembersiroop

BEREIDINGSWIJZE

- 1 Verwarm de oven voor op 190°C en leg bakpapier op een plaat van 22 cm x 22 cm.
- 2 Meng de havermout, bloem, basterdsuiker en gemberpoeder. Voeg de gesmolten boter toe en meng tot een kruimelig geheel.
- 3 Druk tweederde van dit mengsel in de bakplaat en verdeel de aardbeien hierover. Zeef de maizena er overheen en doe de rest van het kruimelmengsel hier bovenop. Besprenkel met de demerara-suiker. Bak gedurende 35 minuten en laat daarna afkoelen op het aanrecht.
- 4 Meng de poedersuiker met de gembersiroop in een kleine schaal tot het glad is. Druppel de glazuur over het afgekoelde koekdeeg en snij dit in vierkanten. In een afgesloten bakje kun je de koekjes 2 dagen in de koelkast bewaren.

Te doen in de moestuin in juni

Zaaien

- **Venkel** Zaai partijen zaad na de langste dag, om de kans op doorschieten te verkleinen. Zaai losse zaadjes in rootrainers (of diepe potjes) en plant ze in juli uit op een schaduwrijke plek.
- **Doperwten** Zaai in dubbele rijen. Zodra de zomerhitte de grond opwarmt, zullen de zaden binnen tien dagen ontkiemen. Laat ze eerst een nacht weken om ze op weg te helpen.
- **Knolraap** Zorg voor een vochthoudende, goed losse, humusrijke bodem en zaai nu in ondiepe rijen voor de najaarsoogst. Zaai in partijen en houd de grond vochtig voor de beste kiemkracht en om aanvalen van aardvlooien tegen te gaan.

Oogsten

- **Oogst** meervoudig gezaaide bieten, neem er één of twee van elke zaaiplek, zodat de resterende exemplaren de komende weken groter kunnen groeien.
- **Oogst** de eerste aardappelen. Heb je munt? Pluk de blaadjes hiervan dan ook. Ze combineren namelijk heerlijk.
- **Pluk** wekelijks de peulen van tuinbonen vanaf de basis.
- **Knip** de harten van zomerkool als ze stevig aanvoelen en de bloemkoolhoofden als ze vol zitten met witte roosjes.

Snijd aan de basis van de stengel en verwijder de buitenste bladeren.

Klusjes

- **Blijf onkruid wieden** – vogelmuur en melganzenvoet zijn op hun hoogtepunt. Blijf schoffelen, vooral rond uienplanten.
- **Bind tomatenplanten vast** aan hun steunen en nijp alle zijscheuten tussen de hoofdstengel en de hoofdtakken (dieven), voor een betere vruchtzetting.
- **Plant pompoenen uit** en leid hun stengels op regelmatige afstanden tussen korte stokken. Als er meerdere planten op een kleine ruimte staan, zie je zo makkelijker welke tak bij welke plant hoort. Dit voorkomt dat je per ongeluk de verkeerde stengels afsnijdt.

VOLGENDE MAAND Rekha maakt optimaal gebruik van een overvloed aan courgettes.

Vliegen om te overleven

In deze periode vliegen veel jonge vogels uit. Wij leggen uit hoe je ze kunt herkennen en helpen.

Wist je dit?

Eén pimpelmeesjong kan 100 rupsen per dag eten, dus de ouders moeten voor een nest met 10 jongen wel 1000 rupsen per dag vinden.

Het is midden zomer en oorstrelen-de vogelmelodieën hebben plaats gemaakt voor gekrijs, gepiep en gekwetter. Het zou ons niet moeten verbazen. Dit is het seizoen van de baby's in de tuin, die de lucht vullen met hun roep om gevoerd te worden.

De geluiden van jonge vogels trekken misschien onze aandacht, maar het kan verrassend lastig zijn om ze te spotten en te herkennen. Duivenjongen bijvoorbeeld behoren tot de grote groep vogels die het nest pas verlaten als ze bijna volgroeid zijn, dus tegen de tijd dat we ze zien, hebben ze al volwassen afmetingen en proporties. Dit zou overeenkomen met een mensenkind dat pas op zijn achttiende voor het eerst de deur uitgaat. Een jonge houtduif heeft nog niet de karakteristieke witte vlek in de nek, maar verder is er weinig verschil met volwassen exemplaren.

Jonge vogels herkennen

Vrijwel alle jonge vogels die in deze tijd van het jaar het nest verlaten, zijn even groot als volwassen vogels. Je moet dus goed kijken om ze te onderscheiden van hun ouders. Spreeuwen zijn het gemakkelijkst: het verenkleed van de jongen is niet glanzend zwart met witte stippen, maar heeft de kleur van koffie met melk. Jonge pimpel- en koolmezen zijn geler dan volwassen exemplaren, vooral rond de wangen. Uitvliegende merels lijken sterk op een vrouwtjesmerel, maar wel met veel lichte vlekjes. De borst van een jonge roodborst heeft slechts een vleugje oranje en zit vol lichte stippen, maar je herkent de vogel aan de manier waarop hij hipt en beweegt. Daarentegen zijn jonge vinken en groenlingen bijna niet van hun ouders te onderscheiden.

Een ander kenmerk van jonge vogels zal mensen met kleine kinderen bekend voorkomen: ze zien er meestal slordig uit. Jongen die voor het eerst uitvliegen, komen wat kaal en onverzorgd over, alsof ze net uit bed komen.

FOTO: ALAMY/IMAGEBROKER

En in feite is dat ook zo, want ze dragen een schamel verenjasje. Tijdens de nestperiode worden voedingstoffen vooral benut voor een snelle groei en een goed ontwikkeld spijsverteringssysteem, en niet zozeer voor een flitsend verenpak. De meeste jongen verlaten het nest al binnen een paar weken nadat ze uit het ei zijn gekomen en storten zich de wereld in terwijl ze nog nauwelijks kunnen vliegen. Geen wonder dat begin zomer een periode van pech en tegenslag is, wanneer gazons en heggen vol zitten met onervaren leerling-vliegers.

Maar niet alle vogeljongen zijn zo onbeholpen. Neem bijvoorbeeld zwanen, eenden en fazanten. Deze soorten hanteren een heel andere opvoedmethode. De eieren worden langer bebroed (eerder vier dan twee weken) en net uitgekomen jongen kunnen al binnen een paar uur achter een ouder aanlopen en zelf eten. Ze verlaten het nest bijna meteen, ze zijn kleiner en bedekt met dons, en lijken totaal niet op hun ouders. Deze soorten vormen echter een uitzondering. De meeste tuinvogels, van roodborsten en huis-mussen tot mezen en heggenmussen, maken een riskante vroege start.

De winterkoning kan zijn jongen meer dan 100 keer per uur voeren.

Wankel begin

Jonge vogels moeten vele gevaren trotseren. En niet alleen de voor de hand liggende, zoals katten, auto's en sperwers. Een groot aantal verhongert gewoon, vooral wanneer het koud en nat weer is. Alle tuinvogels blijven hun uitgevlogen jongen voeren, maar vaak niet zo lang. Die begindagen zijn echter kritiek en dat is het moment dat wij als tuiniers een handje kunnen helpen.

Het blijft nuttig om zaad voor volwassen vogels neer te zetten, want dan kunnen ze tijdens hun zoektocht naar insecten voor hun jongen zelf snel wat eten. Maar het allerbeste wat je kunt doen, is een goed habitat creëren waar insecten op afkomen. Dat betekent dus rijke borders zonder insecten- en onkruidverdelgers, en gazons die alleen worden behandeld door de grasmaaier, plus een paar verwilderde hoekjes. Je helpt vogeljongen beter met een gezonde tuin dan met een keurig nette tuin waarin je vogelvoer neerzet.

In juli zullen de meeste jonge vogels hun volwassen verenkleed hebben. Sommige jongen migreren al een maand nadat ze uit het ei zijn gekropen en de mannetjes zullen een volwassen zang hebben ontwikkeld. Volgend voorjaar zal alles weer melodieuze klinken, wanneer de levenscyclus van voren af aan begint.

Nieuwe buurkinderen

Een jonge vink is dik en donzig en heeft lichte plekken en een prachtige groene 'pluiskuij' op zijn kop. Hier word je toch meteen verliefd op?

SPREEUW. Jonge spreeuwen zijn net zo groot als hun ouders, maar hebben een gevlekt bruin verenkleed.

Jonge vogels: vraag & antwoord

V Wat moet ik doen als ik een jonge vogel op mijn gazon of onder mijn heg vind?

A Doe niets en laat hem met rust. Als hij net is uitgevlogen, zit hij te wachten tot hij door een ouder wordt gevoerd en kan jouw aanwezigheid storend werken. Proberen het jong weer in het nest te zetten, kan op een ramp uitlopen, omdat je de andere jongen stoort, waardoor die het veilige nest misschien te vroeg verlaten. Als je een jong met geen of weinig veren vindt, heeft dat sowieso weinig overlevingskansen. Misschien is het verstoten door de ouders. De natuur is wreed en je mag het met een schoon geweten achterlaten.

V Ik vermoed dat een nest door de ouders is verlaten. Wat moet ik doen?

A Nogmaals: doe niets. Misschien heb je het mis en door je met het nest te bemoeien, houd je de ouders op afstand en vergroot je het gevaar voor de jongen.

V Wat eten jonge vogels wanneer ze zijn uitgevlogen?

A De meeste jongen in je tuin eten insecten en andere ongewervelden. 's Zomers is er meestal genoeg te eten, dus dan hoeft je niet bij te voeren. Maar de meeste vinkensoorten, waaronder putters en groenlingen, eten vanaf het begin zaden, dus blijf dat voer wel aanvullen. Jonge boomklevers, huismussen en spechten zullen er ook van profiteren.

V Hoe voorkom ik dat mijn kat jonge vogeltjes vangt?

A Het beste kun je je kat 's nachts binnenhouden (veel jonge vogels vliegen bij het ochtendgloren voor het eerst uit en zijn dan bijzonder kwetsbaar). Een halsbandje met een belletje kan ook helpen. Maar eerlijk gezegd gaan katten en vogels gewoon niet goed samen.

V Hoe kan ik betere habitats voor broedende vogels creëren?

A De beste tuin voor broedende vogels en hun jongen heeft een heg voor beschutting, een gazon voor larven en wormen, en heel veel bloemen voor insecten. Een doornige heg, zoals meidoorn, beschermt nesten tegen katten, en groenblijvende heggen zijn goed voor vroege nestelaars. Hang in een tuin van gemiddelde grootte één of twee nestkasten op, niet te dicht bij elkaar. Laat zo mogelijk ook volwassen bomen staan, want die zijn goed voor wildlife. Ten slotte help je vogels niet met orde en netheid. Houd de voedsystemen vol, al was het alleen maar voor de hardwerkende ouders.

Snavel

Vanwege de weinige veren is de platte, brede snavel, die eruitziet als een 'neerwaartse glimlach', goed zichtbaar. De snavel en keel hebben meestal een felle kleur, zodat de ouders goed zien waar het voer in moet.

Kleur

Een uitgevlogen jong lijkt wel op een volwassen vogel, maar het verenkleed is meestal gedempter, zonder de felle kleuren. Hierdoor valt het minder op in heggen en bomen.

Veren

De donzige veren van jonge vogels zien er slordig uit doordat ze niet volgroeid zijn. Het kan een paar maanden duren voordat zich volwassen veren vormen, waarmee ze er gestroomlijnder uitzien en goed kunnen vliegen.

PIMPELMEES. Klein en donzig. De lichtblauwe veren hebben wat subtiele citroengele nuances.

MEREL. De gele snavel en gele oogringen verschijnen pas in het tweede jaar.

ROODBORST. Gespikkeld bruin. De borst is pas volledig rood bij volwassenheid.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinoogst, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

Deze maand

- 30 Monty's moestuin**
Monty vertelt wat de beste junigroenten zijn en wat je nu kunt zaaien.
- 36 Jouw snoeimaand**
Zo snoei je voorjaarsbloeiende struiken.
- 40 Markante zomerpotten**
Creatieve potten voor bestuivers en andere tuindieren.
- 43 Vergroot je tomatenoogst**
Geef je tomaten de perfecte verzorging.
- 46 Waar moet ik beginnen? Deel 10**
Alan legt uit hoe je je gazon verzorgt.
- 51 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuinvragen.

*“Na de ‘hongerkloof’,
wanneer de winterse
overvloed is verorberd en
de meeste planten nog te
jong zijn om te eten, is de
eerste zomeroogst een
feestje waard.”*

Deze maand behoren sla en radijsjes tot de groenten die de meeste oogst geven in Monty's tuin, voordat de zomergroenten in juli het toneel overnemen.

Monty's moestuin

DEEL 1 DE HONGERKLOOF DICHTEN

Wil jij ook vroeg kunnen oogsten uit je moestuin? Monty vertelt wat de beste junigroenten zijn en wat je nu kunt zaaien voor een zomer lang oogst.

Zodra je de drempel van mei naar juni over gaat, is het zomer. De dagen zijn zorgeloos lang en vervuld van licht, ook al is het nog niet altijd warm. Toch worden de nachten steeds zachter, dus kijken we vol verwachting uit naar de eerste oogst. Maar de periode van mei tot half juni wordt niet voor niets de hongerkloof genoemd. Het is afgelopen met de wintergroenten, zoals paarse winterbroccoli, boerenkool en prei, waarvan de resten inmiddels op de composthoop liggen. En behalve pluksla, een groente die het goed doet in het koelere weer van eind voorjaar, biedt de tuin niet veel keus.

Juni kan echter een drukke maand zijn in de moestuin en er zijn evengoed groenten die je zou kunnen oogsten. Na de hongerkloof, wanneer de winterse overvloed is verorberd en de meeste planten nog te jong zijn om te eten, is de eerste zomeroogst een feestje waard. Als je vroeg hebt gezaaid en het weer heeft meegewerkt, zijn in juni verschillende groenten oogstrijp.

Vroege oogst

Sommige groenten, zoals knolraap, sluitkool en palmkool, kun je laten staan om nog wat verder te groeien, maar sperziebonen, tuinbonen en doperwtten kun je het beste oogsten zodra ze oogstrijp zijn.

Het is ook het begin van het seizoen voor de vaste moestuingasten, zoals rode biet en wortelen. Tegen het eind van de maand kun je misschien artisjokken en venkel oogsten. Houd de artisjokkenbloemen in de gaten en oogst ze wanneer ze nog zacht zijn. Het devies is om groenten te oogsten vlak voordat je ze verwerkt, om te voorkomen dat ze uitdrogen en hun voedingswaarde afneemt. Maar sommige junigroenten kun je langer bewaren. Laat gerooide aardappels op de grond drogen voordat je ze binnen in het donker opslaat. Uien en knoflook bewaar je op een lichte plek.

De eerste tuinbonen kun je halverwege de maand plukken. Meestal zijn ze dan niet veel groter dan doperwtten, maar wel heerlijk zoet, zonder de bittere, melige smaak die oudere bonen kunnen krijgen. Tuinbonen houden niet van heel warm weer, maar als je de ruimte hebt, is het altijd de moeite waard om ze aan het begin van de maand te zaaien. Een van mijn favoriete midzomerrecepten is pasta primavera, met verse doperwtten, tuinbonen, babywortelen, eventueel asperges en groene knoflook. Maar hier hangt alles van het weer af en er zijn jaren geweest dat ik nog een maand langer op deze pasta moest wachten.

Juni is de maand van de delicatessen en er is geen groente die zo sterk de sfeer van luxe fijnproeverij ademt als asperges. Ik heb nieuwe aspergebedden aangelegd en beplant met 'Guelph Millennium' en 'Stewart's Purple', voor mij nieuwe variëteiten die worden aanbevolen vanwege hun grote opbrengst en zoete smaak. Het duurt nog een paar jaar voordat ze oogst geven, maar eenmaal aan-

Drie topgroenten om te oogsten

“Als je vroeg hebt gezaaid en het weer heeft meegewerkt, zijn in juni verschillende groenten oogstrijp.”

Doperwtten

Iedereen kijkt uit naar dat ongelooflijke verse groen van doperwtten uit eigen tuin, zoals we ook allemaal zo vroeg mogelijk in het seizoen nieuwe aardappelen of asperges willen. Ik houd van 'Alderman' vanwege zijn hoogte (bij mij bijna 2 meter) en onovertroffen smaak. Verder kweek ik 'Hurst Green Shaft' en 'Carouby de Maussane'.

Artisjokken

Bestaat er een mooiere groente dan een rijpe artisjok? Het loof verdient een plek in elke border en de dikke bloemknoppen zijn net zo heerlijk om naar te kijken als om te eten. We oogsten ze altijd wanneer ze nog klein zijn, ter grootte van een golfbal. Ze bevatten dan nog nauwelijks hooi en kunnen op tientallen manieren worden bereid, maar altijd in hun geheel.

Stijgende temperaturen en vochtige grond zijn ook goed voor onkruid, dus schoffel regelmatig.

Spitskool

Spitskool is heel vorstbestendig, maar toch mals en zacht van smaak. Begin met het oogsten van elke tweede kool in een rij of vak wanneer ze nog losbladig zijn. De overige planten groeien dan door tot kleine sluitkolen met een uitzonderlijke smaak. Ik vind 'Greyhound' en 'Durham Early' lekker, en ik heb gehoord dat 'Hispi' losbladig gegeten kan worden.

geslagen leveren ze de hele maand juni bijna dagelijks asperges. Daarna, verzadigd, laten we ze vanaf juli met rust, zodat het varenachtige loof volop kan groeien om de wortelkracht te geven voor de opbrengst van het volgende jaar.

Olifantsknoflook kan vanaf de langste dag worden geoogst. En als het in het voorjaar en begin zomer warm is geweest, kun je de reusachtige bollen eind juni al optrekken en drogen. Dat is een paar weken eerder dan gewone knoflook. Vers hebben ze een heerlijk zoete en verfijnde smaak.

Sla je slaatje

Sla is niet weg te denken uit de vroege zomer moestuin. En hoewel deze groente tijdens de warmere en lichtere dagen snel en gemakkelijk groeit, is goed plannen net zo belangrijk als goed kweken. In januari zaai ik de eerste porties andijvie, mizuna, rucola en vorstbestendiger slasoorten als 'Brune d'Hiver' en 'Merveille de Quatre Saisons'. Deze kweek ik op in de kas en onder kweekkappen. In maart zaai ik nog een portie slasoorten, waaronder 'Little Gem', 'Valdor' en losbladige eikenbladsla. Wanneer de grond opwarmt, plant ik de zaailingen uit in de vollegrond om in mei en begin juni te kunnen oogsten. Ik zaai nogmaals in de loop van mei, sommige binnen en andere in de vollegrond, waaronder de iets lastiger

Kleine klusjes voor een betere oogst

- Bemest tomaten zodra ze bloeien.
- Mulch aardbeien met gerstestro en bescherm ze tegen vogels.
- Dun wortelzaailingen uit door ze snel op te trekken zodat er weinig geur vrijkomt.
- Geef uien bij droog weer genoeg water.
- Verwijder bloemstengels uit peterselie voor een betere bladproductie.
- Aard aardappelplanten aan voor een zo groot mogelijke oogst.

Een mengsel van compost en bovengrond is perfect voor het aanaarden van aardappelen in potten.

Zes groenten om deze maand te zaaien

Stijgende temperaturen, vochtige grond en hopelijk regelmatig een bui maken juni tot een perfecte zaaimaand. Zaai deze planten nu in de vollegrond of in modules, en vele zullen over een paar weken oogstrijp zijn. Je kunt ze ook laten groeien om je de winter door te helpen en de hongerkloof volgend jaar te dichten.

■ RODE BIET

Zaaien mrt-jul **Oogsten** jun-okt

Variëteiten 'Chioggia', 'Kestrel', 'Red Ace'

■ BOERENKOOL

Zaaien mrt-aug **Oogsten** feb-mei

Variëteiten 'Dwarf Green Curled', 'Redbor'

■ COURGETTES

Zaaien apr-jun **Oogsten** jul-okt

Variëteiten 'Defender', 'Royal flush', 'Zucchini'

■ SPERZIEBONEN

Zaaien apr-jul **Oogsten** jul-okt

Variëteiten 'Blauhilde', 'Cobra', 'Purple Teepee'

■ WORTELEN

Zaaien jan-jul **Oogsten** mei-dec

Variëteiten 'Nantes', 'Parijse Markt', 'Resistafly'

■ VENKEL

Zaaien mrt-jul **Oogsten** mei-sep

Variëteiten 'Amigo', 'Solaris', 'De Florence'

bindslasoorten, zoals 'Parris Island' en 'Lob-joit's Green Cos'. Maar ik zaai dan geen rucola, mizuna, mibuna, barbarakruid en veldsla, want wanneer het warmer wordt, schieten deze allemaal bijna van de ene op de andere dag door. Daarna wacht ik tot augustus, wanneer ik winterslasoorten zaai. Het is de truc om opeenvolgend en beheerst te zaaien, en ik heb geleerd om meedogenloos te zijn: zijn de slapanten over hun hoogtepunt heen, dan gaan ze op de composthoop en richt ik me op de volgende portie.

Planning betekent ook dat het een goed idee is om begin juni vorstgevoelige groenten gezaaid en opgekweekt te hebben, zoals komkommers, suikermis, venkel, sperziebonen, pronkbonden, pompoenen, tomaten en wat je ook maar lekker vindt. De sleutel tot het succesvol kweken van deze groenten zijn warme nachten, die belangrijker zijn dan warmte overdag.

Het is niet te laat

Maar wat als je niets hebt voorbereid? Wat als je net een nieuw huis of nieuwe tuin hebt en het al juni is? Heb je de boot volledig gemist? Absoluut niet. Na de koude, donkere winterdagen staan de meeste tuiniers te springen om in het voorjaar zo snel mogelijk te beginnen. Maar minder haast betekent vaak meer snelheid, en de staart van het seizoen – het najaar – is vaak langer en warmer dan we verwachten. Met het zaaien van sla, uien en pastinaken kun je het beste wachten op koeler weer, en voor het zaaien van doperwten is het na half juni waarschijnlijk te laat. Maar er is nog genoeg tijd voor een moestuin die de rest van de zomer en de hele winter productief is.

Het grootste voordeel van een late start is dat je bijna alles rechtstreeks in de warme grond kunt zaaien. De beste venkels die ik ooit heb gehad, had ik eind juli gezaaid en kon ik in oktober oogsten. Courgettes en pompoenen kun je rechtstreeks zaaien, en wortelen die je in juni zaait, hebben vaak minder last van wortelvlies. Rode bieten, sperziebonen, koolrabi, pronkbonden, koolraap, suikermis en knolrapen groeien snel. Ik heb in de eerste week van juni zelfs aardappels gepoot, waarvan ik eind oktober een prima oogst had. Ten slotte is het een goed idee om in een klein zaai-bed winterse koolsoorten, zoals sluitkool, spruiten, broccolisorten en boerenkool, en ook prei en cichorei te zaaien, en de zaailingen uit te planten zodra die groot genoeg zijn om beet te pakken.

VOLGENDE MAAND Zie wat Monty in juli allemaal oogst, terwijl ook de late zomergroenten staan te popelen.

Mediterrane sferen

in Kasteeltuinen Arcen

De Mediterrane Tuin en de Plaza Verde vormen samen een nieuw tuingebied in het Limburgse bloemen- en plantenpark Kasteeltuinen Arcen. Dit nieuwe tuingebied wordt officieel geopend op 31 mei 2023, de 35^e verjaardag van het park.

In 1988 opende de iconische kas van 3000 m² groot, de 'Casa Verde', ontworpen als tegenhanger van het oude Kasteel Arcen. Vanwege haar unieke constructie zou de kas ongeveer 20 jaar meegaan. Vorig jaar, zo'n 35 jaar later, bleek na een storm de constructie echt op. Er groeiden planten die destijds in Nederland buiten niet aardden, zoals olijven, palmen en vijgen. Door de steeds warmere Nederlandse winters kunnen inmiddels veel van deze planten nu wél zonder dak boven hun hoofd. Bovendien was het ontwerp, bestaande uit het padenstructuur in de kas met haar hoogteverschillen plus diverse vijvers, waaronder een grote koivijver, erg krachtig.

Tuinbaas Bartjan Bakker legt uit: "Wat nou als we die kas zo konden slopen dat het geen schade zou berokkenen aan het landschap eronder en we vervolgens het geheel krachtiger zouden maken? Dat is het uitgangspunt op basis waarvan de Mediterrane Tuin en de boulevard Plaza Verde is ontstaan. Heel duurzaam en passend bij de stichting Het Limburgs Landschap waar Kasteeltuinen Arcen onderdeel van is!"

Wat ooit het middendeel van de kas vormde is nu de Plaza Verde, een lange boulevard. "Van Floriade Venlo (2012) namen we de befaamde Twig-elementen – zitbankjes in de vorm van een

twijg – over", vertelt Bartjan. "Hiermee maakten we op de boulevard speelse borders, waar bezoekers dus op de randen kunnen zitten – en door de stammen van oudere moerascypressen over de grote vijver heen kunnen kijken. Beneden op een lager niveau is een zitgedeelte tussen de prachtige luchtwortels van deze bijzondere bomen. De Twig-elementen en de muren eromheen zijn wit, wat bijdraagt aan het mediterrane gevoel."

De borders zijn gevuld met planten die je het gevoel geven dat je in een ver mediterraan oord bent. "Planten met grijze bladtinten, als de grote harige bladeren van de engelenvleugels (*Senecio cancan* 'Angel Wings'). In schril contrast met de grijsblauwe gladde bladeren van diverse soorten eucalyptussen. Grootbladige *Eucalyptus pauciflora* 'Mount Buffalo' en de hele fijne blaadjes van de *Eucalyptus gunnii*. Blauw schapengras kleurt mooi met palmlilies. In andere borders staan vele soorten vijgen, zoals de *Ficus* 'Ice Crystal', met mooi ingesneden blad afstekend tegen de groot rond bladige magnolia's. Verder heeft elk vlak zijn eigen bloemkleur."

Vervolgens kun je vanaf de boulevard de Mediterrane Tuin inlopen, waar je het grootste lavendelveld van Limburg vindt. "Met meer dan 6000 lavendelplanten in banen, zoals in Zuid-Frankrijk", vertelt Bartjan. "Heerlijk geurende lavendelplanten zullen menige neus prikkelen en zoete, fijne vakantieherinneringen oproepen. Er stonden al oude olijven en een oude den, versterkt door twee grote kunstwerken, dat het gevoel geeft dat je in een land langs de Middellandse Zee wandelt."

Waar mogelijk, zoals in het Lommerrijk, worden inheemse planten gebruikt. Kasteeltuinen Arcen toont echter van oudsher graag plantbijzonderheden als nieuwe gecultiveerde soorten. "In het vlak met roze bloemen staan bijvoorbeeld winterharde Aziatische lelies. De planten hoeven dus niet per se mediterraan te zijn. De totaalbeleving met planten als blikvangers moeten je het gevoel geven dat je niet in Nederland rondloopt. Samen met alle andere tuinen is het vernieuwde gebied een toevoeging aan ons inspirerende park vol tuinstijlen door de eeuwen heen."

Meer informatie: www.kasteeltuinen.nl

"De 6000 lavendelplanten in banen, zoals in Zuid-Frankrijk, geven een vakantiegevoel."

Jouw snoei-maand

Frances Tophill laat zien hoe je een dwergkwee en andere voorjaarsbloeiende struiken snoeit.

In juni is het vaak heerlijk weer. De nachten zijn op hun kortst en de avonden zijn lang en zacht. Dat is fijn voor tuiniers en essentieel voor veel planten. De korte nachten stimuleren de bloei van zomerbloeiende planten en helpen onze tuinen te vullen met kleur en het gegons van bestuivers.

Dit is ook de perfecte tijd voor de snoei van voorjaarsbloeiende struiken die hun bloeiseizoen achter de rug hebben. Hiertoe behoren brem en *Berberis darwinii*, die alleen licht bijgewerkt moeten worden, en voorjaarsbollen, waarvan het loof zes weken na de bloei kan worden afgeknipt. Het te vroeg verwijderen of opruimen van bollenloof gaat ten koste van de groei-kracht voor volgend jaar. In de struiken kunnen nog steeds vogels nestelen, dus hanteer de heggenschaar met beleid en richt je op bloeiende struiken die over hun hoogtepunt heen zijn.

Na een jaar bedekt een gesnoeide dwergkwee al een deel van de schutting waartegen hij wordt geleid

Frances op TV

Volg Frances, Monty en de rest van het team van **Gardeners' World** voor inspiratie en tips. Elke vrijdag in juni om 21:00.

BBC TWO

FOTO'S: SARAH CLITTLE; PAUL DEBOIS
LOCATIE: WEST DEAN GARDENS, CHICHESTER, SUSSEX

Snoei deze planten nu ook

Het is nu de perfecte snoeitijd om de groei van sterke nieuwe scheuten te stimuleren die volgend voorjaar bloemen zullen dragen. Een lichte snoei nu kan zeer effectief zijn.

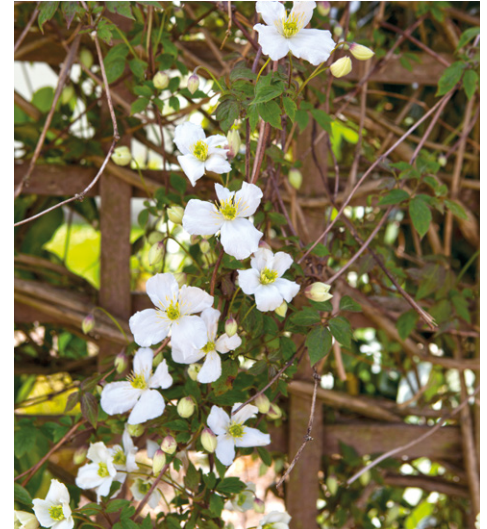
DEUTZIA Snoei de hele struik licht om hem compacter te maken en verwijder een op de drie oude takken om de struik te verjongen.

HIPPOPHAE Verwijder dood hout zodra bladeren verschijnen. Dun een of twee takken uit van volwassen, bossige planten.

PHILADELPHUS Verwijder een paar oude takken meteen na de bloei. Dit geeft nieuwe scheuten genoeg tijd voor bloemknoppen volgend jaar.

CLEMATIS MONTANA Rommelige planten die dicht naar elkaar zijn toegesnoeid, kun je nu snoeien.

Houd struiken onder controle

Leid een dwergkwee aan het einde van zijn bloeiperiode tegen een schutting of muur, want nu de jonge scheuten nog buigzaam zijn, kun je ze gemakkelijk aanbinden. Verwijder ongewenste takken.

Nu niet snoeien

Clematis texensis begint in deze tijd van het jaar te bloeien, dus stel de snoei uit tot eind winter.

X DRUIVENSTOKKEN Hoewel je moet beginnen met het uitdunnen van de trossen zodra die zich vormen, mag je de struik zelf alleen in volledige rust drastisch snoeien.

X GROEP 3-CLEMATIS (VITICELLA OF TEXENSIS). Deze soorten moeten in februari of begin maart worden gesnoeid. Snoei je ze later, dan zullen ze niet bloeien.

X BOTANISCHE ROOS Verwijder verwelkte bloemen wel, maar snoei de planten nu, aan het begin van het bloeiseizoen, niet te sterk.

X WALNOOT Als je deze maand te sterk snoeit, zal de plant gaan bloeden. Beperk je dus tot het weghalen van dood materiaal.

Dwergkwee snoeien

Dit zijn fantastische struiken die in het voorjaar mooi bloeien (als de pimpelmezen niet alle bloemknoppen opeten). Ze worden vaak als een soort klimplant gekweekt, hoewel ze zich niet van nature aan oppervlakken hechten.

De dwergkwee heeft de neiging om voorover te vallen en als het eenmaal een stevige struik

is, kan het lastig zijn om hem weer rechtop te zetten. Je kunt de struik beter vanaf het begin aanbinden om hem te laten groeien waar je wilt. Wacht het liefst tot vlak na de bloei. Het eindresultaat zou een waaivorm tegen een stevige muur of schutting moeten zijn, met genoeg groeiruimte en gezonde knoppen aan elke tak.

De bloemen van *Chaenomeles speciosa* kunnen rood, roze of wit zijn.

Stap voor stap

1 Beoordeel de vorm van de struik. Bepaal welke de takken het sterkst zijn (die laat je zitten) en waar het misloopt. Controleer de struik op zieke, beschadigde of dode delen.

2 Maak een frame van bamboe-stokken die je stevig aan horizontale metaaldraden bevestigt. Bind daaraan de sterkste en gezondste takken. Streef ernaar de schutting of muur gelijkmatig te bedekken.

3 Snoei ongezonde takken en takken die van de schutting af (of in de verkeerde richting) groeien. Verwijder ook de takken die de plant aan de onderkant te dicht laten groeien.

4 Stimuleer de bloei door lange scheuten tot op de bloemsporen terug te snoeien. Deze struik bloeit nu nog, dus je ziet goed waar de bloemen zich vormen: meestal in trossen aan de hoofdtakken.

Tip

Gebruik biologisch afbreekbare bindstrips, zoals deze van papier en draad (rechts). Dit maakt het hele proces milieuvriendelijker. Voor dit soort klussen heb je sterke bindstrips nodig. Bind de takken stevig vast, maar niet te strak, om te voorkomen dat je ze afknelt. Houd er rekening mee dat de struik in de loop van de jaren groeit en een te strakke bindstrip kan leiden tot wonden en schuurplekken, en zelfs tot het afsterven van het deel erboven.

Geef de takken bij het aanbinden genoeg ruimte om te groeien.

Snoei zo ook

■ De Amerikaanse sering (*Ceanothus*) heeft een vergelijkbare houtige structuur, dus hij heeft dezelfde behandeling nodig als de dwergkwee. Snoei hem meteen nadat de bloemen (populair bij bestuivers) zijn verwelkt. Bind nieuwe aanwas regelmatig aan. Wanneer de takken het uiteinde van de bamboestokken bereiken, kun je het frame uitbreiden met meer stokken. Wanneer zich dikke houtige takken hebben gevormd, kun je de bamboestokken weghalen. De plant zal nu zelf een waaier vormen.

Dwergkwee (*Chaenomeles*)

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bloei												
Snoei												

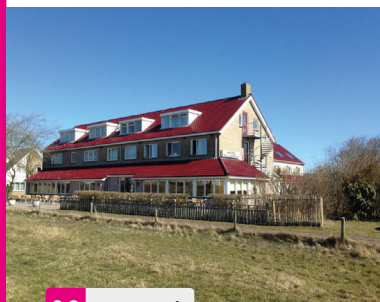
VOLGENDE MAAND Het snoeien van peren in snoervorm en ander leifruit.

Gratis!
t.w.v. € 55,-

**Boek in mei en ontvang
4 hexagons van CanvasCompany.nl**

4 dagen Ameland

8,2 Zeer goed

Nes | Friesland | Nederland

Hotel Bos en Duinzicht

4-daags fiets arrangement

- ✓ Welkomstkopje koffie of thee met lekkernij
- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x ontbijt
- ✓ 3x lunchpakket
- ✓ Gratis fietshuur op alle dagen
- ✓ Gratis taxivervoer van en naar de boot
- ✓ Gratis parkeren
- ✓ Gratis WiFi

140,00*
p.p.

3 dagen all inclusive Drenthe

8,5 Zeer goed

Assen | Drenthe | Nederland

De Bonte Wever ★★ ★

3-daags all inclusive arrangement

- ✓ 2x overnachten
- ✓ 2x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 1x lunchbuffet
- ✓ 2x dinerbuffet
- ✓ Gratis consumpties
- ✓ Gratis wandel- en fietsroutes
- ✓ Gratis toegang tot subtropisch zwem- en saunaparadijs
- ✓ Gratis gebruik diverse spelfaciliteiten
- ✓ Gratis parkeren en meer...

169,00*
p.p.

4 dagen Eifel

7,7 Goed

Simmerath-Einruhr | Noordrijn-Westfalen | Duitsland

Hotel Seemöwe Eifel ★★ ★

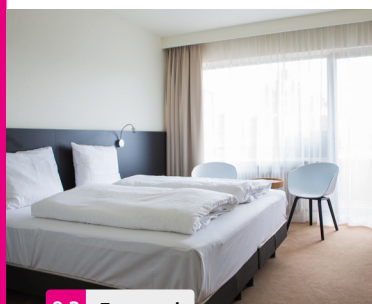
4-daags halfpension arrangement

- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 3x 3-gangendiner
- ✓ Gratis parkeren
- ✓ Gratis WiFi

Tip! Bezoek historisch Monschau en bewonder de vele vakwerkhuisen.

170,00*
p.p.

4 dagen all inclusive Sauerland

8,3 Zeer goed

Bad Laasphe | Noordrijn-Westfalen | Duitsland

Hotel AM Fang ★★ ★ Superior

4-daags all inclusive arrangement

- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 3x 3-gangen dinerbuffet
- ✓ Gratis consumpties
- ✓ Gratis gebruik zwembad, fitness, sauna en Kneipp-ruimte
- ✓ Gratis koffie of thee met gebak
- ✓ Gratis uitstapjesboekje
- ✓ Gratis parkeren
- ✓ Gratis WiFi

249,00*
p.p.

Boek via www.voordeeluitjes.nl/gw of bel naar 0900 66 777 88 (25 c/m).

Alle aanbiedingen zijn geldig t/m 30 september 2023 (m.u.v. feestdagen). Let op: de vermelde prijzen zijn vanaf en kunnen verschillen per aankomstdatum. De prijzen zijn per persoon (p.p.), o.b.v. twee personen in een standaardkamer, excl. administratiekosten (1-3 personen € 14,50, 4+ personen € 24,50 per boeking) en stads- en toeristenbelasting. Kijk online voor de volledige voorwaarden. Prijs-, druk- en zetfouten voorbehouden.

96% van de klanten beveelt ons aan

Unieke & voordelige arrangementen

Méér dan 10 jaar de specialist

Markante zomerpotten

DEEL 1 SPECIAAL VOOR BESTUIVERS

In het eerste deel van een nieuwe serie geeft Arit Anderson creatieve tips voor probleemloze potten boordevol zomerkleur. Deze maand een combinatie van planten die perfect zijn voor bestuivers en andere tuindieren.

“Ik zet graag potten op mijn terras om seizoensplanten in de schijnwerpers te zetten en nieuwe ideeën uit te proberen.”

Wil je een adembenemende zomercompositie, beplant dan een grote pot met paarse *Verbena rigida*, witbloemige *Vitex agnus-castus* en het bronspaarse gras *Pennisetum advena* 'Rubrum'. Geef regelmatig water.

FOTO: NEIL HEPWORTH

Ik heb een kleine stadstuin en heb het altijd leuk gevonden om op mijn terras potten neer te zetten waar ik seizoensplanten in de schijnwerpers zet en nieuwe ideeën uitprobeer. Deze 'miniborders' kun je afstemmen op iedere plek en grondsoort ... je bepaalt namelijk zelf de regels.

Het is wel belangrijk om de juiste pot voor jouw tuinstijl te kiezen. Dit soort terracotta potten staat mooi in cottagetuinen en tuinen met een mediterrane sfeer. Heb je een pot gevonden, dan wordt het tijd om creatief te worden met de beplanting.

Zowel *Vitex agnus-castus* als *Verbena rigida* zijn bijen- en vlindermagneten die de hele zomer tot in het najaar bloeien. Met het oog op de compositie heb ik er rood lampenpoetsersgras (*Pennisetum advena* 'Rubrum') bij gezet, want de frêle donkere halmen contrasteren prachtig met de paarse en witte bloemen. Dit zijn allemaal vaste planten, dus aan het eind van het seizoen zet ik ze gewoon in de border en begin weer opnieuw.

Een pot beplanten

DIT HEB JE NODIG:

■ Monnikspeper (*Vitex agnus-castus*) ■ *Verbena rigida* ■ Rood lampenpoetsersgras (*Pennisetum advena* 'Rubrum') ■ Turfvrije universele potgrond ■ Terracotta pot, doorsnee ca. 45 cm

1 Controleer of de pot drainage-gaatjes heeft. Zo niet, boor er dan een paar in. Zet de pot op zijn definitieve plek en vul hem met de turfvrije potgrond. Geef de planten van tevoren royaal water.

2 Plaats de planten terwijl ze nog in hun potten staan. In het algemeen kun je de hogere het beste achteraan of als blikvanger in het midden zetten, met de lagere planten eromheen voor een goede balans.

3 Wanneer je tevreden bent met de compositie, haal je de planten uit hun kweekpotten en maak je zo mogelijk de wortels iets losser. Plant ze dan op hun definitieve plek met hun mooiste kant naar voren gericht.

4 Vul de gaten tussen de planten verder op met potgrond en druk aan. Rond de plantenwortels mag geen open ruimte blijven. Geef na het planten royaal water en houd de potgrond net vochtig. Begin na zes weken vloeibare voeding te geven.

5 planten voor bestuivers

Als je bestuivers wilt lokken, zoek dan naar kleurrijke bloemen waarvan de nectar goed bereikbaar is. Gebruik een mix van planten die op verschillende tijden bloeien om het nectarseizoen te verlengen. Zet er ook een paar bij die 's nachts geuren om nachtvlinders aan te trekken.

Salvia's

Verkrijgbaar in allerlei kleuren en vormen. Bijen, vlinders en andere insecten foerageren op de kleine, buisvormige lipbloemen.

Hoogte x Breedte

30-120 cm x 30-50 cm

Bloei jun-nov

Echinacea

De hartjes van de grote, vrolijke zonnehoebloemen werken als magneten op bestuivers. Na de bloei eten vogels van de zaadhoofden.

H x B 50-100 cm x 40-60 cm

B jun-okt

Lavendel

De geurige bloemen zijn rijk aan nectar. Kweek in de volle zon en goed drainerende grond. Knip verwelkte bloemen en de toppen van groene aanwas af voor een compacte plant.

H x B 40-75 cm x 40-60 cm

B jun-aug

Selinum wallichianum

Bestuivers komen massaal af op de reusachtige bloemschermen die hoog boven het varenachtige loof uittorenen. Het is een winterharde vaste plant. Zet in de volle zon of halfschaduw.

H x B 1,2 m x 60 cm

B jul-sep

Buddleja

De vlinderstruik groeit snel en heeft lange bloemhoofden boordevol stuifmeel en nectar. Vlinders zijn er dol op. Verwijder verwelkte bloemen om nog meer bloemen te stimuleren.

H x B 1,5-3 m x 1-1,5 m

B jul-sep

Arit op TV

Volg Arit en de rest van het team voor zomerse inspiratie en praktische tips op *Gardeners' World*. Elke vrijdag om 21:00 uur op BBC2.

VOLGENDE MAAND Arit stelt een uitgesproken pot samen om een schaduwplek aantrekkelijker te maken.

Vergroot je tomaten oogst

Wil je deze zomer heel veel tomaten oogsten, geef je planten dan de juiste verzorging. Met onze adviezen kan het niet misgaan.

1 Zijscheuten dieven

Bij stamtomaten, dus de tomaten die de hoogte in groeien, kun je het beste steeds de zijscheuten die tussen de hoofdstengel en de zijtakken verschijnen om de paar dagen weghalen. De tomatenplant zal dan zijn energie steken in de productie van de vruchten in plaats van deze overbodige uitlopers. Struiktomaten hoeft je trouwens niet te dieven.

2 Ondersteunen en leiden

Stamtomaten groeien tot een hoogte van zo'n twee meter. Maar omdat ze zichzelf niet kunnen vastgrijpen, moet je ze helpen bij het klimmen. Dat doe je met een stevige steun, bijvoorbeeld een (bamboe)stok of klimrek. Bind de hoofdstengel regelmatig hieraan vast tijdens de groei. Ook struiktomaten hebben baat bij een steuntje. Hangende tomaten in een hangmand hebben dit niet nodig.

3 Water geven

Het is heel belangrijk dat je tomaten regelmatig water geeft. Te weinig water betekent minder en kleinere vruchten, en een slechtere opname van voedingsstoffen. Te veel water 'verdunt' de smaak. Onregelmatige waterbeurten leiden vaak tot gespleten tomaten, wat weer kan leiden tot schimmel. Geef tomaten 's ochtends water en giet daarbij bij de wortels, niet op het blad.

5 Kastomaten verzorgen

Te veel zon en hitte kan zonnebrand en slechte vruchtvorming veroorzaken. De ideale maximale temperatuur is 25 °C. Zorg bij veel zon en warmte voor voldoende schaduw (met netten of kassenwit), ventileer de kas en maak de paden (niet de planten) nat om de lucht te koelen. Ventileer ook tijdens koel weer, want ziektes gedijen in de vochtige lucht. Verbeter de bestuiving door aan de planten te schudden, zodat het stuifmeel zich kan verspreiden.

6 Bladeren verwijderen

Wanneer de vruchten aan stamtomaten rijpen, worden de onderste bladeren geel. Je kunt deze verwijderen. Het helpt de luchtstroming door de plant te verbeteren en voorkomt ziekten. Voor alle soorten tomaten geldt dat je dode, zieke of vergeelde bladeren regelmatig moet verwijderen, maar voorkom dat je daarbij al het blad verwijdert. Zonder fotosynthese zullen je vruchten namelijk niet meer kunnen rijpen.

7 Tomaten toppen

Eind zomer kun je stamtomaten het beste 'toppen'. Dat houdt in dat je de hoofdstengel bovenaan afknijpt, zodat de plant niet meer verder de hoogte ingroeit. Zo hoeft hij geen energie te verspillen aan het aanmaken van nieuwe vruchten die toch niet meer zullen rijpen. Zodra bij buitenplanten vier trossen zijn gevormd (zes bij kastomaten) knip je de groeitop af tot ongeveer twee bladeren boven de bovenste tros.

4 Planten bemesten Geef je tomatenplanten regelmatig een vloeibare voeding. Dat maakt een enorm verschil in het aantal tomaten dat je kunt oogsten en hun kwaliteit. Je kunt speciale tomatenvoeding kopen, maar pas op met overbemesting en volg de aanwijzingen op de verpakking. Je kunt ook je eigen mest maken door het blad van smeerwortel twee weken in water te laten trekken. Verdun het met water (verhouding 20:1).

8 Oogsten maar! Rijpe vruchten komen makkelijk los wanneer je ze optilt en voorzichtig draait. Laat rijpe vruchten niet te lang aan de plant zitten, want dan worden ze zacht. Uiteindelijk zullen ze openbarsten en gaan rotten. Aan het einde van het seizoen kun je de laatste groene vruchten oogsten en op een warme, donkere plek laten afrijpen (tip: leg er een banaan bij om dit proces te versnellen). Of maak er een groene tomatenchutney van.

Problemen oplossen

Leer tomatenproblemen tijdig te herkennen – en op te lossen.

Aardappelziekte

■ **Symptomen** Zwarte plekken op de bladeren en stengels, verkleurde vruchten die snel rotten. De planten gaan dood.

■ **Oorzaak** Aardappelziekte (*Phytophthora infestans*) tast alle nachtschadesoorten aan, dus ook tomaten. Deze ziekte verspreidt zich via de lucht, dus planten buiten zijn extra kwetsbaar. Tijdens natte zomers komt het meer voor.

■ **Oplossingen** Houd het loof zo droog mogelijk. Oogst van aangetaste planten de nog gezonde vruchten om te koken. Gooi de planten dan weg (niet bij de compost) en was daarna je handen. Plant de komende jaren geen tomaten of aardappelen in dezelfde grond.

Gebrek aan voedingsstoffen

■ **Symptomen** Het blad vergeelt of kleurt bruin, vaak in een bepaald patroon. Geremde groei en matig rijpende vruchten.

■ **Oorzaak** Tomaten zijn hongerige planten en tuingrond of potgrond bieden niet altijd genoeg voedingsstoffen. Zure grond bemoeilijkt de opname van de nutriënten.

■ **Oplossingen** Bemest regelmatig met een speciale tomatenvoeding of smeerwortelgier. De bladeren besproeien met een bladvoeding van magnesiumsulfaat (ook wel bitterzout genoemd) kan snel een magnesiumgebrek oplossen. Dit komt vaak voor bij tomaten. Je herkent het aan vergeling van de bladeren tussen de nerven.

Plagen

■ **Symptomen** Plakkerige honingdauw of vervormde bladeren.

■ **Oorzaak** Bladluizen en (in de kas) witte vliegen en rode spintmijt.

■ **Oorzaak** Controleer planten regelmatig en veeg luizen en spint weg. Lok natuurlijke vijanden door nectarrijke bloemen bij je tomaten te zetten. Zet ook andere goede burens neer, zoals Oost-Indische kers om luizen af te leiden, en sterk geurende afrikaantjes om witte vliegen weg te houden.

Neusrot

■ **Symptomen** Zwarte of bruine ronde vlekken aan de basis van de vruchten.

■ **Oorzaak** Gebrek aan calcium, wat vaak veroorzaakt wordt door te droge grond – tomaten kunnen de voedingsstoffen dan niet opnemen.

■ **Oplossing** Houd de grond vochtig.

Schade door onkruidverdelgers

■ **Symptomen** Gekruld, varenachtig of vervormd blad en geremde groei.

■ **Oorzaak** Nevel van onkruidverdelgers, gecomponeerd gras dat is behandeld met clopyralide of mest die is besmet met aminopyralide.

■ **Oplossing** Controleer je mestbronnen op gebruik van herbiciden en gebruik geen onkruidverdelgers in je tuin.

Ongeneeslijke problemen

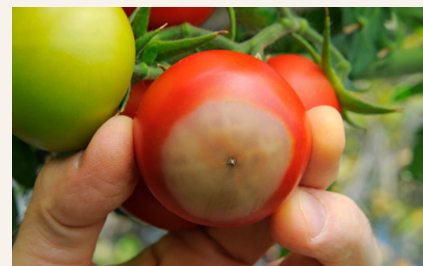
■ **Symptomen** Gevlekte, mozaïekachtige of vervormde groei. Bij verticillium en fusarium sterven delen van de plant of zelfs de hele plant af. Bij aantasting door aardappelpycnostomaaltjes (er zitten dan kleine cysten op de wortels) vergeelt de plant en sterft hij.

■ **Oorzaak** Virussen, schimmels en aaltjes.

■ **Oplossingen** Gooi aangetaste tomatenplanten weg en zet je tomaten in het vervolg niet meer op dezelfde plek.

Gooi planten met aardappelziekte weg.

Voorkom neusrot bij tomaten door regelmatig water te geven.

Vergeling tussen de nerven is een teken van magnesiumgebrek.

Onkruidverdelgers in de buurt kunnen zorgen voor vervormd blad.

Waar moet ik beginnen?

Gazons

Veel beginnende tuiniers worden onzeker bij het idee dat ze eerst de basis moeten aanleren. Maar in deze exclusieve twaalfdelige serie helpt **Alan Titchmarsh** je om de vaardigheden onder de knie te krijgen die echt belangrijk zijn.

Deze maand legt hij uit hoe je je gazon verzorgt: maaien en bemesten, onkruid wieden en hoe je een nieuw gazon aanlegt. Je gazon er goed uit te laten zien is geen zware klus. De regelmatige routine geeft juist plezier en voldoening, aldus Alan.

Je leert:

- ✓ Hoe een gazon wél goed kan zijn voor het milieu
- ✓ Hoe je je gazon het hele jaar verzorgt
- ✓ Hoe je perfect maait

FOTO: SARAH CUTTLE

*Gazons zijn enorm nuttig
voor tuindieren, het
milieu in het algemeen en
tuinen in het bijzonder.*

Regelmatig maaien houdt je
gras sterk en gezond – en je
krijgt ook nog eens de
nodige lichaamsbeweging.

Hou van je gazon

Een gazon doet veel voor de tuin, maar wordt vaak erg slecht behandeld en heeft ook geen al te beste naam.

Een goed verzorgd gazon laat perken en borders veel beter uitkomen dan tegels of grind, dankzij zijn natuurlijke aard en zijn aangename kleur en textuur.

Als je er goed voor zorgt, kan een gazon op zichzelf al prachtig zijn en hoeft het onderhoud niet veel tijd of moeite te kosten.

Je gazon kan tot in de puntjes verzorgd zijn, maar je kunt het ook langer laten groeien of beplanten met wilde bloemen en lentebollen, met daar tussendoor gemaaide paden. Gras is milieuvriendelijker dan harde oppervlakken en een toevluchtsoord voor allerlei dieren. Kortom, wie wil er nou geen gazon?

FOTO'S: GETTY/ANDREW_HOWE; SARAH CUTTLE/DIPLEY MILL, HAMPSHIRE

Maaien en je gazonranden trimmen kan ontspannend zijn en het strakke resultaat geeft een voldaan gevoel.

Je gazon in grote lijnen

Wat is een gazon precies? In essentie is een gazon een stuk kort gemaaid gras dat esthetisch aantrekkelijk is, maar waarop ook gespeeld kan worden – van voetbal tot croquet – en waarop je je tuinstoel kunt zetten om te zonnebaden of gezellig in de schaduw van een boom te zitten. Het doel is dat je ervan kunt genieten en dat de bedden, borders, heesters en bomen eromheen beter uit de verf komen.

Er wordt de laatste tijd wel gezegd dat gemillimeterde, gestreepte gazons niet milieuvriendelijk zijn. Daar ben ik het niet mee eens. Vergeleken met bestrating en gravel zijn gazons enorm nuttig voor tuindieren, het milieu in het algemeen en tuinen in het bijzonder. Voel je niet schuldig als je van strepen houdt – ik ben absoluut blij met die van mij, en niemand heeft tegen de merel en de roodborst, de spreeuw en de lijster, die in de bodem naar wormen en larven pikken, gezegd dat het lange gras beter voor ze is. Daar heb ik ook veel van en het is overduidelijk aan welk oppervlak ze de voorkeur geven.

In mijn ogen zijn de beste tuinen in balans. Ga je gang en laat wat langer gras staan aan de randen van je gemillimeterde gazon en onder fruitbomen (misschien met wilde bloemen en voorjaarsbollen) maar bedenk ook dat een kort gemaaid gazon rust geeft, met zijn egale oppervlak en zachte textuur.

Het klopt dat een kort gemaaid gazon regelmatig aandacht vraagt. Tussen april en september moet het eenmaal per week gemaaid worden, waarbij het maaisel aan de composthoop wordt toegevoegd. De randen moeten regelmatig worden bijgeknipt. Dat kost

tijd. Maar aan de oever van een rivier zitten vissen, kost ook tijd. Misschien zegt het veel over mij, maar ik vind het zelfs leuk om mijn gazon te maaien. Het geeft me de kans mijn gedachten de vrije loop te laten en na afloop ziet mijn gazon er fris uit, heb ik mijn lichaamsbeweging weer gehad en zie ik ernaar uit het volgende week opnieuw te doen! Als ik meteen na het maaien naar mijn gazon kijk en die unieke geur opsnuif, geeft dat een ontzettend aangenaam gevoel. En dat is goed voor mijn geestelijke gezondheid.

Je gazon verzorgen

Ik moet hierbij wel vermelden dat ik het traditionele onderhoudsprogramma voor gazons (wieden, mos bestrijden, verticuleren en beluchten) maar in zeer beperkte mate volg. Ik gebruik geen onkruidbestrijders, ik breng in maart en juni organische mest aan in de vorm van bloed-, vis- en beendermeel, en slechts af en toe hark ik het mos weg. Mijn groene tapijt is een botanische tuin die voornamelijk bestaat uit gras, maar ook andere plantensoorten, die bijdragen aan zijn fluwelen uiterlijk. Rozetvormend onkruid zoals paardenbloem en weegbree verwijder ik handmatig.

En dat is het wel zo'n beetje. Besproeien? Helemaal niet. Natuurlijk hebben nieuwe gazons in droge perioden water nodig tot het gras goed geworteld is. Maar hoewel een volwassen gazon bij langdurige droogte bruin kan worden, zal het altijd als eerste herstellen zodra het weer regent. Bewaar je water dus voor andere planten, en bespaar zo ook geld en energie.

Of je nu graszoden of zaad gebruikt, een goede voorbereiding is het halve werk.

Een nieuw gazon aanleggen

Je gazon zal er een lange tijd liggen, dus bekniibel niet op de voorbereiding. Verwijder brokstukken, grote stenen en dikke wortels van vast onkruid en hark de bodem aan.

Als je op zware grond tuiniert, verbeter dan de afwatering door scherp zand toe te voegen in plaats van organisch materiaal. Verkruimel vervolgens op een droge dag eventuele kluiten met de achterkant van een vork en hark het oppervlak egaal.

Dan komt het leuke stuk. Schakel een paar vrienden in, ga naast elkaar staan met de armen over elkaars schouders en schuifel in verschillende richtingen heen en weer over het oppervlak. Het doel is het oppervlak egaal aan te drukken. Als je niet helemaal begrijpt wat ik bedoel, moet je de film Zorba de Griek maar eens kijken. (Ja, je kunt dit ook helemaal in je eentje doen, maar vele voeten maken licht werk.) Hark tot slot bobbel en

kuilen egaal, en je kunt zaaien of graszoden leggen.

Welke keuze je maakt, hangt af van je budget en je geduld. Met graszoden heb je meteen resultaat, maar ze zijn tien keer zo duur als zaad. Graszoden kun je het hele jaar door leggen, zolang de bodem niet bevroren of modderig is. Het voorbereiden van de grond is voor beide soorten hetzelfde.

Zaaien kun je het beste doen in april, mei of september. Strooi drie dichte vuisten zaad per vierkante meter en hark het lichtjes in. Leg graszoden in halfsteensverband ('zigzag') en tik de mat op zijn plek zodat eronder geen luchtballen achterblijven.

Geef water met een tuinsproeier en herhaal dat als het na drie of vier dagen nog niet regent. Graszoden geven meteen resultaat, graszaad heeft meestal zeven tot tien dagen nodig om te ontkiemen in het voorjaar of de late zomer.

Leg de graszoden zo snel mogelijk nadat je ze hebt ontvangen.

Hoe lang duurt het?

Als je een onderhoudsarm gazon wilt, wees dan niet te ambitieus. Je kunt het maaien in de zomer beperken tot eens in de twee weken, maar je grasveld zal dan niet zo dicht zijn als wanneer je het wekelijks maait. Het maaisel op het gazon laten liggen, kost ook minder werk, maar dat ziet er niet mooi uit en tien tegen één dat je het moet bezuren als je het onder je schoenen mee naar binnen loopt.

Als tussenoplossing kun je brede paden door langer gras maaien of je gazon kleiner maken en je bedden en borders groter. De tijd die je aan een gazon besteedt, betaalt zich terug, vind ik, in de voldoening die je krijgt als je ernaar kijkt en in wat het doet voor de tuindieren. Kunstgras? Op een balkon misschien, maar het is plastic en doet niets voor het milieu.

Hoe bespaar je geld?

Een uit zaad opgekweekt gazon is spotgoedkoop, en per jaar hoeft je het alleen maar (als je het net zo doet als ik) twee keer te bemesten, wat relatief weinig kost. Goede kwaliteit graszoden kosten zo'n 5-6 euro per vierkante meter, graszaad rond de 14 euro per kilo – genoeg om 55 vierkante meter in te zaaien.

Besproeien hoeft alleen zolang het gras nog niet geworteld is, dus voor een in september ingezaaid gazon is dat doorgaans nauwelijks nodig.

Wat mag ik verwachten?

Een gazon in je tuin is mooi, omdat het je bedden en borders goed doet uitkomen. Het is praktisch als ruimte om met je gezin te ontspannen. Je hebt een schoon geweten omdat je natuurvriendelijk bezig bent (gras slaat koolstof op). En je wordt extra fit van het heen en weer lopen achter de grasmaaier in de frisse lucht, in plaats van dat je zit opgesloten in een zweterige sportschool.

ALANS
TIPS

Herstel kale plekken in de lente of late zomer door een royale hoeveelheid graszaad te zaaien.

Complete verzorging van je gazon

■ **Besproeien** – Alleen essentieel bij nieuw aangelegde gazons. Laat een sproeier aan een tuinslang een half uur op één plek liggen. Besproei GEEN volwassen gazons. Ze herstellen snel als het regent.

■ **Verticuteren** – In maart kun je dood gras (gazonvilt) en mos weg harken. Mosbestrijder gebruiken is niet milieuvriendelijk en heeft ook geen zin – je zult het dode spul er nog steeds uit moeten harken. Ik doe dit misschien eens in de drie jaar. Er zijn elektrische gazonharken verkrijgbaar, maar je kunt ook gewoon een bladhark gebruiken.

■ **Kanten trimmen** – Knip de gazonranden na het maaien met een grasschaar met lange handvatten. Het zorgt dat het gazon er beter en strakker uitziet. Steek eenmaal per jaar de randen af.

■ **Wieden** – Onkruidbestrijders zijn niet milieuvriendelijk. Leer te leven met een gemengd grastapijt en verwijder eventueel ongewenst rozetvormend onkruid met een scherp mes of een wiedenfork.

■ **Herstellen** – Versleten of beschadigde grasranden kunnen worden hersteld door een stuk grasmat af te snijden en om te keren, zodat de goede binnenkant naar buiten is gericht. Kale plekken kunnen in het voorjaar of de late zomer op elk moment opnieuw worden ingezaaid.

■ **Bemesten** – Gebruik organische mest in het voorjaar en nogmaals vroeg in de zomer. Een mestverspreider op wielen zorgt dat de mest gelijkmatig en niet overmatig wordt aangebracht, wat je ook nog eens geld bespaart.

Perfect maaien

Puristen zweren bij een cilindermaaier – zo'n maaier met een spiraal van messen die tegen een lager gelegen plaat snijden. Mijn ervaring is dat een walsmaaier (een cirkelmaaier met achteraan een grote rol) me de strepen geeft die ik wil (lichter van kleur als het gras van je af buigt, donker als het naar je toe buigt), en tegelijkertijd geschikt is voor een wat ruwer grastapijt. Cirkelmaaiers met wielen in plaats van een rol achteraan vormen geen strepen.

Je kunt aan allemaal een opvangbak of -zak bevestigen. Maaisel op het gazon laten liggen, ziet er rommelig uit en als je niet geregeld maait, kunnen stukken gras afsterven door het maaisel. Streef ernaar vanaf het voorjaar tot het eind van de zomer eenmaal per week te maaien.

Maai in andere maanden het gras als je ziet dat het een knipbeurt kan gebruiken, maar zet de messen tussen oktober en maart in een hogere stand, zodat het gazon beter bestand is tegen het weer. Maai het gras zelfs in de zomer niet korter dan 1,5 cm. Hoe hoger het gras, hoe beter het tegen droogte kan, dus stel de maai-hoogte bij langdurige droogte in op 2,5 cm.

Als je een klassiek gazon met strepen wilt creëren, heb je een walsmaaier nodig.

VOLGENDE MAAND Water besparen: Alan legt uit hoeveel je nodig hebt voor gezonde planten.

Vraag & Antwoord

In iedere tuin loop je wel eens tegen een vraag op – van vragen over plagen, ziekten en de beste planttijd tot het kweken van nieuwe soorten. Wij geven antwoord.

V Wat is het zwarte spul op mijn sterjasmijn?

A Plantensappen zijn verleidelijk voor sapzuigende insecten zoals bladluizen, schildluizen, wolluizen en witte vliegen. Zij zijn voor hun dagelijkse dosis voedingsstoffen afhankelijk van de suikers en voedingsstoffen in het sap.

Maar het zijn geen nette kostgangers. Wat er aan de ene kant in gaat, komt er aan de andere kant weer uit in de vorm van honingdauw. En wanneer er veel van deze beestjes tegelijk aan het dineren zijn, druppelt de honingdauw op de planten, auto's of bankjes eronder. De plakkerige substantie ziet eruit als een laagje vernis, maar het is de perfecte basis voor schimmels die bekendstaan als roetdauw. Zij veranderen de honingdauw in een zwarte of donkerbruine laag die de fotosynthese van planten verstoort en ervoor kan zorgen dat bladeren voortijdig vallen. Maar meestal komt het niet zover en ziet het er slechts onapetijtelijk uit.

Je kunt roetdauw eenvoudig van de bladeren vegen, maar het zal terugkomen zolang de insecten die de honingdauw produceren aanwezig zijn. De schimmels gedijen binnenshuis bij weinig ventilatie, een hoge luchtvochtigheid en geen regen. Met een sopje van groene zeep kun je de sapzuiger echter goed bestrijden. Buiten kun je meer natuurlijke vijanden lokken, zoals vogels. In de kas kun je insecten zoals roofmijten en lieveheersbeestjes loslaten op deze plaagdiertjes om hun populatie in toom te houden.

V Waarom wordt het blad van mijn *Medinilla* zwart?

A Waarschijnlijk heeft je plant last van roetdauw, en dat betekent dat insecten die honingdauw produceren (zoals luizen) niet ver weg zijn. Veeg de roetdauw van het blad en bestrijd dan de luizen met een sopje van 20 g groene zeep en 20 g spiritus op een liter water.

TOP TIP

Kijk omhoog! Roetdauw kan niet groeien zonder druppeltjes honingdauw. Zoek dus snel uit waar de druppels vandaan komen.

V Wat is een goede vervanging voor mijn dode Spaanse margrietten?

A Het lijkt erop dat je lang-bloeiende perkplanten wilt overhouden zodat ze het tweede jaar weer bloeien. Helaas zijn perkplanten vaak vorstgevoelige vaste planten of semi-winterharde eenjarigen, en beide houden niet van onze winters.

De meeste soorten *Osteospermum* komen in het wild voor in zuidelijk en oostelijk Afrika. Het zijn eigenlijk vaste planten, maar in ons klimaat zijn ze meestal eenjarig. Ze kunnen milde winters overleven, maar ze zullen afsterven als je ze niet beschermt tegen matige vorst.

Wil je niet elk jaar in onze-kerheid zitten of je Spaanse margrietten het wel of niet zullen redden, vervang ze dan door winterharde eenjarige planten. Die bloeien en zetten zaad in een jaar en die zaden ontkiemen het volgende voorjaar. Een paar

populaire en makkelijk te kweken winterharde eenjarigen zijn juffertje-in-het-groen (*Nigella*), goudsbloem (*Calendula*), korenbloem (*Centaurea*), klaproos (*Papaver*) en wasbloem (*Cerinth*). Wil je bloemen die lijken op die van de Spaanse margriet, ga dan bijvoorbeeld voor de bonte ganzebloem (*Chrysanthemum carinatum*). Andere eenjarige planten die zichzelf vrijelijk uitzaaien, zijn het spiegeleitje (*Limnanthes douglasii*), Oost-Indische kers en slaapmutsjes (*Eschscholzia californica*).

Ook zijn er veel vaste planten uit de *Asteraceae*-familie die je kunt kweken. Margrietten (*Leucanthemum*), *Rudbeckia*, fijnstraal (*Erigeron*) en meisjesogen (*Coreopsis*) zijn allemaal vaste planten die niet veel verzorging nodig hebben en later in de zomer voor spectaculaire kleuren

Spiegeleitjes hebben een toepasselijke naam en zaaien zichzelf graag uit.

zorgen. Andere winterharde vaste planten die lang bloeien zijn onder andere de ooievaarsbek *Geranium* 'Azure Rush', het Zeeuws knooppje *Astrantia* 'Buckland' (wel regelmatig koppen) en de kokardebloem *Gaillardia* 'Goblin'.

En wil je toch een poging wagen om je Spaanse margrietten jaar na jaar te laten overleven, dan zul je ze moeten stekken en de stekjes vorstvrij de winter door loodsen.

V Hoe houden we de bruin-gemarmerde schildwants uit onze tuin?

A Kijk eerst goed of je werkelijk te maken hebt met de bruin-gemarmerde schildwants (*Halymorpha halys*). Deze exoot is per ongeluk vanuit Azië terechtgekomen in Noordwest-Europa, maar hij lijkt ook behoorlijk op de inheemse grauwe schildwants.

De bruin-gemarmerde schildwants is inmiddels echter aan een opmars bezig en wordt tot in het noorden van Nederland aangetroffen. Hij kan in de tuin voor wat schade zorgen, vooral op fruitplanten en -bomen. Vooralsnog zijn er geen manieren bekend om ze effectief te bestrijden, maar sluipwespen en andere roofinsecten bieden mogelijk uitkomst. Zorg voor voldoende diversiteit in je tuin, zodat deze rovertjes zich er thuisvoelen en je helpen bij de bestrijding van allerlei plagen.

Bruin-gemarmerde schildwantsen zoeken in de winter soms de warmte van huizen op.

V Welke pen is het beste voor het schrijven op plantenlabels?

A Het makkelijkste is gewoon een potlood! Het vervaagt niet bij regen en je kunt het gewoon weer uitgummen, waarna je het label kunt hergebruiken. Dat is dus ook nog beter voor het milieu.

Maar probeer daarnaast ook een logboekje te gebruiken waarin je de volledige namen van de planten noteert, wanneer je ze in de tuin hebt gezet en op welke plek. Mochten er plantenlabels kwijtraken (en dat gebeurt nog wel eens), dan heb je iets om op terug te vallen.

Goudsbloemen en korenbloemen hebben grote zaden die je makkelijk kunt verzamelen en verspreiden naar andere delen van de tuin.

Stel de messen van je grasmaaier hoger in om het uitsmeren van mierenhopen te voorkomen.

V Vorig jaar zaten er mierenhopen in mijn gazon. Hoe kan ik dat dit jaar voorkomen?

A Mieren houden van lichte grond. Maar als ze hun nesten in je gazon maken, kan dat je grasmat wel lelijk maken. Een gazon dat bestaat uit grassen en wilde bloemen is wat dat betreft een uitkomst: oneffenheden vallen hierin niet zo op.

Maar als je een mierenhoop tijdens het maaien overhoop haalt, vormt de uitgesmeerde grond voor de perfecte omstandigheden voor het ontkiemen van

onkruidzaden. Veeg de grond dus eerst op voordat je maait en doe dat wanneer de grond droog is.

Als de mierenhopen blijven terugkeren, kun je een ander wapen in de strijd gooien: het aaltje *Steinernema feltiae*. Deze verspreid je met het gietwater over het gazon. De mieren willen hiermee niet samenleven en zullen vertrekken. Het effect van deze behandeling duurt meestal een week of zes.

Kijk op jeneverbessen uit naar jamachtige zwellingen en op peren naar oranje-bruine bladvlekken.

V Wat is er met mijn peer aan de hand?

A Het lijkt erop dat je last hebt van peer-jeneverbesroest (*Gymnosporangium sabinae*). Dit is een interessante schimmel die een deel van zijn levenscyclus doorbrengt op de jeneverbes (wintergastheer) en een ander deel op de peer (zomergastheer), waar hij roest veroorzaakt. Voorom dat de schimmel zich verder verspreidt door de aangetaste delen zo snel mogelijk weg te knippen en weg te gooien (maar niet op de composthoop).

V Er zitten vreemde 'eitjes' in mijn pas gekochte potgrond. Wat is dat?

A Dat zijn (gelukkig) geen eitjes, maar mestkorrels met een speciale coating. Die breekt langzaam af, waardoor de meststoffen

geleidelijk vrijkomen. Voor potplanten is dat erg fijn, want zo hebben ze extra lang beschikking over voldoende voedingsstoffen.

Mestkorrels met vertraagde afgifte zijn erg fijn als je veel planten in potten hebt staan.

Hard gesnoeide camelia's herstellen zich weer gedurende de zomer.

V Mijn camelia wordt te groot. Hoe hard kan ik hem snoeien?

A Camelia's bloeien op de groei van vorig jaar, dus je kunt hem het best snoeien meteen na de bloei in het voorjaar. Zo heeft hij maximaal lang de tijd om nieuwe aanwas te produceren voor de

bloei van volgend jaar. Camelia's kunnen in het uiterste geval zelfs hard gesnoeid worden, bijna tot aan de grond.

In dit geval kun je het beste vrij sterk terug snoeien tot op

het originele takkengestel van de struik. Geef hem daarna wel een goede hoeveelheid organische mest, zodat hij weer genoeg energie kan opdoen voor de zomeraanwas.

Aaltjes werken het beste in vochtige grond in het voorjaar of begin herfst.

V Hoe bestrijd ik slakken op een manier die veilig is voor huisdieren?

A Heb je zoveel last van slakken dat handmatig wegplukken niet genoeg is? Dan is bestrijding met aaltjes de allerbeste oplossing. Deze minuscule wormpjes zijn eenvoudig in het gebruik en onschadelijk voor huisdieren, dieren in je tuin en mensen. Je kunt het dus met een gerust hart gebruiken. Lees wel altijd eerst de aanwijzingen op de verpakking voor de beste kans op succes.

Prachtklokjes zijn eenvoudig te vermeerderen door ze te delen.

V Ik wil graag meer van deze planten. Maar wat is het eigenlijk?

A Dit is het prachtklokje of perzikbladklokje (*Campanula persicifolia*). Hiervan zijn een aantal aantrekkelijke variëteiten verkrijgbaar, maar je kunt de planten die je al hebt natuurlijk ook vermeerderen. Dat doe je door ze in het najaar of voorjaar te delen. Of neem volgend jaar in het voorjaar stengelstekken zodra de nieuwe groei verschijnt.

V Wat zijn mooie bomen voor binnen op kantoor?

A Als het binnenklimaat licht en koel is, is de mooi vertakte kamerden (*Araucaria heterophylla*) interessant. De cipres *Cupressus cashmeriana* heeft aantrekkelijke, afhangende takken. En ook een olijf of loquat (*Eriobotrya japonica*) zijn goede keuzes. Is het op kantoor warm en wat minder licht, dan is *Dracaena marginata* een veilige optie. Een Afrikaanse vijg (*Ficus cyathistipula*) past ook in dit rijtje thuis.

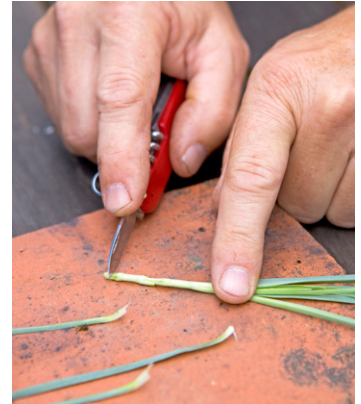
V Hoe kan ik het beste tuinanjers stekken en wanneer moet ik dat doen?

A Tuinanjers kunnen iel worden, vooral op zware grond die minder goed draineert. Gelukkig is het vrij makkelijk om de niet-bloeiende scheuten te stekken. Je zou dat al kunnen doen in de lente, zodra de nieuwe scheuten circa 8 cm lang zijn. Maar tussen juni en augustus kan ook prima.

Je kunt hielstekjes maken door de zijtakjes weg te scheuren van de oudere hoofdstengels, zodat de stekken een 'hieltje' bevatten

van de oudere groei. Knippen net onder een bladknoop kan echter ook.

Verwijder de onderste bladeren en zet meerdere stekken aan de rand van kweekpotjes van 9 cm, gevuld met een mix van universele (turfvrije) potgrond en scherp zand. Dek de stekken toe met een doorzichtig deksel of een plastic zakje om vocht vast te houden en zet ze uit de volle zon om te wortelen.

Knip onder de bladeren en maak een stekje van circa 10 cm lang.

V Ik heb uienwitrot in mijn tuin. Wat moet ik doen?

A Oei, dat is geen goed nieuws! Het zeer schadelijke witrot bij uien wordt veroorzaakt door de schimmel *Stromatinia cepivora*. De schimmel produceert wit schimmelpuis rondom de wortels. In het pluis zitten allemaal kleine, zwarte zwamvlokken (sclerotiën genaamd). Die komen in de grond terecht via een besmette ui, knoflook of sjalot (of de onderkant van een besmette prei). De schimmel kan wel meer dan vijftien jaar in de grond aanwezig blijven!

Helaas is er geen genezing of bestrijding mogelijk, dus voorkom na een besmetting in de eerste plaats dat de schimmel zich verder verspreidt – bijvoorbeeld via grond die aan je laarzen of gereedschappen blijft hangen. Plant voorlopig geen *Allium*-soorten meer in dezelfde grond. Andere plantensoorten kun je hier gelukkig wel nog kweken. Wil je toch nog uien kweken, plant ze dan in bakken met schimmelvrije potgrond, en liefst op behoorlijke afstand van de aangetaste grond.

Kweek zeker vijftien jaar geen uien meer na een besmetting met witrot.

V Hoe voorkom ik luizen op mijn lupine?

A De grote lupineluis, *Macrosiphum albigroens*, is een indrukwekkende rakker. Voor een bladluis is hij met een grootte van 3,5 tot 4,5 mm namelijk behoorlijk uit de kluiten gewassen. Zijn blauw-groene lijf is bedekt met een wit waslaagje, dus hij is makkelijk te onderscheiden van andere soorten bladluizen. En hij zuigt lupines maar wat graag leeg.

In de Verenigde Staten komt deze bladluis algemeen voor, maar in de jaren 1980 maakte hij de oversteek naar Europa. Hij heeft gelukkig natuurlijke

vijanden, zoals lieveheersbeestjes, zweefvliegenlarven en parasitaire wespen. Maar sommige lupinesoorten bevatten veel alkaloiden, en deze gifstof zorgt ervoor dat de bladluizen voor deze roofinsecten oneetbaar worden.

Echt voorkomen is lastig. Daarom is het des te belangrijker om de beestjes snel te spotten en ze meteen te verwijderen zodra je ze ziet. Wrijf ze gewoon met de hand weg. Dat heeft meteen effect en je hebt er geen pesticiden voor nodig.

Luizenpopulaties kunnen in slechts dagen exploderen. Onderneem dus meteen actie zodra je ze ziet.

V Hoe kan ik in mijn tuin het beste waterkers uit zaad opkweken?

A Waterkers is een uitstekend gewas om thuis te kweken – en veel goedkoper dan wanneer je het in de winkel koopt. Zoals de naam al aangeeft heeft het plantje grond nodig die veel water vasthoudt, met veel organisch materiaal. Je kunt wat leem door de potgrond mengen voor wat meer structuur. Je moet verder het water regelmatig verversen door de pot af en toe met vers

water door te spoelen. Ook kun je actieve kool erdoor mengen om eventuele schadelijke stoffen op te vangen.

Begin zomer voed je de waterkers met een vloeibare mest, zoals zelfgemaakte brandnetelgier of smeewortelgier, of met een biologische zeewiervoeding. Ze bevatten allemaal veel stikstof die de plant kan gebruiken voor zijn bladgroei.

Laat wat waterkersstengels staan om na een paar weken nog een oogst te krijgen.

Ontsmet de snoeischaar na het wegnippen van de afwijkende stengel.

V Wat is er gebeurd met mijn lupineplant?

A Dit is een verschijnsel dat bekend staat als fasciatie (ook wel cristaatvorming genoemd). Het is te zien aan afgeplatte stengels of bloemhoofden en het ontstaat wanneer cellen (meestal slechts aan één stengel) zijn beschadigd door bacteriën, een virus, genetische mutatie, vorst of plagen.

Bij sommige planten wordt het gezien als een gewenste eigenschap en proberen tuiniers zelfs deze groeifout te stekken om de vorm te behouden. In de tuincentra is een veel voorkomend voorbeeld van zo'n plant de pluimhanekam (*Celosia argentea* var.

cristata), waarvan de opgevouwen bloemhoofden hem het uiterlijk geven van een zeeanemoon.

In het geval van lupine zijn bladluizen die een virus hebben overgedragen waarschijnlijk de boosdoeners. Het schaadt de plant verder niet en de groeifout zal volgend jaar weer verdwenen zijn. Als het je stoort, knip de stengel dan gerust weg, maar steriliseer daarna wel de snoeischaar om verspreiding van het virus te voorkomen. Of laat de stengel lekker zitten en bewonder dit vreemde en fascinerende verschijnsel.

22% KORTING
bij Pixum met code*:
TUINVOLKLEUR-22

SCAN MIJ VOOR
MEER INFO

BRENG HET ZONNETJE IN HUIS

Met jouw mooiste foto's maak je bij Pixum magische kunstwerken voor aan de muur.

Benieuwd? Bezoek [Pixum.nl](https://www.pixum.nl) of download de Pixum App.

pixum
JOUW ONLINE FOTOSERVICE

*Deze code berekent 22% korting op alle Pixum Wanddecoratie via de Pixum App en website. De korting wordt niet over de verzendkosten gerekend. De code is geldig t/m 01-09-2023. Kortingen kunnen niet gecombineerd worden met andere kortingen.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

Deze maand

- 58 Planten met een missie, deel 4**
Vul je vijver met leven en kleur met zorgvuldig gekozen planten.
- 63 Alles over kamerplanten**
De ZZ-plant (*Zamioculcas zamiifolia*).
- 68 Besparen op water**
Minder water gebruiken heeft tal van voordelen.
- 72 Een roos voor iedereen**
Adam Frost vertelt hoe je jouw rozen op hun allermooist krijgt.
- 78 Ondergedoken schoonheden**
Rogier en Marieke over waterplanten.
- 86 Groene cadeaus voor Vaderdag**
Lezen, koken, spitten, eten: voor elke vader een passend cadeau.
- 89 Inheemse held**
Grote centaurie (*Centaurea scabiosa*) stelt zichzelf voor.
- 90 Juni is voor rozen**
Onze favoriete rozen voor geur, kleur én smaak.
- 92 Klein budget, grote oogst**
Zo blijf je tot in de herfst oogsten uit je moestuin.

Planten met een missie

Deel 4: Vijverplanten

Vul je vijver met leven en kleur met zorgvuldig gekozen planten.

Carol Klein legt uit hoe je de juiste keuzes maakt.

Waterlelies, de ultieme waterplanten, zijn verkrijgbaar in diverse grootten. Er is dus voor vrijwel elke vijver wel een waterlelie. Er zijn zelfs miniatuurvariëteiten die je in een teil of pot kunt kweken.

Hoogte x Breedte 10 cm x 30-150 cm

Bloei mei-sep

Wanneer je een vijver in je tuin aanlegt, leer je meteen veel nieuwe planten kennen. Net als alle andere planten groeien vijverplanten volgens de wetten van de natuur, maar de regels voor het kweken en verzorgen zijn iets anders. Planten die onder water leven halen hun voedingsstoffen uit dat water. Sommige hebben ook brede, dunne bladeren die gemakkelijk zonlicht opnemen en bladeren en stengels die met lucht gevulde cellen bevatten.

De waterlelie is een van de mooiste waterplanten. Haar voorouders behoorden tot de eerste bloeiende planten op aarde en hebben zich zo goed aangepast dat ze er tot op de dag van vandaag nog ongeveer hetzelfde uitzien. En wij zijn er blij mee, omdat we waterlilies, en vele andere waterplanten, een plek in onze vijvers kunnen geven.

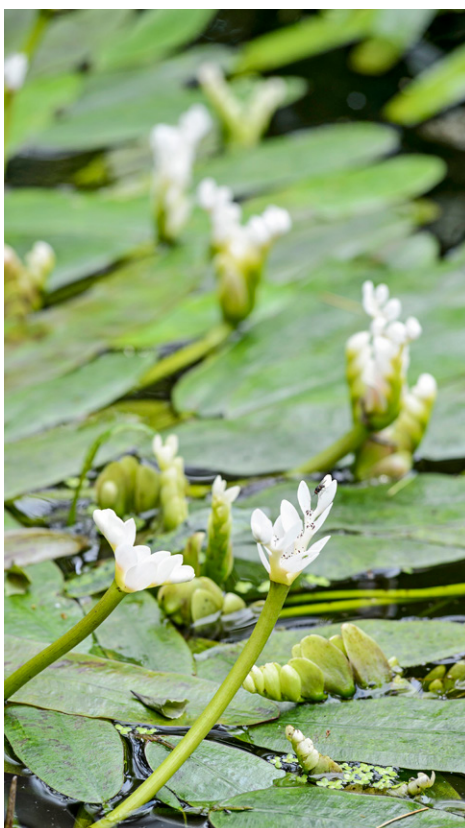
Draslanden ondersteunen de prachtigste wilde bloemen: van bolvormige, gouden dotterbloemen tot glorieuze waterlilies. Zonder deze planten zou de natuur een stuk armer zijn. Ook in een tuin is water meer dan een leuk extraatje. Water heeft een betoverend effect en geeft een tuin een nieuwe dimensie.

Water kan kalm zijn, zo glad dat het de omgeving weerspiegelt en een tweede werkelijkheid creëert. Het kan zacht en bijna onmerkbaar bewegen, of kolken en stromen. Water geeft geluid, het spettert en borrelt, klotst en kabbelt, en wekt een tuin tot leven.

We weten allemaal hoe belangrijk water voor de tuin is. Zonder water droogt de grond uit en verdorren de planten. Maar je kunt er pas ten volle van genieten wanneer je water een eigen plek geeft, in een vijver, stroompje, teil, bak of zelfs een schaal.

De planten die in, op en naast water groeien zijn bijzonder. Ze hebben zich ontwikkeld in harmonie met hun vochtige omgeving en hebben zich perfect aangepast aan de uitdagingen van een dergelijke plek. De meeste planten die een tijdlang onder water staan, zullen rotten en verdrinken, maar onze moeras- en waterbewoners voelen zich er helemaal thuis. Men denkt dat de gele lis (*Iris pseudacorus*) voor de laatste ijstijd een landrot was. Maar toen de gletsjers smolten en zich terugtrokken, rees het grondwater en was het voor de lis een kwestie van erop of eronder.

Niet van de ene op de andere dag, maar in de loop van de tijd heeft de lis zich aangepast om te overleven. De plant heeft nog steeds wortelstokken, maar die zijn wasachtig en waterbestendig geworden. De wortels zijn draadachtig en kunnen tegen het leven in natte omstandigheden en zelfs onder water. Verhuis de plant naar ondiepe, droge grond en hij zal verdorren.

VAN BOVEN MET DE KLOK MEE

■ Gele lis (*Iris pseudacorus*)

Hoogte x Breedte 1,5 m x 30 cm Bloei jun-aug

■ Dotterbloem (*Caltha palustris*)

H x B 40 cm x 45 cm B apr

■ Kaapse waterlelie (*Aponogeton distachyos*)

H x B 10 cm x 90 cm B mrt-jul & sep-dec

En andersom geldt het ook: zet verwanten van de lis die in droge streken gedijen in het water en ze zullen weggwijnen en uiteindelijk rotten en doodgaan. De vroege voorouders van de waterlelie evolueerden 150 tot 200 miljoen jaar geleden. Er bevond zich toen veel meer water op aarde en ze pasten zich zo goed aan dat ze sindsdien weinig veranderd zijn.

Je kunt kiezen uit een schat aan planten die floreren in diverse vochtige omstandigheden. Sommige zijn exoten, dat wil zeggen niet-in-

heems, maar komen toch uit streken met vergelijkbare omstandigheden als de onze, meestal op het noordelijk halfrond. Andere zijn hier letterlijk thuis en groeien in ons land in en rond vijvers en draslanden, waardoor ze geen moeite hebben met de overgang naar een tuin. Het is zeer de moeite waard om je onder te dompelen in de wereld van de vijverplanten. Tenzij je een enorme vijver hebt, is het grootste probleem helaas wat je eruit moet laten, niet wat je erin kunt zetten.

“Water is meer dan een leuk extraatje. Het heeft een betoverend effect en geeft een tuin een nieuwe dimensie.”

Succes verzekerd met vijverplanten

Planten kiezen Zowel voor onszelf als voor de schepseltjes die zich erin en eromheen zullen vestigen, hebben alle vijverniveaus planten nodig: onder water, op het wateroppervlak, de ondiepe waterkant en de vochtige en drassige grond van de oevers. Elke plantengroep heeft zijn eigen specifieke functie, leven en schoonheid (hoewel niet iedereen gecharmeerd is van de schoonheid van fonteinkruid).

Via fotosynthese houden zuurstofplanten het water gezond en helder doordat ze overdag zuurstof afgeven. Ze houden het water levend, wat essentieel is voor de dieren die erin huizen. Drijvende planten geven beschutting en schaduw, en creëren een andere habitat tussen het water en de waterkant. Waterlelies zijn hiervan een bekend voorbeeld, maar je kunt ook andere planten kiezen, zoals Kaapse waterlelie of waterranonkel.

Oeverplanten, die aan de waterkant leven, zijn heel belangrijk. De larven van libellen komen boven water door in riet- en lisstengels te klimmen, waar ze hun volwassen pracht aannemen. En andere bestuivende insecten bezoeken de bloeiende planten op zoek naar nectar en stuifmeel. De oevers bieden mogelijkheden om mooie moerasplanten te kweken die beschutting bieden aan andere waterdieren of amfibieën.

Vijverplanten verzorgen Water voegt een hele serie nieuwe spelers aan het tuintoneel toe. Het is belangrijk om een evenwicht te creëren tussen de diverse elementen in en rond de vijver. Pas wel op voor woekerende planten. Wij hebben een overijverige watermunt moeten aanpakken, omdat hij de andere planten verstikte. Voldoen aan de behoeften van tuindieren is geen eenrichtingsverkeer. Je ziet niet alleen hoe kikkervisjes uit kikkerdril komen, maar de uiteindelijke kikkers zullen het grootste deel van hun leven in je tuin doorbrengen. En libellen en juffers maken niet alleen een fascinerende ontwikkeling door, ze zijn ook prachtig om naar te kijken wanneer ze in je tuin rondvliegen.

FOTO'S: PAUL DEBOIS, JASON INGRAM

Libellelarven leven onder water, maar komen het water uit om op een plantenstengel het laatste stadium van hun metamorfose te volbrengen.

5 onmisbare vijverplanten

1 *Iris ensata* 'Rose Queen'

Veel moderne hybriden met hun overdadige bloemen zijn te ver doorgekweekt, maar deze Japanse lis heeft nog steeds de elegante eenvoud die hem in Japan zo populair maakt. Oeverplant.

Hoogte x Breedte 75 cm x 75 cm

Bloei mei-jul

2 *Primula bulleyana*

Etagprimula's danken hun naam aan de soms wel acht of negen bloemenkransen per stengel, die van onderaf achtereenvolgens opengaan. Ze houden allemaal van drassige grond en als ze tevreden zijn, zaaien ze zichzelf uit.

H x B 60 cm x 20 cm

B apr-jun

3 *Trollius europaeus*

In het wild gedijt de kogelboterbloem in vochtige zware grond en dat doet hij ook in onze tuinen. De eenvoudige, bolvormige, felgele bloemen komen prachtig uit boven de pollen glanzende bladeren.

H x B 70 cm x 40 cm **B** mei-jun

4 *Rodgersia aesculifolia*

De stevige, handvormige bladeren hebben in het voorjaar een schijn-

baar gepolijste, roodbronzen kleur en worden 's zomers groen. In het najaar verkleuren ze weer. De plant houdt van vochtige grond.

H x B 2 m x 1 m **B** jul

5 *Butomus umbellatus*

De zwanenbloem bloeit aan de waterkant met zijn wortels onder water. Daar doorboren zijn recht-opgaande halmen het wateroppervlak en gaan de elegante lichtroze bloemen eind zomer open. Voorkom dat hij uitzaait door hem te koppen.

H x B 1,2 m x 50 cm **B** jul-aug

3

Trollius europaeus

2

Primula bulleyana

5

Butomus umbellatus

Creëer een natuurlijke waterkant met de inheemse grote kattenstaart en zwanenbloem.

Beplanten met: vijverplanten

Om je vijver gezond te houden, heb je een goed evenwicht van zuurstofplanten en helder water nodig. Net als kruidachtige borderplanten kunnen veel vijverplanten worden vermeerderd door ze te splitsen. We hebben onlangs een enorme pol *Iris pseudacorus* 'Variegata' in ongeveer tien delen gesplitst. Een paar hebben we in een bed in de gewone tuin geplant en de rest rond de vijver.

Pas op met herfstbladeren: als je de bladeren op de vijverbodem laat liggen, raakt het water snel bedorven. Het kan de moeite waard zijn om in het najaar een net over de vijver te spannen.

Alles over kamerplanten

ZZ-planten zijn ideaal voor beginners die snel een saai hoekje willen opfleuren.

ZZ-plant

(Zamioculcas zamiifolia)

Het lijkt onmogelijk om een betrouwbare kamerplant te vinden die tegen zowel te veel als te weinig water kan, en bovendien weinig licht nodig heeft. Maar de ZZ-plant biedt uitkomst.

Als de plant in goed drainerende potgrond staat, doet hij niet moeilijk als je hem vaak water geeft, Maar hij verdraagt het ook als hij het twee weken zonder water moet doen. De ZZ-plant is een dichte bladplant met glanzende bladeren en stengels die zich uitspreiden naarmate ze ouder worden. Hij is bij uitstek geschikt voor het groener maken van donkere hoekjes binnenshuis. Een heesterachtige volwassen plant in een sobere pot komt prachtig uit tegen een lichte muur. De stengels worden bijna een meter hoog.

1

TIP

Breng een mulchlaag op de potgrond aan om te voorkomen dat water blijft staan.

Zamioculcas zamiifolia is afkomstig uit schaduwrijke bossen en stenig terrein in Oost-Afrika. Hij heeft vlezige wortelstokken die gedurende lange tijd water kunnen opslaan, wat de plant droogte-tolerant maakt. De glanzende, schildvormige, donkergroene bladeren bevatten veel water, waardoor ze lang meegaan en de plant tegen weinig licht kan. Hij verdraagt wel wat zonlicht, maar het is beter om hem tegen directe zon te beschermen.

Binnenshuis zal hij niet snel bloeien, maar in zomer en najaar kan een volwassen plant rechtopgaande kolven met roomwitte bloemen ontwikkelen, hoewel die weinig opzienbarend zijn. De wortels en bladeren worden in traditionele geneeskunde gebruikt, maar alle delen van de planten kunnen bij inname giftig zijn en het sap uit een gescheurd blad of gebroken stengel kan de huid irriteren.

■ **Standplaats** Kweek de plant uit direct zonlicht bij een temperatuur van 13-26 °C. Benevel regelmatig als de lucht in een verwarmde kamer 's winters droog wordt.

■ **Verzorging** Geef water wanneer de potgrond droog is, maar voorkom dat de grond voortdurend verzadigd is. Meng tijdens het planten een handvol scherp zand door de potgrond en controleer of de pot drainagegaatjes heeft, zodat overtollig water makkelijk wordt afgevoerd.

■ **Details** Splits dichtgegroeide planten in het voorjaar door de wortelstokken te delen. Als ze te groot zijn om uit elkaar te trekken, snijd ze dan met een scherp mes door. Plant elk deel in zanderige potgrond voor kamerplanten en geef royaal water.

Een ZZ-plant verzorgen

1 Gebruik een planten-sproeier met water op kamertemperatuur om de bladeren te benevelen, mocht de lucht te droog worden. Dit is met name belangrijk in de winter, wanneer de centrale verwarming wordt gebruikt.

2 Benevelen geeft je meteen de kans om de bladeren schoon te maken, waardoor de ZZ-plant er glanzend en fris blijft uitzien. En doordat je het stof verwijdert, help je hem ook om voedsel voor zichzelf te produceren. Gebruik een zachte doek.

De beste tuintips op het perfecte moment

Gardeners' World wordt gemaakt met een passie voor tuinieren. Je krijgt op het juiste moment de juiste tips, zodat je tuin er nu perfect bij ligt, maar ook dat je het volgende seizoen weer kunt genieten van je tuin in bloei.

**Gardeners'
World**

**Ontvang 12x
Gardeners' World
van €83,88 voor**

50,-

- ✓ Praktische uitleg om lekker te gaan tuinieren
- ✓ Inspiratie en tips wat je nú in de tuin kunt doen
- ✓ Altijd de duurzame oplossing: tuinier met de natuur

Abonneer je nu via

www.gardenersworldmagazine.nl/abo

Deze actie is geldig t/m 27 juni 2023 of zo lang de voorraad strekt. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice.

Besparen op water

Gezondere natuur, minder vervuiling en een lagere koolstofuitstoot – het heeft veel voordelen om minder water te gebruiken, legt Jack Wallington uit.

Jack Wallington is een tuinarchitect en schrijver die gespecialiseerd is in biologisch tuinieren. Hij is auteur van *Wild about Weeds* en *A Greener Life*.

“Water is de bron van al het leven in onze tuin”, aldus Jack. “En al lijkt het misschien of we altijd genoeg hebben, het is het een beperkte en kostbare hulpbron. Als je je waterverbruik kunt aflezen op een watermeter, is dat al een stimulans om minder kraanwater te gebruiken: je bespaart dan ook geld. Maar een belangrijkere reden om in de tuin slim met water om te gaan, is om de watervoorraad uit onze natuurlijke omgeving minder te belasten.”

In ons land wordt drinkwater voornamelijk gewonnen uit grondwater. Maar dat kan niet overal. In het westen van Nederland is het grondwater hiervoor bijvoorbeeld te zout en wordt er

drinkwater uit de Rijn, Maas en het IJsselmeer gehaald. Met uitzondering van de Rijn zijn alle rivieren in Nederland en Vlaanderen afhankelijk van regen. Langdurige droogte, zoals we de laatste jaren steeds vaker zien, maakt drinkwater schaarser. Des te meer reden om er zuinig mee om te gaan.

“Elke keer dat we kraanwater gebruiken, maakt het water een lange reis vanaf natuurlijke omgevingen zoals rivieren en waterwingebieden”, legt

Jack uit. “Kraanwater wordt daarnaast op diverse manieren behandeld zodat het veilig is om te drinken. Daar zijn energie en grondstoffen voor nodig en het proces kost geld. Dat wordt uiteraard doorberekend in onze waterrekening. Als we minder kraanwater gebruiken, besparen we grondstoffen, energie en kosten voor iedereen. Nog afgezien van ons persoonlijke waterverbruik, wordt in de tuinsector veel water gebruikt om producten te maken, van

“Als we minder kraanwater gebruiken, besparen we grondstoffen, energie en kosten voor iedereen.”

het snijden van steen voor terrassen tot het maken van glas voor kassen.”

“In de meeste jaren hebben we weliswaar genoeg water, maar de vraag stijgt en tuinen kunnen het hele systeem aanzienlijk onder druk zetten doordat op de slechtst mogelijke momenten veel water wordt gebruikt. De waterreserves staan het meest onder druk in de warmere, drogere maanden. Dat kan leiden tot een sproei-verbod om essentieel watergebruik te beschermen, terwijl waterbedrijven gedwongen worden meer water te winnen uit de grond of rivieren, wat de natuur en het wildleven dat dit water nodig heeft nog meer aantast.”

In Nederland zal de klimaatverandering zal volgens het KNMI leiden tot zachtere, nattere winters en warmere, drogere zomers die gepaard gaan met extremere buien. Naarmate de

bevolking groeit, zullen we nog meer water gebruiken, wat het probleem verergert. Dichtbevolkte gebieden krijgen het extra lastig vanwege de grotere vraag en het effect van hitte-eilanden.

“Maar het is niet alleen maar kommer en kwel”, meent Jack. “Als ieder van ons een paar dingen anders doet, kunnen we ervoor helpen zorgen dat er genoeg is voor onszelf én de natuur. Dat heeft nog een voordeel: als je regenwater opslaat of wegleidt naar een vijver of drassig gebied zodat het niet wegstroomt, beperk je het risico op overstromingen en bewaar je wat voor droge perioden.”

“Het lijkt een hele klus om slim met water om te gaan, maar probeer het eens. Je tuin zal beter bestand zijn tegen droogte, het is beter voor de planeet, goedkoper en mogelijk ook nog makkelijker wat betreft onderhoud.”

Giet minder, kweek beter

Planten kunnen leren minder water te gebruiken.

Sommige planten gebruiken tot 20-30% minder water als de bodem deels droog gehouden wordt. Compost kan wel 70% van zijn volume aan water vasthouden, maar zo veel hebben planten niet de hele tijd nodig. Als de wortels bespeuren dat de bodem begint uit te drogen, produceert de plant een stof die abscisinezuur heet. Dat is het signaal voor de kleine bladporiën (stomata) om een

beetje dicht te gaan en zo waterverlies te beperken.

Je kunt dit op een paar manieren bereiken. Het oppervlak en ondiepere wortels blijven droger als je van onderaf giet of plantenbakken met een automatisch druppelsysteem gebruikt. Je kunt ook steeds een andere kant van de pot begieten, zodat elke kant iets langer droog blijft en planten getraind worden met minder water goed te groeien.

ILLUSTRATIE: ELIN BROKSHAW

TUINIEREN MET MINDER WATER

Met een paar basistechnieken bescherm je kostbare waterbronnen en kun je nog steeds genieten van een prachtige tuin.

Giet gericht

Alle planten hebben andere waterbehoeften. Geef daarom elke plant afzonderlijk water – niet met een sproeier, maar met een gieter. Zo controleer je beter hoeveel water je rond de voet van de plant geeft en verspil je geen water.

TIP Alleen voor zaailingen heb je een gieter met een fijne broes nodig. Haal bij volwassen planten de sproeikop eraf om ze een flinke plens water rond de wortels te geven. Daardoor dringt het water dieper door in de grond, wat wortels stimuleert om ook dieper te groeien.

Kies droogtebestendige planten

Planten zoals vaste kruiden, siergrassen en veel volwassen heesters hebben 's zomers maar weinig extra water nodig. In de vollegrond hoeft je ze, als ze eenmaal zijn aangeslagen, mogelijk zelfs nooit extra water te geven. Kies planten die goed tegen droogte kunnen, dan kun je met minder water toe.

TIP Kies in plaats van dorstige planten (dahlia's, canna's, spirea's) droogtebestendig duizendblad, salvia's en sedums. Veel wilde bloemen kunnen ook opmerkelijk goed tegen droogte.

Plant bodembedekkers

Er wordt weliswaar geadviseerd een mulch van compost rond planten aan te brengen om vocht vast te houden – en dat werkt echt – maar voor een hele tuin is dat niet altijd praktisch. Zorg dus daarnaast voor laaggroeiende planten die zich verspreiden tussen je grotere planten en zo verdamping beperken en vocht vasthouden.

TIP Vaste viooltjes zijn nuttige bodembedekkers die tegen lichte schaduw kunnen. *Achillea*, sedum en kruipende tijm groeien in de volle zon en *Adiantum venustum* in diepe schaduw.

Vang dakwater op

Elke druppel regenwater die je opvangt, telt. Om te berekenen hoeveel je kunt opvangen, vermenigvuldig je de lokale gemiddelde jaarlijkse neerslag met het aantal vierkante meters van je dak. Het helpt ook als je gebruikt water, ofwel 'grijs water', hergebruikt.

TIP Met een koppelstuk sluit je makkelijk een regenton aan op je regenpijp, zelfs bij schuurtjes en kassen.

Maak bloembakken weerbaar

Bloembakken aan vensterbanken zijn vaak blootgesteld aan volle zon en wind en drogen zo snel uit. Rotsplanten groeien van oorsprong op windrige, zonnige bergflanken in voedingsarme, lichte grond – perfect dus voor deze omstandigheden en waterbesparend.

TIP Steenbreek is ideaal voor bloembakken en zien er soms spectaculair uit, zoals *Saxifraga* 'Knapton Pink' en *S. grisebachii*. Even makkelijk is huislook en klein vetkruid, zoals *Hylotelephium* 'Bertram Anderson'.

Wip er wat tegels uit

Potten met planten zijn onmisbaar op balkons en dakterrassen, en staan ook vaak op terrassen en vlonders. Ze gebruiken echter meer water dan planten in de grond, omdat ze niet zelf dieper kunnen wortelen voor hun waterbehoefte. Bovendien drogen potten sneller uit.

TIP Overweeg eens om, als je je planten altijd in potten zet, een paar tegels of vlonders weg te halen en alles in de grond eronder te planten. De wortels verspreiden zich dan meer en hebben veel minder water nodig.

Een regenton aansluiten

Regentonnen zijn er in allerlei varianten en je kunt er zo veel aansluiten op je dakgoten als je wilt. Denk eraan dat volle regentonnen heel zwaar zijn en dat ze een deksel nodig hebben, zodat er niets in valt. Maak regentonnen regelmatig schoon als ze leeg zijn om besmetting door watergedragen ziekten te voorkomen, zoals kiemplantenziekte, die zaailingen kan aantasten. Een vriendelijke manier om ze op te frissen, is ze schoonvegen met citroensap en azijn.

Voer water af naar planten

Vang regenwater niet alleen op in een regenton, maar leid het water met verlengde regenpijpen rechtstreeks naar delen van je tuin. Zo verdwijnt er minder water in de afvoer en wordt het risico op overstromingen bij stortbuien kleiner. Het water sijpelt gewoon langzaam de grond in.

TIP Leid regenwater met buizen naar een lager gelegen stuk van je tuin of graaf een kuil. Moeras- of oeverplanten, zoals de gewone dotterbloem, de parapluplant en de gele lis, zijn dol op deze omstandigheden.

Laat het gazon bruin worden

Gazons worden in droge zomers al gauw bruin en dan lijkt het of het gras dood is, maar dat is niet zo! Gras gaat van nature in rust om droge perioden te overleven. Het ziet er misschien minder aantrekkelijk uit, voor de planten is het prima. Gazon gras wordt vanzelf weer weelderig groen als het weer gaat regenen.

TIP Als je gazon in de zomer bruin wordt, stop dan met maaien. Paardenbloemen en madeliefjes kunnen heel goed tegen droogte en maken een gazon dus groener in tijden van droogte.

1 Bevestig dakgoten op schuren en kassen. Laat ze licht aflopen, zodat het water erdoorheen stroomt, en bevestig met koppelstukken regenpijpen aan de dakgoten. Hou je goten zodra alles geïnstalleerd is vrij van gevallen bladeren en andere rommel, zodat het water onbelemmerd kan doorlopen. Gooi de bladeren en dergelijke op de composthoop.

2 Zet de regenton op zijn voet en meet af hoe lang de regenpijp moet zijn. Je kunt de regenton er direct onder plaatsen zodat de regenpijp door het deksel loopt, of je kunt een vulautomaat installeren. Je kunt op één regenpijp meerdere regentonnen aansluiten met een speciale verbindingssset die de regentonnen afwisselend vult.

3 Bevestig een kraan aan de onderkant van de ton. Je kunt de kraan opendraaien om een gieter te vullen of er met een speciaal hulpstuk een tuinslang op aansluiten. Heb je een tuinslang aangesloten op je ton, zorg dan dat het er een met een spuitpistool is. Zo kun je bepalen hoeveel water je gebruikt en nauwkeuriger water geven.

In de komende edities:

- **JULI Tuindieren** Door groener te tuinieren helpen we tuindieren floreren en een grotere biodiversiteit maakt ons ecosysteem gezonder. Ontdek hoe tuinieren goed kan zijn voor de natuur, en andersom.
- **AUGUSTUS Vooruit plannen** Voorkom verspilling, beperk overschotten en help de planeet door vooruit te plannen.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; TORIE CHUGG; JASON INGRAM; TIM SANDALL
ILLUSTRATIES: ELIN BROKENSHAW

Een ROOS voor iedereen

In elke tuin zouden rozen moeten staan.
Adam Frost leert je de fijne kneepjes,
zodat je bloemen deze zomer op hun
allermooist zijn.

Rozen als een guirlande langs
touw leiden is een simpele maar
effectieve manier om ze op hun
mooist te laten uitkomen.

FOTO: JASON INGRAM

“Ik hou niet alleen van de bloemen, maar ook van de manier waarop ze samengaan met andere planten, kleurige bottels en diversiteit aan stijlen.”

Rozen behoren tot de veelzijdigste planten die er zijn. Ik hou niet alleen van de bloemen, maar ook van de manier waarop ze samengaan met andere planten, hun heerlijke geur, kleurige bottels en diversiteit aan stijlen. En bestaat er een betere snijbloem? Ik zou niet zonder rozen in mijn tuin kunnen en in de loop van de jaren heb ik er op allerlei manieren mee geëxperimenteerd. Er is zo'n enorme keus, dat er voor bijna elke tuin wel een roos te vinden is.

Ik vind het prachtig zoals één roos de sfeer van een border kan bepalen. In mijn eerste tuin raakte ik verslingerd aan struikrozen en nu speel ik graag met wilde rozen. Als je nog nooit rozen gehad hebt, probeer ze dan eens – het is zo makkelijk je terras op te fleuren met een roos in een pot of een kale muur te bedekken met een kleurentapijt van klimrozen.

De beste standplaats

Voor bijna elke plek is wel een roos te vinden, maar de meeste rozen hebben zon nodig. Er zijn een paar plaatsen waar rozen het moeilijk zullen hebben: op plekken met veel wind, in droge grond en in de schaduw, al zijn er ook rozen die het prima doen tegen een muur op het noorden. Ik kies een plek die beschut is, omdat door harde wind de grond rond de wortels los kan raken, waardoor de roos heen en weer gaat bewegen en soms sterft. Rozen zien er prachtig uit tussen andere planten, maar ze zijn hongerig, dus voorkom te veel concurrentie. Voor mij is de ideale grond voor rozen voedselrijk en aan de zware kant, vochtig, maar niet te nat. Als ik rozen in een nieuwe tuin zet, voeg ik tijdens het planten mycorrhiza-schimmels toe.

Vijf manieren om rozen te kweken

1 LANGS EEN BOOG OF TOUW

Laat je fantasie de vrije loop met klimrozen. Je hoeft maar een paar bijzondere tuinen te bezoeken om te zien hoe tuiniers daar als het ware beeldhouwwerken van rozen maken en klimrozen aanbinden in prachtige vormen die ook nog eens een betere bloei stimuleren. Ik vind het leuk om rozen in mijn tuin als guirlandes langs een touw te leiden.

2 IN EEN GEMENGDE BORDER

Toen ik samenwerkte met Geoff Hamilton, die eind vorige eeuw *Gardeners' World* presenteerde, leerde ik voor het eerst rozen anders te gebruiken dan in de traditionele rozenbedden. Hij wisselde rozen af met vaste planten en wow, wat kwamen ze daardoor goed tot hun recht! Met geraniums, irissen en vrouwenmantel creëerde hij borders in de stijl van cottagetuinen. Experimenteer gerust om te zien wat je aanspreekt.

3 DOOR EEN BOOM HEEN

Tegen sommige bomen in mijn tuin heb ik ramblerrozen geplant. 'Adélaïde d'Orléans' is een van mijn favoriete ramblerrozen: een elegante variëteit die je tegen een kleine boom kunt laten groeien. De bloemen beginnen als kleine roze knopjes, die als ze open zijn verkleuren naar roomwit. Hij groeit niet te hard, waardoor je hem makkelijk kunt leiden, en wordt zo'n zes meter hoog.

“Ramblerrozen zijn sterke groeiers en passen in een informele setting door hun natuurlijke stijl.”

4 IN EEN POT

Er is een enorme variatie aan patio-rozen die de hele zomer zorgen voor heel veel kleur in een pot. Deze compacte rozen worden maar ongeveer 60 cm hoog en bloeien de hele zomer – een geweldige manier om met weinig inspanning een kleine ruimte van kleur te voorzien. Kies een geurende variëteit om nog van deze planten meer te genieten. Je kunt ook een compacte roos die uit zijn pot is gegroeid in de tuin planten.

5 TEGEN EEN MUUR

Met grote struikrozen of klimrozen kun je de hele zomer perfect een muur of schutting bedekken met bloemen. ‘Nevada’ is een struikroos die prachtig klimt. Vanaf eind mei, begin juni is hij bedolven onder roomwitte bloemen van een verbluffende schoonheid. Ik hou van zijn ronde vorm, zijn donkerbruine stengels en roodbruine bottels.

De juiste rozen voor jou

Er is voor echt iedereen wel een roos: van wilde rozen die zich door hagen slingeren en struikrozen die je in borders kunt verwerken tot compacte rozen voor in potten en ramblerrozen die een lelijk schuurtje aan het zicht onttrekken.

WILDE ROZEN

Hiermee worden wilde rozen en hun hybriden bedoeld. Ze groeien op armere grond en vragen niet veel verzorging, afgezien van een beetje snoeien. Ze staan fantastisch in gemengde borders met een zachte uitstraling. De meeste hebben enkelvoudige bloemen waar bestuivers dol op zijn en vele hebben in de winter ook prachtige bottels. Ik gebruik ze in bloemenweiden en hagen.

STRUIKROZEN

Hiertoe behoren oude struikrozen en moderne rozen, waaronder doorbloeiende Engelse rozen die gekweekt zijn om hun goede groei. Deze typisch romantische groep bestaat uit een gezonde variatie aan planten met heerlijke geuren en prachtige bloemen. Ze zijn makkelijk te kweken en verdragen uiteenlopende omstandigheden en bodemsoorten. Sommige hogere struikrozen kun je makkelijk leiden als klimmers of over een mooie structuur.

KLIMROZEN

Er zijn klimrozen voor elke windrichting. Deze rozen groeien wat losser dan veel struikrozen en hebben dus steun nodig, maar ze groeien meestal minder hard dan ramblerrozen. Veel klimrozen zijn doorbloeiend en bloeien de hele zomer. Sommige minder hoge klimrozen kun je in een pot kweken, mits je ze gedisciplineerd water geeft en regelmatig bemest.

RAMBLERROZEN

Deze sterke planten groeien met gemak tegen een volwassen boom of over een schuur. Je hebt ze in verschillende soorten en kruisingen en ze passen door hun natuurlijke stijl, die ik prachtig vind, in een informele setting. De meeste ramblerrozen bloeien maar één keer, halverwege of vroeg in de zomer, en produceren kleine groepjes bloemen, in tegenstelling tot de grotere bloemen van klimrozen.

MODERNE ROZEN

Hieronder worden floribunda's en theehybriden gerekend. Theehybriden hebben vaak enkelvoudige, grote bloemen aan het eind van een stengel, terwijl floribunda's groepjes bloemen produceren. Ik heb wel eens theehybriden zien bloeien tot ver in de winter. Maar als het om spektakel gaat, winnen wat mij betreft de floribunda's. Deze clusterrozen kunnen prachtige haagjes vormen of afzonderlijk in een pot op het terras worden gekweekt. Beide soorten zijn er in een scala aan kleuren.

Je jaarkalender voor een overvloed aan rozen

Zomer

■ ROZEN BEMESTEN (juli)

Bemest je rozen voor een tweede keer na de eerste bloei. Dat is gewoonlijk rond juli, maar hangt af van waar je woont.

■ UITLOPERS AANBINDEN

(jul-aug)

Ik bind uitlopers van klim- of lei rozen en ramblerrozen aan hun steundraden, zodat ze goed vast blijven zitten.

■ KOPPEN (jul-okt)

Blijf het hele bloeiseizoen verwelkte rozen wegnippen om nieuwe bloemen te stimuleren.

■ ONGEDIERTE AANPAKKEN (jun-okt)

Bladluis laat ik bestrijden door hun natuurlijke vijanden. Ik verwijder blad dat is aangetast door sterroetdauw. Gooi dat nooit op je composthoop, want dan kan het zich verspreiden.

Najaar

■ ROZEN KOPEN EN PLANTEN (op kale wortel: okt-mrt; in pot: het hele jaar)

Rozen zijn verkrijgbaar op kale wortel of gekweekt in een pot. De beste tijd om rozen op kale wortel te planten, is van de herfst tot de late winter, maar niet in bevroren of te natte grond. Laat rozen op kale wortel voordat je ze plant een nachtje weken, zodat ze weer voldoende vocht hebben.

■ RAMBLERROZEN SNOEIEN (sep-nov)

Ik leid de hoofdstengels als ze jong zijn in een waaivorm tegen de muur, zo horizontaal mogelijk, en kort vervolgens de zijscheuten tot ongeveer een derde in. Dat stimuleert bloemen aan de zijscheuten in het volgende jaar. Het is goed om elk jaar te kijken of je minstens een of twee oude stengels kunt verwijderen.

Winter

■ KLIMROZEN SNOEIEN (okt-dec)

Als een klimroos eenmaal de gewenste ruimte heeft ingenomen, haal ik oudere stengels weg om nieuwe groei te stimuleren. Als de bloei achter de rug is, kun je zijscheuten tot ruwweg een derde terugsnijden. Ik streef ernaar een ronde waaivorm te creëren. Klimrozen groeien meestal niet zo hard als ramblerrozen.

■ MODERNE ROZEN SNOEIEN (eind jan-mrt)

Mijn moderne rozen snoei ik vooral eind januari. Eerst verwijder ik dode, zieke of beschadigde stengels en dan snoei ik ze tot twee derde terug.

■ STRUIKROZEN SNOEIEN (okt-feb)

Kort alle stengels in na de bloei en haal oude, houtige stengels weg. Verwijder daarna te dicht op elkaar groeiende of zwakke stengels.

Voorjaar

■ MULCHEN (mrt-apr)

Meestal voorzie ik rozen eind winter of begin lente van een mulchlaag van goed verteerde stalmest aan. Die geeft de bodem niet alleen extra voedingsstoffen, maar helpt ook vocht vast te houden en houdt de plant onkruidvrij.

Soms werk ik rond de voet van de roos wat biologische mestkorrels met vertraagde afgifte door de grond, waarna ik goed water geef.

■ ROZEN BEMESTEN (mrt-apr)

Als je niet mulcht met goed verteerde stalmest, bemest je rozen dan tweemaal per jaar, bijvoorbeeld met kippenmestkorrels. Zo stimuleer je dat je rozenplant beter bloeit, gezonder is en daardoor beter bestand is tegen plagen en ziekten. Bemest rozen de eerste keer net voordat hun nieuwe bladeren verschijnen en doe dit dan nogmaals in juli.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op de speciale uitgave
Tuinieren in de schaduw.

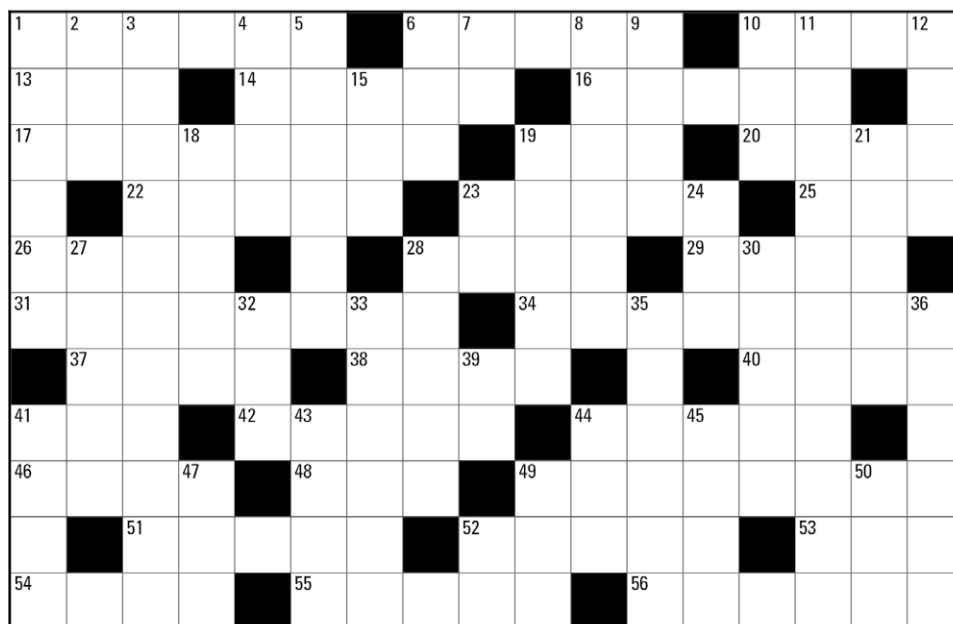
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 aanschaf van goederen **6** hoofdstad van Tsjechië
10 tralie **13** zet **14** mengelwerk **16** toestand **17** kenbaar maken **19** deel van het oor **20** modegril
22 wielervedstrijd **23** aardnoot **25** bovenste dakrand **26** tegen **28** bruikbaar **29** hoofddekse
31 periodieke uitkering **34** ontspanningsperiode
37 telwoord **38** grote loopvogel **40** ritmische beweging **41** vorm van boeddhisme **42** boek met kaarten **44** naaldtekenaar **46** bouwvallig
48 zeevogel **49** beroep **51** plaats in Frankrijk **52** zonder vocht **53** effen **54** soort vink **55** smalle diepe inham **56** scherp deel van een mes.

verticaal

1 volmaakt **2** wat je aan iets hebt **3** deel van een toernooi **4** stookplaats **5** sorry **6** staafe **7** dwarsmast **8** notitieboekje **9** betaalmiddel **10** plaaggeest **11** nagebouwde sterrenhemel **12** niet-geestelijke **15** herkauwer **18** rivier in Frankrijk **19** schat **21** vrouwelijk opperwezen **23** ondersteek **24** uitroep van voldoening **27** noest **28** comfort **30** voorzetsel **32** jaartelling **33** deel van een breuk **35** hijsblok **36** fijne geestigheid **39** zoogdier **41** verstuiking **43** huidpoeder **44** persoonlijkheid **45** volksverhaal **47** hen **49** vaartuig van Noach **50** onbepaald voornaamwoord **52** lidwoord.

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

45	27	39	50	1	32	25
----	----	----	----	---	----	----

Tuinieren in de schaduw

WIN!

Schaduw in de tuin wordt vaak gezien als een groot probleem. Dat is jammer, want ook voor donkere plekken zijn veel interessante en prachtige planten te vinden. Of de schaduw nu afkomstig is van je woning, een schutting of van de hoge coniferen van je buren, voor elk type schaduw bestaat er wel een plant die zich in deze situaties thuisvoelt – van bloemen en struiken tot kruiden en zelfs fruit.

De omstandigheden op schaduwrijke plekken zijn vergelijkbaar met die in het bos, dus waar kun je beter de inspiratie vandaan halen? Want de planten die onder de bomen groeien zijn minstens zo mooi als de bomen zelf.

We geven je in deze speciale uitgave de keuze uit 100 planten die echte schaduwspecialisten zijn, dus er zit altijd wel iets voor je bij!

Vul het antwoord vóór 27 juni 2023 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel

De waterlelie van James
Wong die viral ging
op Instagram.

FOTO'S: PETRA SONIUS, MARIEKE VAN DER EERDEN, ROGIER VAN VUOT

Waterplanten

Kamerplanten zijn erg in trek, en terecht. Ze veranderen onze leefruimtes in een mooie groene jungle en hoe meer je over ze weet, hoe interessanter ze worden. Marieke van der Eerden (plantenkenner en -verzamelaar, stekt en zaait zo veel mooie planten dat ze zelfs in een lokale winkel verkocht worden) en Rogier van Vugt (Hoofd Horticultuur van de Hortus botanicus Leiden en plantenkenner pur sang) gaan in gesprek.

Rogier: Waterplanten. Tja, je zou zeggen dat het makkelijke planten zijn, want die geef je nooit teveel water. Maar goed. Ondanks dat er veel prachtige waterplanten zijn, zie je ze eigenlijk nooit als kamerplant. Als je ze al in huis ziet, is het in een aquarium en dan hebben de planten een ondergeschikte rol. Dit is jammer, want deze ondergedoken schoonheden verdienen het om in de spotlight te staan. We stellen eerst een paar mooie soorten aan je voor.

Marieke: *Phyllanthus fluitans* is een klein drijfplantje met ronde blaadjes. Het mooiste aan dit plantje bevindt zich onder het wateroppervlakte: de wortels kleuren felrood, wat mooi afsteekt tegen de lichtgroene blaadjes. Alhoewel, ook de blaadjes kunnen een rode kleur krijgen... dan staan ze iets te zonnig!

R: De gaasplant (*Aponogeton madagascariensis*) is een van de meest bijzondere waterplanten. Er zijn een paar nauw verwante soorten, maar buiten dit groepje planten is er eigenlijk niets wat er op lijkt. De bladeren lijken op gerekte spatels waarvan al het bladweefsel is verdwenen behalve een fijn netwerk van nerven. Die groeien uit een soort knol. Deze ontwikkelen ze omdat ze in de natuur een keer per jaar een droge tijd meemaken en dan zelfs boven water kunnen liggen.

Een tropische waterlelie in de jeugdfase heeft kleurrijk onderwaterblad.

M: Het vlotvarentje is ook een kleine drijfplant, waarbij de blaadjes een soort piepkleine stekels hebben, waardoor ze er lekker donzig uit zien.

Diverse drijfplantjes zijn doorgaans goed verkrijgbaar en niet duur. Daarbij vermeerdere- ren ze zich snel, dus hou er rekening mee dat ze een schaduw werpen op eventuele planten onder het wateroppervlakte.

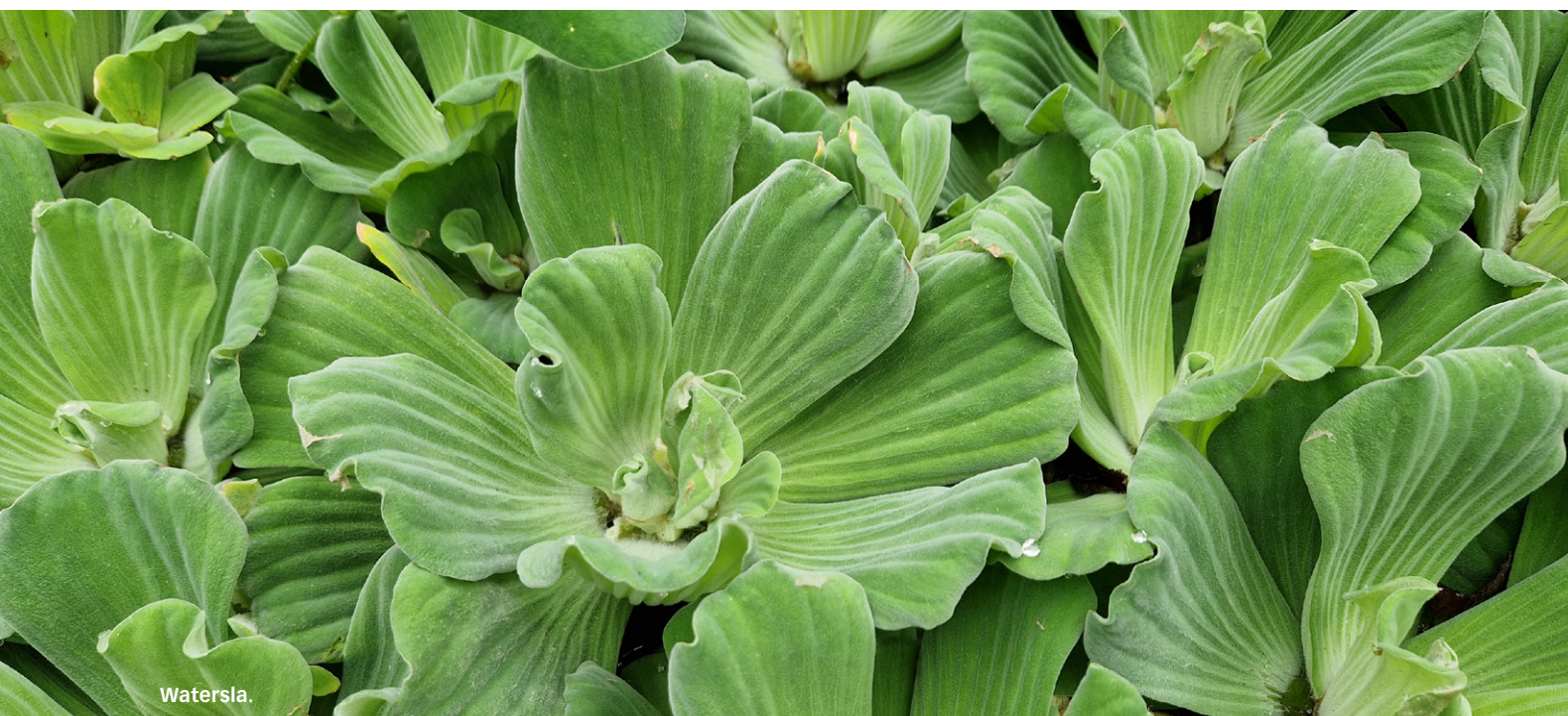
R: *Bucephalandra*. Deze kleine waterplantjes uit de aronskelkfamilie zijn een van mijn favorieten. Allereerst zijn ze met hun donkere, ovale blaadjes erg mooi. Maar ze zijn ook nog eens ongelooflijk taai. Ze groeien zowel onder als boven water en hebben erg weinig licht nodig, wat ideaal is als je snel last hebt van algen. Het nadeel is dat ze erg langzaam groeien en daarom ook nogal kostbaar zijn.

M: De meest bekende waterplanten daarentegen zijn waarschijnlijk waterpest en waterhyacint. De reden dat deze veelvuldig worden gebruikt, is omdat ze het water zuiveren. Ze groeien namelijk heel snel, en tijdens die groei nemen ze van alles op uit het water. Waterpest is een goede beginnersplant. De waterhyacint ook, maar deze mag tegenwoordig niet meer verkocht worden. Hierover verderop meer.

R: Kroos en watersla. Deze twee planten lijken helemaal niet op elkaar – behalve dat ze beide op het water drijven. Maar ze hebben gemeen dat ze uit dezelfde plantenfamilie komen. Je zou het niet zeggen, maar deze twee planten zijn aronskelkachtigen. Net als de *Monstera*. Het zijn beide snelle groeiers, vooral als er veel voedingsstoffen in het water zitten. Daarom zijn deze ook geschikt om water te zuiveren.

Mosballen

M: Wie de plantensocials volgt, kan zich de hype nog wel herinneren: mosballen, mosbollen of marino's met de wetenschappelijke naam *Aegagropila linnaei*. Een of twee ballen in een mooi glazen bakje en je had de nieuwste plantentrend. Nou ja, mosballen zijn geen typische planten ... en ook geen mos! Het is een alg die in de natuur door de deining in meren over de bodem rolt en zo een ronde vorm krijgt. In Japan zijn ze een populair cadeau: ze zouden geluk en liefde brengen.

Watersla.

Cabomba en watersla zijn erg populaire waterplanten, maar staan op de lijst van invasieve soorten. Hierdoor zijn ze niet makkelijk te vinden.

M: Voor de mensen met kamerplanten: de drakenklimop (*Epipremnum aureum*) doet het ook prima in het water, blaadjes boven het waterniveau uiteraard. Ook drakenklimop wordt gezien als een waterzuiveraar, maar de plant groeit niet snel genoeg om enig effect te boeken.

Verzorging

R: Nu heeft elke waterplant zijn eigen verzorging nodig, maar er zijn wat hoofdregels. Allereerst moet het water goed helder zijn. Troebel water laat geen licht door. Dit licht is noodzakelijk maar vaak ook een probleem. Want waar water en licht samenkomen krijg je vaak algen. Alg op het glas is niet mooi. Maar algen op de bladeren kunnen echt een groot probleem worden, omdat ze al het licht kunnen tegenhouden. Daarom moet je de pot of het aquarium nooit op een zonnige plek zetten. Dit is vragen om algen en ook wordt het water zo erg warm. Een stukje van een noordvenster of wat kunstlicht erboven is al beter.

Drijvende plantjes kunnen helpen om onder water de gewenste lichtbalans te krijgen, maar veel drijvende waterplanten, zoals de *Phyllanthus* en de *Ludwigia*, hebben wel echt zon nodig. Maar omdat deze op het water groeien en er niet in, zijn algen hier geen probleem. De waterkwaliteit is ook belangrijk. Vaak als je een aquarium net vult met water uit de kraan, of regenwater zit er nog geen leven in het water zelf. Waterplanten rotten dan vaak zomaar weg. Gebruik dus eerst goedkope plantjes en pas als die het doen kun je de duurdere en lastige soorten proberen. Het helpt ook om water uit een ander goed draaiend aquarium te gebruiken.

Het is echt noodzakelijk om niet-drijvende waterplanten ook wat grond te geven. Het beste is een kleiachtig substraat. Maar dat kan alleen als het water niet of nauwelijks beweegt. Er zijn diverse soorten aquariumgrond te koop. Maar als je echt grind gaat gebruiken, vergeet dan niet af en toe wat te mesten. Het voordeel van een aquarium met alleen planten, of bijna alleen planten, is dat je geen filter nodig hebt en ook geen zuurstofpompje. Het mag wel, want bewegend water is altijd beter. Maar met genoeg planten is het water krijg je uiteindelijk een mooi evenwicht.

Verboden soorten

R: We zijn een waterrijk land en dat betekent dat snelgroeiende waterplanten een groot probleem kunnen zijn voor onze waterwegen en daarmee zelfs voor onze veiligheid. Een paar soorten planten die hier ooit als mooie aquarium- of vijverplanten zijn geïntroduceerd, zijn door slordige mensen losgelaten in de natuur, waar ze ongecontroleerd zijn gaan woekeren. Het heeft voor een wetgeving gezorgd die verbiedt dat bepaalde potentieel invasieve soorten gekweekt of verkocht mogen worden.

Bucephalandra boven water. Het rode blad is van een *Fittonia*.

Bucephalandra onder water.

Aponogeton madagascariensis zijn bijna kunst.

Aponogeton madagascariensis.

Een van deze planten is de waterhyacint. Dat deze plant in Nederland nu verboden is, is eigenlijk onterecht en getuigt van een slechte combinatie van Europese regelzucht en wetenschappers die niet altijd even goed zijn in hun plantenkennis. Het is namelijk een tropische plant die de winters in ons land niet kan overleven. Daarnaast vindt de problematische groei ook vooral plaats als de rivier of vijver waarin hij groeit erg rijk is aan voedingsstoffen – iets wat doorgaans aan vervuiling te wijten is. De planten maken het daarmee juist mogelijk deze overbodige voedingsstoffen aan het water te onttrekken en daar nog biobrandstof aan over te houden ook. Het is jammer dat deze plant nu verboden is, want hij gaf altijd wel een zomer aan plezier door de leuke opgeblazen bladstelen en de prachtige bloemen.

Waterlelie in huis

R: Een van de meest bijzondere dingen in huis zou een bloeiende waterlelie zijn. Ook deze planten hebben erg veel licht nodig, maar ze zijn vooral vanwege hun formaat niet echt geschikt voor de vensterbank. Toch zijn er kleine soortjes die wel een kans kunnen maken. Twee daarvan zouden het zelfs in een visserij kunnen doen. De allerkleinste is *Nymphaea thermarum*. Deze soort komt van nature voor op een enkel klein plekje in Rwanda waar deze ooit uitgestorven is gewaand. Sinds kort is de plant in de handel gekomen, zij het wel voor erg veel geld. De andere is *Nymphaea helvola*. Een prachtig voorbeeld van deze soort, gekweekt in de huiskamer van James Wong (@botanygeek) is viral gegaan op Instagram.

Meer plantenpraat?

Volg ons op instagram:

@rogiervanvugt en @nimmaplants.

Rust, *ruimte* & rozen

Een wandeling door het Noord-Limburgse natuurgebied Kaldenbroek.

Tussen de Noord-Limburgse dorpen Lottum en Grubbenvorst ligt het natuurgebied Kaldenbroek met als centrale blikvanger Huys Kaldenbroek. Dit gebouw stamt uit de 16^e eeuw en staat midden in de natuur. Door de eeuwen heen onderging het gebouw vele verbouwingen en werden de grachten om het gebouw gedempt. Stichting Het Limburgs Landschap heeft hier een prachtige vakantiewoning ingericht. Dit is onze uitvalsbasis voor een wandeling van ongeveer zeven kilometer, die deels over het Pieterpad voert.

Zodra we het terrein van Huys Kaldenbroek afstappen voor een wandeling door de omgeving, wanen we ons in het buitenland. Door de haast Frans aandoende omgeving verwachten we elk moment gepasseerd te worden door een kar met paard en een hartelijk "Bonjour messieurs-dames" te horen vanaf de bok. Het is een heel bijzondere gewaarwording, want we zijn hier niet in Frankrijk, maar gewoon in Nederland.

De kleuren hier zijn overwegend geel en paars, afkomstig van de dotter- en boterbloemen. Iets verderop, we zijn dan al een stuk langs de Maas gelopen, komen we bij de Houthuizer Molen. Deze werd ruim tien jaar geleden in oude luister, en op dezelfde locatie, hersteld na te zijn vernietigd in de Tweede Wereldoorlog. De molen is tot en met september elke woensdag- en zaterdagmiddag open voor bezoek en een

rondleiding. En ze verkopen hier onder andere meel, bloem en honing. Tussen oktober en april is de molen alleen op zaterdagmiddag geopend.

Behalve natuurgebied Kaldenbroek met zijn berken, populieren en graslanden passeren we tijdens deze wandeling ook Siebersbeek. Dit is bevergebied, wat goed te zien is aan de sporen van afgeknaagde bomen. Deze omgeving staat ook bekend om zijn rozen, wat te merken is wanneer we steeds dichterbij de buurt van het dorp Lottum komen. Dit dorp heeft als bijnaam 'rozendorp' en dat is niet voor niets. Overal rond dit dorp liggen veel rozenvelden.

Op de terugweg richting Huys Kaldenbroek komen we langs diverse kapelletjes, zoals je die wel meer in de provincie Limburg tegenkomt. Het laatste stukje voert ons langs 'Ruig Weitje', waar diverse plantensoorten groeien die op de Rode Lijst staan, waaronder moeraskartelblad. Her en der zie je dan ook zijn lichtpaarse kleur het landschap oplichten.

Terug aangekomen bij Huys Kaldenbroek genieten we nog even na van de bloemrijke graslanden van dit prachtige gebied op het terras van *kafé Kaldenbroeck*. Hier worden behalve koffie met gebak, ook biologische soepen, smoothies en broodjes geserveerd.

Wil je het natuurgebied en Huys Kaldenbroek zelf verkennen, ga dan naar de website inhetlandschap.nl en klik op 'Overnachten'.

Behalve in Limburg biedt LandschappenNL nog meer overnachtings- en wandelmogelijkheden. Op inhetlandschap.nl kun je het aanbod in alle Nederlandse provincies bekijken en boeken. Een kleine greep:

Drenthe

De Pimpernel in Zuidwolde is een prima uitvalsbasis voor een wandeling door het Reestdal. Of betrek het Hertenhuisje in Hoogdalen met een route over het Hijckerveld.

Groningen

Vakantiewoning Olle Tjoard in Termunten ligt in het uiterste puntje van Nederland. Het is een ideaal vertrekpunt voor wandelingen en fietstochten langs de Dollarddijk en de vogelrijke Breebaatpolder.

Zeeland

In 's-Heer Abtkerke vind je natuur, landschap en erfgoed in één. Vanuit vakantiewoning De Hoeve zijn er drie uitgezette wandelroutes die je eventueel aan elkaar kunt knopen.

GROENE VADERDAG CADEAUS

Als redactie grijpen we ieder excuus aan om leuke tuincadeaus te tippen. We lopen over van enthousiasme om ook andere tuiniers te inspireren en volgens ons helpen deze presentjes daar echt bij.

TEKST: ANNE WIEGERS; FOTO'S: LIESBETH DISBERGEN

Voor de pluimvee- gekke vader

Toegegeven, officieel is het een chique prullenbakje, maar wij zagen meteen andere mogelijkheden. Met de schattige Franse vintage stijl inclusief haan erop én een deksel dat goed sluit, is het volgens ons de perfecte plek om je kippenvoer in te bewaren. We hebben het getest bij de meest gevederde vriend die we konden vinden. Ze was het met ons eens. www.loberon.nl

Zwaar werk licht gemaakt

Spitten is niet goed voor je rug, en eigenlijk ook niet zo'n feest voor de bodem. Een woelvork is daarom echt een uitkomst. Hiermee verstoort je de bodem (en je rug) minimaal, en heb je toch een heerlijke rulle grond als resultaat. Zaaien, planten en wieden gaat dan een stuk makkelijker. En we hebben goed nieuws, want je kan hem winnen! Ga naar onze website en lees hoe jij kans maakt op deze woelvork.

WIN!

Wil jij deze woelvork winnen? Ga naar gardenersworldmagazine.nl/woelvork en doe mee!

VOOR HET MOOISTE UITZICHT

Met dit voederkastje ga je met een beetje geluk het allerliefste en mooiste uitzicht krijgen. Woon je in een bosrijke omgeving en wil je jouw vader (of jezelf) dit gunnen, hang dit kastje dan vooral op. Eekhoorns weten hem snel te vinden, en blijven wanneer ze er eenmaal lekker gegeten hebben altijd weer terugkeren. www.dewiltfang.nl

Voor de zoete papa

In dit boek staan de allerlekkerste recepten – maar liefst 101 – voor de wildplukkende zoetekauw. Met ingrediënten uit de natuur zijn de lekkerste dingen te maken. Met dit boek geef je niet alleen je vader, maar ook jezelf een cadeau. Als je mag mee-eten natuurlijk. Auteur: Rachel Lambert

VOOR DE DIERENLIEFHEBBER

Egels hebben onze hulp hard nodig. Er is bijna geen leefruimte meer over. Jij (of jouw vader) kunnen ze te hulp schieten door ze een prachtige woning te bieden. Dit egelhuis is ook nog eens erg geschikt voor een tuin waarin honden en katten tijd doorbrengen. Door de lange, uitschuifbare tunnel, kunnen alleen de egels erin en eruit. www.dewiltfang.nl

Papa in het wild

Onze favoriete wildplukkende chef-kok maakte een heerlijk boek. 'Van Boven in het Wild' houdt het perfecte midden tussen een botanische wildplukgids en een kookboek. Wij zijn fan! En als klap op de vuurpijl maakt Yvette ook nog haar eigen gin van haar wildplukooft. Kan het nog beter? De oplettende kijker ziet misschien dat er niet zo heel veel meer in de fles zit. Wat kunnen zeggen? Het is aanrader. www.yvettevanboven.nl

STEUN EN TOEVERLAAT

Planten groeien als een gek rondom vaderdag. In juni zijn de dagen zo lang dat ze er echt vaart in zetten. Plantensteunen bieden uitkomst. Deze vinden wij heel erg mooi. Hij ziet eruit alsof hij er al jaren staat, ook al zet je hem net in de tuin. En als bijkomend voordeel eindigt hij in ronde, veilige bolletjes, zodat je vader (of jij) al wiedend in de border nooit zijn ogen kan bezeren. www.loberon.nl

Mooi buiten eten

Wie zegt dat romantische bloemen alleen voor Moederdag zijn? Wij als tuinmagazine zeker niet. Met dit prachtige kleed dek je de allermooiste midzomertafel. We kwamen er ook achter dat deze zacht genoeg is om onder weg te kruipen. Het is maar net waar je blij van wordt. Aan de prachtige borduursels zal het in ieder geval niet liggen. www.loberon.nl

Stichting NL Bloeit!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.

www.nlbloei.nl

Grote centaurie

Centaurea scabiosa

Ik, grote centaurie, ben een van de aantrekkelijkste bloemen voor in een tuin met wilde planten, met een overvloed aan mooie en grote purperen bloemen in juni, juli en augustus. Ik ben lid van de composietenfamilie (*Asteraceae*) en ben een overblijvende plant met een hoogte van 50 tot 100 cm. Van nature vind je mij vooral in Zuid-Limburg in droge kalkgraslanden. Ik heb dan ook een voorkeur voor een zonnige standplaats op drogere, kalkhoudende tot kalkrijke bodems die voedselarm tot matig voedselrijk zijn. Ik word beschouwd als een kalkindicatorsoort en ben een zeldzame Rode Lijstsoort in Nederland.

Mijn prachtige purperen bloemhoofdjes zijn tamelijk groot en aan de buitenrand zitten nog trompetvormige bloemen. Hierdoor lijken mijn bloemen nog groter en oefenen ze nog meer aantrekkingskracht uit op insecten. Mijn bloemen bevatten nectar en vuilwit stuifmeel en worden graag bezocht door hommels en vlinders. Ook solitaire bijen (zoals groefbijen), zweefvliegen en keversoorten komen op de bloemen af. Mijn uitgebloeide bloemen bevatten grote zaden die erg in trek zijn bij putters. Aan mijn zaden (nootjes) zitten mierenbroodjes die mieren aantrekken. Die zorgen voor verdere verspreiding van de plant. Voor vermeerdering kun je mijn zaden het beste zo vers mogelijk zaaien: in juli en augustus.

Mijn botanische naam *Centaurea* gaat terug naar de Griekse mythologie, naar een centaur die Chiron heette. Deze centaur zou arts zijn geweest en zou de helende eigenschappen van de plant hebben ontdekt. Mijn soort-aanduiding *scabiosa* is een afgeleid van het Latijnse woord *scabies*, wat schurft betekent. Mogelijk houdt dit verband met het ruw aanvoelen van de plant of met medicinaal gebruik bij schurft. Uit mijn stengels, blad en bloemen kan een gele verfstof (onder andere luteoline) worden gewonnen, waarmee wollen en linnen stoffen geleverd kunnen worden.

Voor de siertuin ben ik een zeer aantrekkelijke en sterke plant. Ik bloei uitbundig en langdurig en verdraag ook een wat verruigde vegetatie. In de tuin ben ik bijvoorbeeld goed te combineren met inheemse planten als beemdkroon, wilde marjolein, duifkruid, kleine pimpernel, kattendoorn, zeepkruid, boslathyrus, knoopkruid, gewone margriet, zwarte toorts en sint-janskruid.

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

VOLGENDE MAAND: Boslathyrus (*Lathyrus sylvestris*).

Juni is voor rozen

Er zijn honderden soorten rozen, de een nog mooier en geuriger dan de andere. Het zijn planten die tot de verbeelding spreken door hun lange geschiedenis en de romantische verhalen waarin ze een rol spelen. Het waren immers rozen die Napoleon heel Europa door sjouwde voor zijn minnares Josephine, en het zijn rozen die cadeau worden gedaan als romantisch gebaar. Hoe selecteer je dan een roos die bij jou past, uit al die honderden mogelijkheden? **Anne** en **Helga** hebben er wel een idee bij en helpen je graag.

Helga

“Bij rozen denk ik onwillekeurig niet meteen aan hun fraaie bloemen of zalige geuren, maar aan de bottels! In de straat waar wij vroeger woonden, stonden enkele seniorenwoningen, waaromheen heel wat rozenstruiken stonden. Het waren goede plekken om je achter te verstoppen. Maar zodra de bottels verschenen, was het voor ons kinderen pas echt feest! Nadat enkele bottels in de pvc-buizen door de straat waren geschoten (sorry!), namen we ook nog ruim genoeg vruchten meer naar huis, zodat mijn moeder er vervolgens een heerlijke rozenbotteljam van kon maken.

Wil je ook jaarlijks zo’n rozenbottel-feestje, dan zit je natuurlijk altijd goed met een hondsroos (*Rosa canina*). Vogels zijn trouwens ook gek op de rode, eivormige bottels, dus voor een diervriendelijke heg is deze struik met witte tot bleekroze bloemen een uitstekende keuze.

Voor een hippe soort met enkelvoudige, roze bloemen die een overvloed aan smakelijke bottels levert, is *Rosa* ‘Dagmar Hastrup’ een topper. Bottels eten van een roos waarvan je zeker weet dat die onbespoten is, smaakt toch net nóg wat lekkerder.”

Rosa ‘Dagmar Hastrup’.

Rosa ‘Dagmar Hastrup’ draagt veel prachtige én smakelijke bottels.

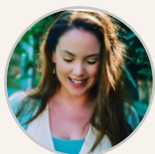

Rosa 'Theo Clevers'

Rosa 'Checkmate'

Anne

"Mijn tuin staat vol met rozen. Ik val persoonlijk als een blok voor grote trossen rozige rozen die natuurlijk ogen. Ik heb een klein rozenlaantje naast mijn tuinpad. Hier staan stamrozen van 'The Fairy'. Deze is loeistek, is zelden ziek, heeft de mooiste kleur en doordat ik voor stamrozen heb gekozen komen ze prachtig boven mijn tuinhokje uit, en kon ik ze onder-beplanten. Zo bloeit er vanaf januari tot en met november iets onder mijn rozen. Sneeuwroem, Japanse anemonen, cammassia, en geranium 'Rozanne' zorgen opeenvolgend voor een prachtige bloei, en dat alles onder die roze toef rozen. Het enige wat aan te merken valt op 'The Fairy' is haar gebrek aan een lekkere geur. Maar dat vergeef ik haar graag. Voor geur kweek ik dan weer de befaamde apothekersroos (*Rosa gallica*). Haar parfum is niet te evenaren in juni. De kleur is prachtig diep bordeaux en de plant is zo sterk dat ze het al jaren pikt in mijn kippenren te staan, waar ze om de zoveel tijd half opgegraven wordt.

Voor de mooiste roos in een kleur die alleen te beschrijven valt als perzik, abrikoos én zalm raad ik je graag Rosa 'Checkmate' aan. Dit is een klimmer die naast deze geweldige kleur, een weergaloze geur heeft.

Als laatste tip ik graag Rosa 'Theo Clevers'. Deze roos is niet voor niets genoemd naar een beroemde ijsmaker. De smaak is namelijk geweldig, en ik gebruik hem graag om zoetige desserts mee te maken."

Rosa 'The Fairy'

Rozen kopen

Onze favoriete rozenkweker is De Bierkreek. Ze hebben het mooiste, sterkste aanbod en zijn de enige biologische kweker in de verre omgeving. Zeker wanneer je van plan bent blaadjes en bottels te oogsten om te eten, is het fijn als je planten onbespoten zijn. De vraag naar biologisch plantgoed bij onze favoriete kweker is zo groot, dat er inmiddels zelfs wachtlijsten bestaan

voor sommige rozen. Wees echter niet teleurgesteld als jouw favoriete roos er (tijdelijk) niet is, want er zijn zoveel soorten dat er altijd wel goed alternatief te vinden is, zoals de struikroos 'Lovely Fairy', de klimroos 'Peach Melba' of de rambler 'Amalia Falls'.

En een reminder voor abonnees: bij het februari-nummer van *Gardeners' World* kreeg je een speciale kortingscode. Die is nog steeds geldig! www.bierkreek.nl

Klein budget, grote oogst

Deel 2

In dit tweede deel van de nieuwe zesdelige serie laat moestuinexpert **Sally Nex** zien hoe je meer uit je moestuin haalt en tot in de herfst kunt blijven oogsten.

De zon staat hoog aan de hemel, je kunt bijna tot je naar bed gaat tuinieren en nergens ter wereld is het nu zo fijn als in je moestuin. Alles wat je in de lente hebt gezaaid, begint rijp te worden en de eerste oogsten van het seizoen belanden eindelijk op je bord. Nu het tuinseizoen in de hoogste versnelling komt, kan je maandelijkse rondje

tuincentrum echter flink uit de hand lopen als je niet extra oppast – vooral nu de prijzen overal flink gestegen zijn. Maar daarom hoeft je het nog niet te laten.

Deze maand laten we je zien hoe je met nieuwe verhoogde bedden en bakken meer groenten kunt kweken – maar de prijs die jij (en de planeet) ervoor betaalt is een stuk

lager vergeleken met wanneer je gloed-nieuwe spullen koopt.

Oude, ongewenste materialen upcyclen of een andere bestemming geven helpt de ecologische voetafdruk van je tuin zo laag mogelijk te houden, terwijl jij voor een habbekrats een nieuwe moestuin, en overheerlijke groente en fruit krijgt.

Begin je nieuwe aardappelen op te graven als je ze nodig hebt. Later geoogste aardappelen zullen nog groter zijn.

“Alles wat je in de lente hebt gezaaid, begint rijp te worden en de eerste oogsten van het seizoen belanden eindelijk op je bord.”

Klaar om te oogsten

Als de eerste beboterde nieuwe aardappelen en zoete tuinboontjes uit de tuin op je bord liggen, weet je dat de zomer echt begonnen is.

Begin vanaf zo'n tien weken na het poten geleidelijk je nieuwe aardappelen op te graven. Meestal bloeien ze dan; naarmate de bloemen op de resterende planten verwelken in de komende weken, worden de oogsten groter. Je kunt testen hoe groot de aardappelen zijn door je vingers naast de plant in de grond te steken. Tuinbonen zijn rijp als je bonen kunt voelen opzwellen in de peulen.

Oogst rode bieten die niet groter zijn dan pingpongballen en knip babyleafsla en eenjarige kruiden als ze 10 cm zijn. Je hoeft niets weg te gooien: verwerk krullerige erwten-scheuten en bietenblaadjes in salades of maak een bijzonder bijgerecht van in boter geblancheerde tuinboontoppen.

Boven: Begin pronkbonen te oogsten onderaan de plant, waar de eerste peulen rijpen.

Rechts: Tuinbonen blijven langer vers als je ze in hun peul laat zitten tot je ze gaat eten.

Nu zaaien

Het is verleidelijk om op de bank te ploffen na de zaaispurt in het voorjaar. Maar als je nu stopt, kijk je over een paar weken, als je alles geoogst hebt, weer tegen een vrijwel lege moestuin aan. Werk in je moestuin alsof je een estafette loopt en elke nieuwe golf gewassen het naadloos overneemt van de vorige, met precies de juiste hoeveelheden, zodat niets verloren gaat.

Zaai aan het begin van elke maand opnieuw kleine beetjes (een halve rij is meestal meer dan genoeg) snelgroeiende sla, rucola, rode biet, spinazie en zomerwortelen. Zaai deze maand ook een tweede ronde snijbiet, mini-sperziebonen en sugarsnaps in potten in een koude kas. Als wat je in de lente hebt gezaaid klaar is, kunnen nieuwe, jonge planten het stokje overnemen en je tot in de herfst van groente voorzien.

FOTO'S: JASON INGRAM

Gebruik gerust heel veel bladeren van volwassen smeewortelplanten om mest te maken. Ze groeien snel weer aan.

Zaai wortelen in juni en juli om in de late zomer en vroege herfst te oogsten.

Vooruit plannen

Synthetische meststoffen zijn slecht voor de planeet, omdat er enorm veel broeikasgassen vrijkomen bij de productie ervan. Zelfs biologische mest zit vaak in plastic flessen die moeilijk te recycleren zijn. Maak dus in plaats daarvan gratis je eigen milieuvriendelijke mest.

Prop smeewortel (voor tomaten en andere vruchtdragende gewassen) of brandnetels (voor bladgroenten zoals sla) in emmers, bedek met water, doe er een deksel op en laat het geheel zes weken trekken. Giet af en verdun tot de vloeistof de kleur heeft van slappe thee voordat je gewassen in potten of kassen ermee begiet. Hoe je dit stap voor stap doet, lees je op p. 103.

Gebruik geen plastic kweekzakken voor tomaten, komkommers, meloenen en paprika's. Maak in plaats daarvan zakken van afbreekbare jute koffie-, cacao- of weipoederzakken, die online voor een paar euro te koop zijn. Naai de opening dicht met tuingaren en maak een of twee sneden waar je planten in kunt zetten. Vul de zak met zelfgemaakte potgrond of turfrijke universele potgrond en zet er planten in.

Doe het zelf: verhoogd bed

Deze simpele verhoogde bedden maak je makkelijk van tweedehands hout – vul ze met potgrond en tuinaarde en je kunt meteen aan de slag met het kweken van groente.

Gebruikt steigerhout, dat je online en bij houthandels kunt kopen, is precies breed genoeg om stevige verhoogde bedden van te maken. Het hout is gewoonlijk onbehandeld (dus geen nare chemicaliën of energieslurpende hittebehandeling) en vrij dik, dus ze gaan zo'n vijf jaar mee voor ze beginnen te rotten en aan vervanging toe zijn. Steigerhout begint echter wel duurder te worden, nu meer mensen ontdekken hoe handig het is. Alternatieven zijn bijvoorbeeld gerecyclede vlonders en oude vloerplanken.

1 Zaag je planken op lengte. Ons bed was 1 m², maar pas je bed aan aan de ruimte die je hebt. Bij een breedte van maximaal 1,2 m is het midden van het bed makkelijk bereikbaar.

2 Maak vier hoekpalen van stevig hout, 10 cm langer dan de breedte van de planken en aan één einde in een punt gezaagd. Schroef de planken vast aan de hoekpalen voor een rechthoek.

3 Sla met een hamer de poten voorzichtig in de grond en controleer of het bed waterpas staat.

4 Leg karton op de bodem tegen onkruid. Laat de stukken karton elkaar een paar centimeter overlappen, zodat er geen gaten zijn.

5 Vul de bak half om half met tuinaarde en potgrond of goed verteerde stalmest en je nieuwe groentebed is klaar voor gebruik!

Andere besparende en eco-vriendelijke projecten

■ Maak plantenbakken van spullen die je weggooit.

Met een beetje fantasie kun je overal groente in kweken. Fleur verroeste kruiwagens, oude broodtrommels en zelfs ladekasten op met een lik verf en vul ze dan met potgrond en planten. Inboedels die worden verkocht na

faillissementen herbergen allerlei schatten die je voor een schijntje een nieuwe bestemming kunt geven. Of zet bijvoorbeeld bij elkaar passende theebussen voor het keukenraam en vul ze met kruiden of sla.

■ Maak aardbeienbakken.

Maak een bak door twee pallets

doormidden te zagen en aan elkaar te schroeven. Bekleed met jute of oude potgrondzakken waarin je gaten prikt voor de afwatering. Vul met potgrond en voeg gaandeweg planten toe: laat bladeren door de openingen naar buiten steken, zodat er een muur van aardbeien ontstaat.

■ Omzoom bedden met dakpannen.

Ga op zoek naar tweedehands platte, keramische dakpannen. Bevestig ze op planken (zodat ze rechtop en gelijkmatig blijven), veranker ze in de grond en je hebt een mooie, duurzame omzoming van je groentebedden.

WIN!

Je kan deze mooie trimmer
t.w.v 319 euro winnen. Ga naar
gardenersworldmagazine.nl/

EGO

EGO

Als redactie worden wij blij van duurzame producten die ons leven makkelijker maken. Zonder dieseldampen en herrie aan de slag met het maaien van gras en wat wildere begroeiing geeft ons weer tijd om bloemen te zaaien en groente te oogsten. Deze grastrimmer van EGO die op accu werkt is zo'n product. Zelfs hardnekkige oude bramen bleken bij het testen geen probleem. De zware accu maakt dat het dragen van een band – meegeleverd – wel handig is. Je werkt dan comfortabel en lang door.

De nieuwste innovatie van EGO werkt met sensoren die de lengte van het maaibraad controleren en automatisch op de juiste lengte houden. Hierdoor is het op de grond stoten van de maaikop niet meer nodig. In combinatie met het gepatenteerde Powerload™ van EGO, is zelfs het herladen van het maaibraad eenvoudig. Ideaal dus!

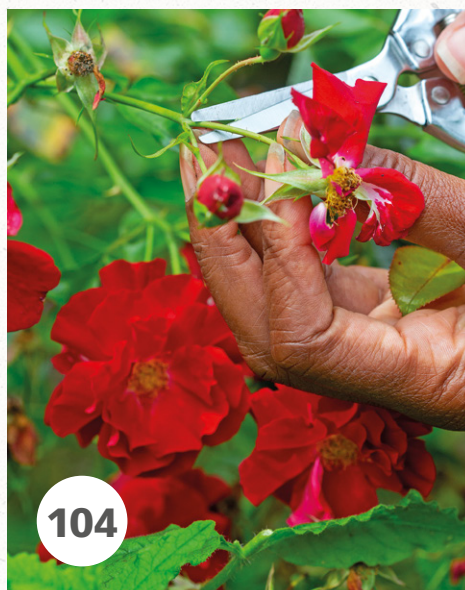

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

103

104

Deze maand

- 100 Monty's maand**
Monty plant canna's en zaait radijsjes.
- 103 De basis**
Maak plantenmest van smeerwortel.
- 104 Bloemen in juni**
Kop rozen en stek clematissen.
- 106 Groente en fruit**
Dun spinazie uit en bescherm frambozen.
- 108 In de kas**
Stek vorstgevoelige vaste planten en leid tomaten.
- 110 Algemene tuintaken**
Zet exoten buiten en zaai *Lathyrus*.

106

108

110

Vingerhoedskruid zaait zichzelf uit, maar door zaad van de beste planten te oogsten en op te kweken, kun je hun indrukwekkende effect nog versterken.

Monty's maand

Met juni breekt de mooiste tijd aan. De tuin is weelderig en vol en de dagen zijn zo lang dat ze bijna naadloos in elkaar overgaan. Maar het kan nóg mooier. Ik ben dol op vingerhoedskruid en we kweken er elk jaar honderden op uit zaad. Ze zijn tweejarig. In hun eerste groeiseizoen maken ze (in theorie) bladeren en wortels aan en in het tweede seizoen hun bloeikolf, waarna ze duizenden zaden rondstrooien en afsterven. In de praktijk gedragen ze zich echter regelmatig als kort levende vaste planten, die drie jaar

of langer meegaan en vaak pas na twee jaar bloeien.

Juni is hun seizoen, dus ik koop altijd bloeiende planten met de mooiste kleuren om onze eigen voorraad aan te vullen en plant ze waar ze het liefst staan: in lichte, gevlekte schaduw. Van deze gekochte planten oogst ik zaad, waaruit ik zaailingen opkweek. Mijn tuin komt dus steeds voller te staan met het allermooiste wat vingerhoedskruid te bieden heeft, en in het midden van juni is dat het allermooiste van het leven.

Plant canna's in borders

Canna's zijn een belangrijk onderdeel van de Jewel Garden geworden. Bijna zonder dat we er iets aan deden, trouwens. We begonnen met zes canna's en planten er nu minstens vijf keer zoveel uit.

Dat is alleen maar goed, want canna's geven een border iets luxueus en exotisch en zijn toch opmerkelijk probleemloze planten. Maar ze zijn wel vorstgevoelig en moeten dus de hele winter op een

vorstvrije plek staan. Wij zetten ze in een koele kas en geven ze om de paar weken water.

In april harden we ze buiten op een beschutte plek af en als het risico op vorst voorbij is, planten we ze uit in de tuin. Alle canna's houden van veel vocht en veel voeding, en onze kleiachtige leemgrond is ideaal. De meeste worden zo'n twee meter of hoger (de *Canna* 'Australia' twee keer zo hoog) en de

combinatie van felgekleurde, flamboyante bloemen en grote, opvallende bladeren maken canna's tot enorm spectaculaire planten. De meeste canna's maken per seizoen drie of vier bloemaren. Meestal maken ze bloemen na het zevende blad en als ze na het vierde of vijfde blad stoppen met groeien, is dat een duidelijk teken dat ze voeding nodig hebben. Idealiter krijgen ze wekelijks vloeibare zeewiermest.

Canna's gaan perfect samen met vaste planten die in juni en juli op hun top zijn en bloeien tot in de vroege herfst door.

Wat schaduw van andere gewassen voorkomt dat radijzen uitdrogen.

Oogst radijzen als ze klein zijn, want ze worden snel houtig.

Zaai radijszaad tussen rijen

Radijzen zijn het ideale tussenge-was. Dat wil zeggen dat je ze kunt zaaien, kweken en oogsten in de ruimte tussen bijvoorbeeld rijen aardappelen of pastinaken. En dat je ze hebt geoogst en gegeten voordat die ruimte wordt overschaduwd door de veel langzamer groeiende gewassen waar ze naast staan. Zo wordt de beschikbare grond natuurlijk optimaal benut. Dat radijzen hier geschikt voor zijn, komt doordat ze

het snelst groeien en rijpen van alle groentezaden: zo'n 5-6 weken na het zaaien kun je ze al oogsten.

Maar radijzen zijn sowieso heerlijk en ik heb geen excuus nodig om ze te kweken. Hun pittige smaak en waterige, maar knapperige bite combineert perfect met een beetje roomboter en zout, misschien wat parmaham en een droge, witte wijn in de buitenlucht op een warme juni-avond.

CLEMATIS

Zomerbloeiende clematissen zien er indrukwekkend uit wanneer je ze als een zuil van kleur tegen een steun laat groeien. De eenvoudigste manier om dit effect te bereiken, is ze langs een structuur van bonenstaken te leiden. Omdat clematissen deze maand hard groeien, moet je nieuwe uitlopers aan de staken binden tot ze zichzelf eromheen slingeren.

Clematissen variëren in grootte en groeikracht, dus pas de maat van je steun aan de plant aan.

Checklist

- ☐ Bind losse stengels van klimrozen aan en geef ze steun.
- ☐ Neem scheutstekken van pelargoniums.
- ☐ Snoei vaste planten zoals zonnekruid en guldenroede tot maximaal de helft terug om ze robuuster te maken.
- ☐ Plant vorstgevoelige groentegewassen zoals suikermais en sperziebonen uit.

Smeewortel is rijk aan kalium en dus ideaal voor bloemen en vruchten zoals tomaten.

Maak plantenmest van smeewortel

Je kunt je eigen vloeibare plantenmest maken van smeewortelblaadjes, die vol kalium, stikstof en andere micro-nutriënten zitten. Smeewortel is een sterke, hoge plant met veel blad, die in de zomer roze en paarse bloemen produceert. De bladeren zijn harig, dus als je ze vastpakt, is het verstandig handschoenen te dragen. Smeewortel groeit makkelijk in een hoekje in je moestuin, maar kies de steriele variëteit 'Bocking 14', zodat je tuin niet overwoekerd raakt. Je kunt dit ook doen met brandnetels, maar smeewortel bevat de meeste voedingsstoffen.

Op deze manier mest maken is makkelijk en het stinkt niet, al zul je het wel ruiken als je het aan water toevoegt. Het opvangen van het donkere vocht uit de bladeren in een pot neemt een paar weken in beslag. Dat vocht is je geconcentreerde voeding. De meeste vruchten, groenten en bloeiende planten kun je wekelijks een mengsel van 50 ml concentraat op 1 l water geven.

STAP VOOR STAP Plantenmest maken van smeewortel

1 Leg je spullen klaar: een grote plastic fles, smeewortelbladeren, een tak of stok, een schaar of gekarteld keukenmes en een stevige jampot met brede opening.

2 Knip met een schaar de onderkant van de fles af. Doe de dop open en zet de fles op zijn kop, zodat je een lange trechter hebt.

3 Neem handenvol smeewortelbladeren en stop ze in de fles, kneus ze en duw ze dan met de houten lat omlaag.

4 Hang de fles met de dopkant naar beneden in de pot. Zet niet in direct zonlicht en bedek de bovenkant als het regent.

TIP

Er is nog tijd om nog wat winterharde eenjarigen zoals goudsboemen en amandelroosjes te zaaien. Zaai in de vollegrond op een zonnige, onkruidvrije plek.

Kop rozen

Knip regelmatig verwelkte bloemen af, zodat je rozen langer bloeien. Gebruik een lichte schaar of een schaar met smalle punt om bloemen in de struik of klimplant goed te kunnen bereiken.

Snij de bloem af waar hij aan de stengel groeit. Als je alleen de blaadjes wegtrekt, vormt het bloemhoofd een rozenbottel, waardoor de bloei vertraagt. Dit is een makkelijk, rustig klusje waarbij je kunt genieten van de geurende variëteiten.

Haal het hele bloemhoofd weg, net boven de volgende bladoksel.

SNELLE oplossingen

Bind verwilde uitlopers van kamperfoelie aan met zacht, rubberen binddraad. Zo bescherm je de stengels en voorkom je beschadiging.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM.
LOCATIE: 51 THE CHASE, LONDON SW4

Plant perkplanten even diep als ze in hun pot stonden.

Geef planten in potten voeding

Voeg vloeibare voeding toe aan de gieter om je potplanten in topconditie te houden. De meeste soorten potgrond raken na een paar weken uitgeput, dus planten in potten en hangmanden knappen op van vloeibare mest.

Check de gebruiksaanwijzing voor de verhoudingen en doe de juiste hoe-

veelheid concentraat in de gieter. Voeg water toe en roer. Geef de planten langzaam water, zodat de potgrond goed nat kan worden rond de wortels en het water niet meteen langs de zijkant uit de pot vloeit. Wekelijks bemesten wanneer de potgrond licht vochtig is, geeft de beste resultaten.

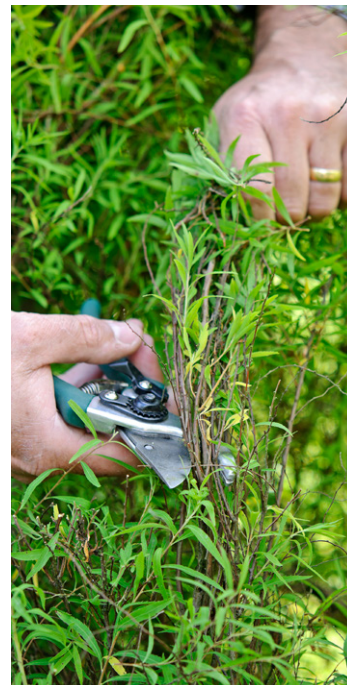

Geef wekelijks vloeibare mest voor gezonde planten in potten.

Vul gaten op met perkgoed

Vul gaten in je borders op met vorstgevoelige perkplanten. Haal verwelkende bloemen of vergelende blaadjes weg en geef de planten een dompelbadje voor je ze plant.

Bewerk de grond voor door het oppervlak los te maken en onkruid te wieden. Strooi wat mestkorrels of rozenmest op de aarde en hark deze erdoorheen. Tik de planten uit hun potten en maak vastgegroeide wortels los. Plant ze met een schepje en druk de grond aan. Zorg dat de potgrond op dezelfde hoogte is als het oppervlak van de vollegrond. Geef water.

Snoei spirea meteen na de bloei terug tot een nieuw paar knoppen.

Snoei voorjaars-bloeiende heesters

Dun de stengels van voorjaarsbloeiende heesters zoals spirea's nu uit om ruimte te maken voor nieuwe uitlopers die volgend jaar bloeien. Snoei hele uitlopers terug tot zo dicht mogelijk bij de voet.

Snij de stengels af bij een knop. Verwijder ongeveer een derde van de oudste stengels. Trek de gesnoei de stengels voorzichtig uit de heester, zodat je de resterende takken niet breekt. Hierdoor ziet de heester er luchtiger uit. Je kunt ook jonge uitlopers terugknippen om de plant te fatsoeneren.

STAP VOOR STAP Clematis stekken

Vermeerder clematissen door zomerstekken van deze bloeiende klimmers te nemen. Knip de nieuwe, lange uitlopers van je clematis en stop ze meteen in een natte plastic zak, zodat ze vers blijven – anders verwelken ze snel.

In de kweekbak krijgen clematisstekken vaak eerst uitlopers en daarna, in de loop van een paar weken, wortels. Waarschijnlijk moet je ze een paar keer verpotten voor je ze in de tuin kunt uitplanten.

1 Kies lange, sterke, nieuwe stengels van dit jaar en verwijder het jongste, flexibele stuk bovenaan. Knip net boven een bladpaar en knip de stengel bij tot 6-7 cm.

2 Verminder het aantal blaadjes tot één per bladsteel. Dat maakt de stek minder topzwaar, makkelijker te hanteren in de kweekbak en zorgt dat de stek beter wortelt.

3 Zet de stek langs de rand van een pot gevuld met potgrond en veel scherp zand of perliet. Steek de stek voorzichtig in de grond tot aan de bladoksel.

4 Geef alle potten een label en zet ze in een afgedekte kweekbak of grote plastic zak zodat ze vochtig blijven. Houd de temperatuur op een aangename 18°C en zorg dat de stekken niet in de zon staan. Open de zak of kweekbak regelmatig om schimmelziekten te voorkomen.

Checklist

- ☐ Verwijder ziek blad van rozenstruiken.
- ☐ Geef *Lathyrus* ruim water bij droog weer.
- ☐ Haal groepjes voorjaars-bloeiende vaste planten uit de grond en deel ze.
- ☐ Snoei de groenblijvende *Clematis armandii* na de bloei weer in vorm.
- ☐ Geef vaste planten die in de late zomer en herfst bloeien plantensteunen.

Plant hosta's in de schaduw

Zoek een plekje in de schaduw voor een nieuwe hosta. Hosta's gedijen in humusrijke, vochtvasthoudende grond. Maak een gat, giet er water in en hark er compost of goed verteerde stalmest doorheen. Maak de wortelkluit goed nat voor het planten, haal de plant uit de pot, maak de wortels los en zet de plant stevig in de grond.

Geef water en bescherm de plant tegen slakken, bijvoorbeeld met knoflookspray en door de slakken regelmatig met de hand weg te halen. Mogelijk bloeit de hosta deze zomer al, maar als je de bloemen verwijdert, zal de plant volgend jaar uitbundiger bloeien.

Maak de wortels los zodat ze zich uitspreiden en de plant een stevige basis geven.

Zet Oost-Indische kers tussen je groenten

Plant of zaai Oost-Indische kers tussen je bonen en bladgroenten om zwarte bonenluis weg te lokken. De luizen storten zich als het goed is op de Oost-Indische kers, terwijl de bonen doorgroeien. De oranje en rode bloemen trekken ook nog eens veel bestuivers aan.

Houd zwarte bonenluis op Oost-Indische kers onder controle door de ergst aangetaste blaadjes weg te knippen. De nieuwe uitlopers zijn een smakelijke toevoeging aan een salade, net als de bloemen, die dezelfde pittige smaak hebben en elke zomermaaktijd opvullend zijn.

Plant jonge Oost-Indische kers zó, dat de wortelhals op gelijke hoogte met de grond is. Druk aan en geef royaal water.

STAP VOOR STAP Dun spinazie uit

Dun zaailingen van spinazie uit zodat de planten sterker worden en je er de hele zomer van kunt plukken. Gooi de uitgedunde zaailingen niet weg, maar was ze en verwerk ze met wortel en al in een salade. De overblijvende planten herstellen en groeien snel. Pluk regelmatig blaadjes vanaf de buitenkant.

1 Bepaal welke zaailingen in de rij het sterkst zijn en laat die staan als er genoeg ruimte is, maar zorg hoe dan ook dat de planten gelijkmatig verspreid zijn.

2 Laat 7-10 cm ruimte tussen planten door met de ene hand de aarde rond de plant die je wilt houden aan te drukken en met de andere hand ongewenste zaailingen eruit te trekken.

3 Druk de aarde rond de overgebleven planten aan en geef de rij vervolgens water. Zo verminder je de stress op de wortels en klinkt de aarde die tijdens het proces verstoord is weer in.

Courgettes geven een overvloedige oogst – aan twee of drie planten heb je genoeg.

Plant courgettes

Plant courgettes en zomerpompoeën nu de grond warm is. Doe organisch materiaal en een handje mestkorrels in het plantgat. Plant geen kleine zaailingen uit, want die kunnen tot op de grond worden verorberd door hongerige slakken.

Kies een plant met minstens één paar echte blaadjes en een stengel die bij de voet een beetje verhard is. Geef elke plant een vierkante meter ruimte. Over een maand zou je van elke plant minstens twee of drie courgettes per week moeten kunnen oogsten.

20
MINUTEN
OVER

Je kunt kruiden zoals dille, kervel, koriander en peterselie nu nog steeds ter plaatse zaaien. Kies een open, zonnig stuk grond die goed vocht vasthoudt. Geef zaailingen water zodra ze opkomen om schade door de aardvlo te voorkomen.

Checklist

- ☐ Pluk aardbeien bij het steeltje, zodat je de vruchten niet beschadigt.
- ☐ Zaai rode biet, radijs en sla voor een ononderbroken oogst.
- ☐ Oogst erwten voordat de peulen beginnen te verschrompelen.
- ☐ Wied onkruid tussen rijen gewassen met een schop, of met de hand als het erg dicht bij je groenten groeit.
- ☐ Bescherm blauwe bessen met netten tegen vogels.

Zet paarse spruitbroccoli 50-60 cm uit elkaar en geef royaal water.

Plant spruitbroccoli

Plant paarse spruitbroccoli uit, zodat je komend voorjaar een heerlijke oogst hebt.

Druk de grond eerst aan en plant vervolgens de spruitbroccoli diep – de stengel kan worden begraven tot het eerste bladpaar of, als die zijn

weggeknipt, daarboven. Dat helpt om de stengel dikker te maken, zodat hij deze hoge, topzware planten kan dragen. Bescherm tegen naaktslakken en bedek met fijnmazige netten om te voorkomen dat vlinders, koolvliegen en duiven je planten vernielen.

Bescherm frambozen met een net

Bescherm rijpe zomerframbozen met een net met mazen van 18-20 mm tegen vogels, die een hele plant in een mum van tijd kunnen leeghalen. Maak het net goed vast aan de grond, zodat er geen nieuwsgierige jonge vogels onderdoor kunnen en verstrikt raken.

Maak bamboestokken vast aan de onderkant, zodat je het net makkelijk kunt oprollen en bij het fruit kunt. Vogels lijken herfstframbozen en gele cultivars minder lekker te vinden.

Controleer elke dag of er geen vogels in je net verstrikt zitten.

Zaai sperziebonen

Als je nu nog wat sperziebonen zaait, heb je straks nog een welkome oogst van late bonen. Zowel klimmende sperziebonen als stamvariëteiten groeien tot in de herfst goed bij lagere temperaturen.

Zaai elk zaadje afzonderlijk zo'n 5 cm diep in voorbereide grond en geef goed water. Muizen hebben het als het goed is te druk om zich te bemoeien met de zaden, maar als ze toch een probleem zijn, kun je zaaien in modules en de zaailingen later deze maand uitplanten.

Voeg goed verteerde compost toe aan de grond voordat je sperziebonen zaait.

Je kunt tot september elke twee weken slazaad zaaien.

Gemengde sla oogsten

Pluk zachte slablaadjes met de hand. Ga met je handen door de bladgewassen en pluk de buitenste blaadjes zo laag mogelijk, zodat de planten vanuit het hart blijven groeien. Dit is tijdrovend, maar verreweg de beste manier om je gewassen langer productief te houden.

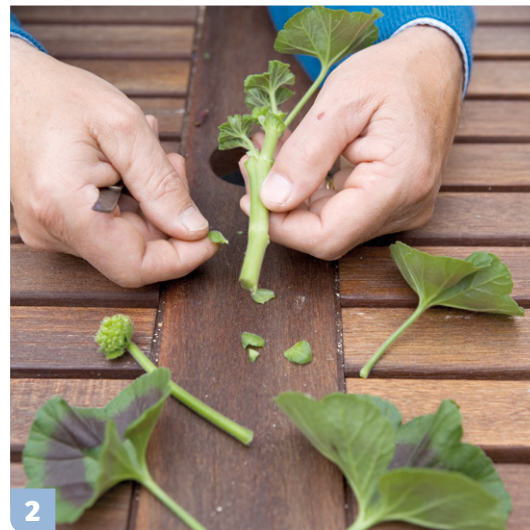
Wil je het sneller doen, knip dan een heleboel blaadjes tegelijk af met een schaar. Als je niet te laag knipt, groeien er vanuit de wortelhals nieuwe blaadjes. Maar de stompjes die je achterlaat, verwelken en maken de planten kwetsbaar voor schimmelziekte.

STAP VOOR STAP Vorstgevoelige vaste planten stekken

Vermeerder je bloeiende planten door stekken te nemen. Stekken van vorstgevoelige, vlezig, vaste planten zoals pelargoniums wortelen snel in deze tijd van het jaar.

Geef de stekken als je ze geplant hebt water, zet ze uit het directe zonlicht op een werkbank en geef pas weer water als je tekenen van groei ziet. Binnen een maand wortelen ze en ruim voor het eind van de zomer kun je ze verpotten of uitplanten.

- 1** Kies sterke, gezonde scheuten die niet bloeien of knijp de bloem eruit. Snij de stengel net boven een knop af, zodat de moederplant van daaruit kan uitlopen.
- 2** Verwijder met een scherp mes de onderste blaadjes en het driehoekige omhulsel of steunblaadje van elke bladknop. Laat bovenaan één bladpaar zitten.
- 3** Doop het afgesneden uiteinde in stekpoeder. Daardoor krijgen de plantencellen meteen toegang tot het hormoon dat de plant van nature produceert om het wortelen te stimuleren.
- 4** Maak gaten langs de rand van een pot met potgrond en scherp zand. Steek de stekken in de gaten tot net onder het resterende bladpaar en druk de grond aan.

Checklist

- ☐ Maak de vloer van de kas op erg warme dagen nat.
- ☐ Bestrijd witte vlieg en spintmijt met natuurlijke vijanden, zoals sluipwespen en roofkevers.
- ☐ Zorg voor schaduw en zet ramen en deuren open bij warm weer.
- ☐ Geef vruchtdragende en bloeiende planten wekelijks vloeibare tomatenmest.
- ☐ Controleer elke ochtend of avond of je potplanten water nodig hebben.

Verdeel de border in je kas in stukken en kweek kleine hoeveelheden sla.

Zaai sla in vierkante vakken

Leg bamboestokken op de aarde in de kas, of gebruik een strak gespannen touw om vierkante vakken te markeren. Kweek hierin sla en kruiden in plaats van in rijen.

Druk de aarde in elk vak aan, geef ruim water en zaai snelgroeiende bladgewassen zoals sla, veldsla, koriander, dille, rucola en mosterd.

Zeeff een laagje aarde over de zaadjes, druk voorzichtig aan en wacht tot het zaad ontkiemt. Als je een vak geoogst hebt, bewerk je het weer voor en zaai je opnieuw.

**20
MINUTEN
OVER**

Pot eenjarige trayplantjes op en laat ze een week of twee groeien in de kas voordat je ze buiten uitplant. Grotere planten zijn beter bestand tegen plagen of windiger weer.

Bind meloenen aan en steun ze

Zorg dat verticaal geleide meloenplanten hun zware vruchten kunnen dragen. Meloenen houden zich met hechtranken vast aan steunen, maar dat is niet genoeg om deze zware vruchten te kunnen dragen.

Bind de stengels aan waaraan je vruchten wilt laten groeien en haal eventuele zijscheuten weg. Zolang de plant stabiel groeit, zal hij diep wortelen en zo het vocht en de voedingsstoffen opnemen die nodig zijn voor een heerlijk zoete oogst.

Bind meloenstengels met tuindraad aan hun steunen vast.

TIP

Tik tegen de bloemtrossen van tomatenplanten, of schud ze, zodat er stuifmeel vrijkomt. Dat is goed voor de bestuiving en de vruchtzetting. Doe dit dagelijks.

Leid de planten langs touw en kweek meer tomaten in een kleine ruimte.

Leid tomaten

Blijf stamtomen langs hun stokken of touwen leiden. Steun de hoofdstengel door deze rond het touw – dat onder en boven de plant stevig is vastgemaakt – te wikkelen. Als je de plant met stokken steunt, bind de stengel daar dan tijdens de groei om de 30 cm aan vast. Haal zijscheuten

die ontstaan in de oksel tussen de hoofdstengel en zijtakken weg ('dieven') zodat alle energie naar de vruchtdragende takken gaat.

Laat de groeitop intact, maar als je die per ongeluk eraf knijpt, bind dan de volgende dominante zijscheut aan zodat die het kan overnemen.

Regelmatige verzorging houdt je planten gezond.

Houd kamerplanten in vorm

Geef je kamerplanten een make-over door regelmatig dode en verwelkende blaadjes, oude bloemhoofden en beschadigde delen weg te knippen. Gebruik een scherp mes of scherpe schaar. Snoei zwakke en sprietige stengels terug tot een klein stukje boven een knop, zodat de plant vervolgens weer krachtig uitloopt.

Ondersteun de bladeren voorzichtig met je hand en verwijder met een zachte doek stof van het oppervlak, zodat het licht de plantencellen beter kan bereiken. Geef de planten vloeibare zeewiermest volgens de aanwijzingen van de fabrikant.

Behoeftige planten voeding geven

Kijk of planten bladeren hebben die geel worden tussen de nerven. Dat is een duidelijk teken dat de planten voeding nodig hebben en komt vaak voor op het hoogtepunt van het groeiseizoen, als de potgrond is uitgeput.

Bladvoeding in een plantspuit met lauw water is een snelle oplossing. Strooi mestkorrels op de potgrond om de plant voor een paar weken van voeding te voorzien. Alle nieuwe groei blijft groen en gezond als je wekelijks vloeibare mest aan de gieter toevoegt.

Vergeeld blad is een teken dat deze tomatenplant magnesium tekort komt.

Snoei buxushagen

Pak je heggenchaar en geef buxushagen een knipbeurt. Kies een droge, bewolkte dag uit – dan hebben de buxussen de minste stress – en snoei de hagen licht, zodat ze beter bestand blijven tegen de verwoestende buxusschimmel en buxusrups. Hou het lemmet parallel aan het oppervlak dat je snoeit en check regelmatig van een afstand of je in een rechte lijn hebt gesnoeid. Je kunt daarvoor ook een strakgespannen touw als leidraad gebruiken. Gooi het snoeisel in de compostbak.

Snoei buxushagen in vorm, zodat ze er de hele zomer netjes uitzien.

Laat vorstgevoelige exotische planten, zoals deze *Aeonium*, voorzichtig wennen aan de omstandigheden buiten.

Zet exotische planten buiten

Haal potten met vorstgevoelige exotische planten uit hun winterverblijf en zet ze buiten op het terras. Verwijder eventuele dode blaadjes of

uitgebloeide bloemen en laat ze geleidelijk wennen aan de volle zon. Zet ze de eerste twee weken op een plek die op het heetst van de dag

beschut is, tot ze gewend zijn aan het extra licht. Houd planten die de voorkeur geven aan schaduw uiterst uit de volle zon.

Zaai tot half juni nog *Lathyrus* in de vollegrond voor een late bloei.

Zaai nu nog *Lathyrus* in de vollegrond

Het is nog niet te laat! Tot half juni kun je nog *Lathyrus* zaaien. Als alles meezit, kun je dan in augustus nog genieten van zijn prachtige, geurende bloemen. Voorzaaien hoeft niet, de zaden kunnen rechtstreeks de vollegrond in.

Week de zaden een nachtje voor het zaaien voor om ze te helpen sneller te ontkiemen. Stop ze dan in de grond en geef water. Houd de grond vochtig (zeker als het erg droog is) tot de zaailingen verschijnen. Pluk zodra de plant bloeit regelmatig de bloemen om de plant zo lang mogelijk productief te houden.

Checklist

- ☐ Zaai pronkbonen buiten aan de voet van hoge steunen.
- ☐ Bind uitlopers van clematissen aan, zodat ze verder klimmen en zich vasthechten.
- ☐ Verwijder uitgebloeide bloemen van de blauwe papaver (*Meconopsis*) direct na de bloei, tenzij je zaad wilt oogsten.
- ☐ Plant prei uit in de tweede helft van de maand.
- ☐ Blijf sla zaaien zodat je steeds verse sla hebt en geef regelmatig water.

Checklist

- ☐ Geef nieuwe grasmatten die dit voorjaar zijn gelegd water.
- ☐ Breng mulch aan rond recent aangeplante vaste planten, bomen en heesters.
- ☐ Snoei van bonte heesters uitlopers die volledig groen zijn.
- ☐ Vul water in vijvers aan.
- ☐ Snoei bij sering en een paar heel oude stammen tot op de voet terug.

PAS OP VOOR het sneeuwbalhaantje

Gaten in het blad van sneeuwballen (*Viburnum*) zijn een duidelijk teken dat larven van het sneeuwbalhaantje zich er sinds het voorjaar tegoed aan hebben gedaan.

Pluk larven die je ziet van de heester en geef ze aan de tuinvogels. Hark ook de grond rond de voet van de struik, want deze verstoring onderbreekt het verpoppen en uitbroeden van volwassen kevers die later van de plant zullen eten.

Maak een gazonrand met een graskantsteker of spade met plat blad.

Geef je gazon een duidelijke rand

Maak de randen van je gazon netjes met een graskantsteker. Gras en onkruid breiden zich gaandeweg uit naar de border, waardoor de scheiding tussen border en gazon vervaagt. Gebruik een stuk touw zodat je een rechte lijn maakt.

Duw de graskantsteker vanaf het gazon verticaal in de grond en wrik ongewenste stukken omhoog langs de lijn. Streef naar een strakke, verticale rand en duw de grond naar de border. Gooi de ongewenste stukken gras en onkruid op de composthoop.

Verwijder woekereend onkruid met de hand of een hark.

Maak dichtgeslibde vijvers schoon

Verwijder buitensporig vijveronkruid om te voorkomen dat je vijver te vol raakt. Onkruid onder water wortelt niet diep en je kunt het dus makkelijk weghalen. Ga langzaam te werk en laat het onkruid drijven, zodat vissen en andere diertjes eerst een ander

heenkomen kunnen zoeken. Planten met drijvend blad kun je uitdunnen – snij ongewenste groei zo dicht mogelijk bij de wortelhals af. Pluk drijvende planten, en ook spiraalwier, gewoon van het wateroppervlak. Alles kan in de compostbak.

Composteer je grasmaaisel

Grasmaaisel is rijk aan stikstof en daarmee een nuttige toevoeging aan een composthoop. Het helpt de hoop op te warmen en de rest van het materiaal sneller te composteren. Maar meng het wel eerst met droger plantmateriaal – als je alleen maar een hoop maaisel toevoegt, klinkt het in en wordt het een slijmerige laag.

Als je maaisel mengt met bruin materiaal zoals stro, dode bladeren, verhakeld snoei van hagen en verscheurd karton, activeert dat het hele proces. Verzamel bruin materiaal naast je composthoop zodat je dat steeds kunt mengen met maaisel.

Meng je maaisel vóór het composteren met droger plantmateriaal.

Volgende maand

- ☐ Oogst in de herfst gepote knoflook.
- ☐ Snoei winterharde geraniums terug voor nieuwe groei.
- ☐ Neem scheutstekken van heesters.
- ☐ Snoei hoog gras in bloemenweiden terug.

Gardeners' World

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

www.gardenersworldmagazine.nl/contact

Telefoon

We zijn er maandag tot vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.

+31 (0)24-2027827

E-mail

Stel je vraag eenvoudig per e-mail aan een van onze service medewerkers.

klantenservice@gardenersworldmagazine.nl

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen?

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Abonnementsinformatie

Gardeners' World kost € 6,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 69,- en in België € 72,- (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

Copyright

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director – Catriona Bolger
Head of Content – Kevin Smith

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

Immediate Media Co Ltd
Chairman – Martin Weiss
CEO – Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication – Tim Hudson
International Partners Manager – Molly Hope-Seton

Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.
in licentie van BBC Studios

Hoofredactie
Anne Wiegers

Redactie
Iona van den Dries, Jos Heijmans,
Helga Kluiter en Linda Passies

Met medewerking van
Berthe Bogers, Milly Born,
Marieke van der Eerden, Jaap Molenaar
(DeBijenstichting), Rogier van
Vugt, Stichting NL Bloeit! en
redactie Gardeners' World UK

Vormgeving
Nick Groenewold, Mylène Nales,
Tom Gerrits, Susan Gerbrands-Derksen,
Orlando Koper en Ellen Willemsen

Sales
Gavin Woesthoff
+31 (0)6 20 50 98 54
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing
Anouk Tolboom
+31 (0)24 24 04 595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij
Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie
Heb jij opmerkingen, suggesties
of vragen aan de redactie?
redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers
redactie@gardenersworldmagazine.nl
of adresgegevens zie hieronder o.v.v.
F&L Media, redactie Gardeners' World

Bezoekadres F&L Media
Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

juni Groeigids

Met ons handige overzicht kies je de beste eetbare gewassen om nu te zaaien en te planten.

Binnen zaaien **Buiten planten/zaaien** **Oogsten**

De beste keuzes voor juni		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Augurken Een voedzame, hydraterende groente met meer kalium en bètacaroteen dan andere komkommersoorten. Heerlijk in salades en dips.												
Tips Zaai binnenshuis of in voorverwarmde grond onder stolpen. Zorg voor klimsteunen en verwijder geen mannelijke bloemen. Zaaien ↓ 2,5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 60-70 cm tussen rijen													
	Bieslook Bieslook heeft een subtiele smaak die vervaagt na het plukken. Bron van calcium, magnesium en vitamine K.												
Tips Knip regelmatig de jonge bladeren dicht bij de grond af met een schaar. De bloemen zijn ook eetbaar en lekker in salades. Planten ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 8 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Bloemkool Bron van fytochemicaliën, vitamine C, magnesium en kalium. Roerbakken, stomen of in de magnetron om voedingsstoffen te behouden.												
Tips Voor doorlopend heerlijke bloemkolen zaai je om de paar weken kleine partijtjes. Goed water geven, vooral in de zomer. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15-60 cm uit elkaar ↗ 15-60 cm tussen rijen													
	Borlottibonen Bonen zitten boordevol voedingsstoffen en zijn een bron van plantaardige eiwitten. Ze zijn rijk aan ontstekingsremmende polyfenolen.												
Tips Zaai in kleine potten binnenshuis of buiten zodra de grond is opgewarmd. Verrijk de grond met veel tuincompost. Zaaien ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 23 cm tussen rijen													
	Cichorei – radicchio & groenloof Vol darmvriendelijke vezels en bètacaroteen. Goed voor het immuunsysteem. Bakken, grillen of verwerken in een salade.												
Tips Niet zaaien tijdens koude, want dan schieten de planten door. Voor minder bitterheid de kroppen 12 weken na het zaaien aanaarden. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 23-30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Koolrabi Dit late gewas is een goede bron van immuunondersteunende voedingsstoffen, waaronder vitamine C en beschermende fytonutriënten.												
Tips Kweek in de volle zon, in rijke, goed afwaterende grond. Ze zijn het lekkerst als je ze oogst wanneer ze zo groot zijn als golfballen. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 23 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Muskaatpompoe Dez pompoenen bevatten grote hoeveelheden bètacaroteen, de plantaardige versie van vitamine A, die helpt de huid soepel te houden.												
Tips Voeg organisch materiaal toe vóór het buiten zaaien of uitplanten, want ze houden van rijke grond, volle zon en regelmatige bewatering. Zaaien ↓ 3 cm diep Afstand ↔ 1,5 m uit elkaar ↗ 1,5 m tussen rijen													
	Paksoi Kruisbloemige groenten bevatten nuttige verbindingen zoals quercetine en kaempferol en het huidvriendelijke mineraal zink.												
Tips Zaai paksoi nu, want dan schiet hij minder snel door. Zaai in vruchtbare grond en geef de planten goed water. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen													
	Radijsjes Bevat verbindingen die tegen kanker beschermen. Voeg plakjes toe aan een broodje, rasp ze in een salade of maak ze in.												
Tips Zaai elke twee weken kleine partijen om overschotten te voorkomen. Zorg voor schaduw bij warm weer om doorschieten te voorkomen. Zaaien ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 1 cm uit elkaar ↗ 15 cm tussen rijen													
	Rode bieten Rijk aan kleurstof (betaninen). Kweek buiten in de vollegrond, in plaats van in een kas, om het gehalte aan deze levervriendelijke stoffen verder te verhogen.												
Tips Zaai om de twee weken kleine partijen om de hele zomer te kunnen oogsten. Zaaien ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 25-30 cm tussen rijen													

Volgende maand

Het julinummer ligt vanaf **27 juni** in de winkel.

**Bestel hem
vóór 9 juni met
gratis verzending!**

Ga naar [gardenersworld
magazine.nl/voorverkoop](http://gardenersworldmagazine.nl/voorverkoop)

Tijd om te oogsten

Monty geniet van een overvloed aan groente, fruit en kruiden uit eigen tuin en geeft je tips voor een grotere oogst.

Carol vertelt over haar liefde voor vaste planten en hoe je ze het best kunt kweken.

Haal de geur van de zomer naar je tuin met prachtige combinaties in potten.

Frances legt uit hoe je jouw fruitbomen in optimale conditie brengt voor de zomer.

FOTO'S: JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, SARAH CUTTLE

Gardeners' World

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar **+31 (0)24 2027 827**

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 • MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING • 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

4,9 ★★★★★

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

**DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:**

**PLATFORM VOOR
EXTRA STABILITEIT**

**BREDE KLAUWVORMIGE
VOETEN VOOR GRIP OP
ZACHTE GROND**

**SET VAN RUBBEREN
VOETJES VOOR VEILIGHEID
OP HARDE ONDERGROND**

NEEM ZELF EEN KIJKJE!
Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

Buiten-gewoon gelukkig

met je euro-serre

Elke Euro-Serre is gemaakt van circulaire grondstoffen en voor 95 % recycleerbaar. Zo kan je steeds genieten van een duurzaam geproduceerde tuinkas of tuinkamer.

Topservice én ruime keuze voor elk budget. Ons team van experts staat ter beschikking voor advies en plaatsing, zodat jij levenslang tevreden bent met je serre.

Euro-Serre wil je laten ervaren wat het betekent om deel uit te maken van de Euro-Serre familie. Daarom kiezen we voor exclusieve, betrouwbare dealers in België en Nederland.

www.euroserre.com

+32 (0)89 35 13 93

Geleenlaan 1
3600 Genk - België

info@euroserre.com